



**Oratio funebris, de vita et morte reverendi viri, pietate, eruditione, sapientia, constantia, &c. praestantißimi D. Ioannis Brentii, Ecclesiae Studtgardiensis Praepositi dignissimi, de Repub. Christiana optime? meriti: praecipiarum rerum in Ecclesia historiam horum quinquaginta annorum breuiter complectens, scripta et habita Tubingae 20. Septembris**

<https://hdl.handle.net/1874/427035>

Oratio funebris,

DE VITA ET  
MORTE REVERENDI  
VIRI, PIETATE, ERVDITIONE,  
SAPIENTIA, CONSTANTIA, &c. PRÆ-  
stantissimi D. IOANNIS BRENTII, Ecclesiæ  
Stutgardiensis Præpositi dignissimi, de Re-  
pub. Christiana optime meriti: præcipuarum  
rerum in Ecclesia historiam horum quin-  
quaginta annorum breuiter comple-  
ctens, scripta & habita Tu-  
bingæ 20. Septem-  
bris,

A

Iacobo Heerbrando, Sacrosanctæ  
Theologiæ Doctore, eiusdemq; in Acade-  
mia Tubingensi Professore.

ACCESSERVNT EPICEDIA QUÆ-  
dam virorum doctissimorum.

TUBINGÆ, M. D. LXX.

Oratio funebris

DE VITA ET

MORTE REVERENDI

VIRI PLENAE REVDITIONIS

ET

ILLUSTRISSIMAE

MEMORIAE

AC

REVERENDISSIMAE

MEMORIAE

AC

REVERENDISSIMAE

MEMORIAE

AC

REVERENDISSIMAE

MEMORIAE

AC

REVERENDISSIMAE

MEMORIAE

AC

REVERENDISSIMAE

MEMORIAE

AC

REVERENDISSIMAE

MEMORIAE

AC

JACOBO HERBRANDO, SACRO

THEOLOGICAE DOCTRINAE CATHOLICAE

AC

REVERENDISSIMAE

MEMORIAE

MEMORIAE

AC

REVERENDISSIMAE

MEMORIAE

AC

# ORATIO

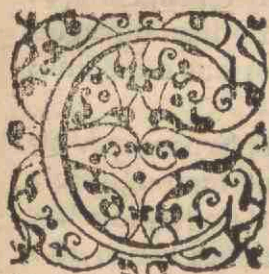
3

## DE VITA ET MORTE REVERENDI VIRI, PIETATE,

ERVDITIONE, SAPIENTIA, CONSTAN-

tia, &c. præstantissimi D. IOANNIS BRENTII,

TII, Ecclesiæ Studegardiensis Præpositi dignissimi.



**V**M DEVS OPT. MAX. Rector Magnifice, Comites & Barones Generosi, Senatus Scholæ huius amplissime, corona ornatissima, Eliam, summum illorum temporū Prophetam per turbinem, viuum cum corpore, curru, & equis igneis in cœlum raperet, eiusq; mirandæ translationis spectator esset discipulus ipsius, & in munere Prophetico successor, Elifæus, querula ipsum & lugubri voce prosequitur, clamans: Pater mi, Pater mi, currus Israël, & auriga eius.

Quod si magnis licet, & quid prohibeat, non video, componere parua, quod ad me: certè iustissimam nos quoq; habemus causam, in eadem erumpendi verba, eaq; repetendi. Amisimus enim, proh dolor, amisimus, aut potius præmissimus summum virum, pietate, doctrina multiplici, sapientia, vsu rerum, & longi temporis experientia præstantissimum, Reuerendum D. Ioannem Brentium, Ecclesiæ Stutgardianæ Præpositum dignissimum, Scholæq; nostræ Commissarium fidelissimum, Gubernatorem Ecclesiæ huius Ducatus vigilantissimum. Qui solus superstes fuit hæctenus de ijs, qui ab

A 2 initio

initio nostra memoria restaurarunt Religionem & doctrinam synceram: interfuit, & præfuit deliberationibus omnibus, colloquijs & conuentibus, quibus de Religionem actum est, testis, custos, propagator, & defensor incorruptæ doctrinæ strenuus, Quicq̃ non solum huius Ducatus Ecclesias, & in eis consensum pium, pacem, & concordiam Dei beneficio illibatam conseruauit: sed etiam multas alias passim, sua autoritate, prudentia, & consilijs tempore longissimo, nempe annos quinquaginta, tanquam peritus nauclerus temporibus difficilimis gubernauit.

Visum est itaq̃ Rectori Magnifico, Senatuq̃ Vniuersitatis nostræ amplissimo, viro huic summo, de tota Christi Ecclesia, nobiscq̃ optimè merito, postremum hoc pietatis officium præstandum, eiq̃ publica hac oratione, quò vel aliquam gratitudinis propter innumera eius in nos, & Remp. Christianam collata beneficia, significationem æderemus, parentandum esse.

Et si enim nulla vnquam meritorum illius: erga nos memoriam sit deletura obliuio, & in memoria sempiterna sit iustus: siquidem non solum apud Deum uiuat, fruaturq̃ eius conspectu summa felicitate, beatitudine, & gloria, quæ summa bona illi nos inuidere nequaquam decet, sed etiam apud nos, nostramq̃ posteritatem in tot libris eruditè & piè ab ipso conscriptis, qui genium habent: nostrarum tamen esse partiũ proceres huius Scholæ dixerunt, quibuscunq̃ possumus officijs animi nostri gratitudinem declarare.

Hoc aut̃ munus, cum ante quatrimum mihi à Scholæ nostræ Gubernatoribus, tanquam boui clitellæ, mihi sit impositum, doleo, & quidem vehementer doleo, quòd mihi.

mihī dicendi imperito hoc sit iniunctum, quodq; vir tantus in parum idoneum inciderit Oratorem, qui non pro dignitate illius laudes, virtutes, & merita, non dico verbis ornare, sed ne quidem describere saltem, & enarrare possim.

Fateor enim ingenuè, & absq; mea confessione auditores intellecturi hoc erant, me neq; ab arte, neq; ingenio, vel rerum vsu, ea dicendi facultate instructum, vt mea oratio par laudibus eius esse queat. Ac sentio, quam illa, quæ à me requirebantur, in me non modo sint exigua, sed prorsus nulla: ideoq; maluissimè cuius potius, quam mihi has dicendi partes esse demandatas.

Prædicauit hoc nomine Alexander Magnus felicem Achillem, quod talem virtutum suarum præconem Homerum nactus esset: & ipse non nisi à Lysippo artifice præstantissimo statuam suam fingi voluit.

Veruntamen laborem istum, mihi ab illis, quorum detrectare imperium, piaculum esse iudico, iniunctum, subterfugere nolui: sed de ingenio malui periclitari, quam odiosè repugnare.

Cumq; in his conuentibus magno cum applausu, & bonorum ac doctorum omnium approbatione, auditæ sint orationes de artium laudibus, alijsq; varijs argumentis: spero vobis nec ingratam, nec inutilem fore historiam peritissimi Ecclesiæ gubernatoris, & doctoris summi nostro tempore. Quæ cum ostendat, qualia fuerint postremis his temporibus hinc ab instauratione doctrinæ cœlestis in Ecclesia certamina, format studiosorum iudicia, & de multis magnis rebus apprimè in vita vtilibus nos admonet. Iuniores quoq; ad discendi curam, & studium exuscitat, vt melius rerum bonarum & necessariorum.

cessariarum cognitione instructi & preparati, ad Ecclesiam & Remp. accedant. Per se quoque gratæ sunt historiae, & non solum bonas mentes delectant, sed etiam ad gratiarum actionem erga Deum accendunt, atque ad imitandi studium inuitant.

Quæ cum ita habeant, non dubito vos æquis affuturos animis, ac benignas mihi præbituros aures, dum more consueto de Reuerendi nostri Domini Ioannis Brentii vita, præcipua quædam breuiter attingo, & quasi summas ducendo lineas, adumbro potius, quam enarros: plusque momenti apud vos, in hoc argumenti genere habituram veritatem, quam verborum ornatum, & lenocinia. Quod ut faciatis, etiam atque etiam oro.

Natus est autem anno Domini supra millesimum quadringentesimum nonagesimo nono, in oppido Imperii Vvila: quod hinc tribus distat miliaribus ut scitis, parentibus honestis Martino Brentio, qui illic functus est Magistratus officio, Sculterum vocant, 24. annis, & Catharina Henichia, ipso die D. Ioanni Baptistæ sacro, vnde & nomen illi à parentibus est datum Ioannes, diuina haud dubie prouidentia. Significat enim gratiosum, quæ nos, sicut ipse est interpretatus, vocamus Huldrichum, Talis enim verè fuit, cum quod ad mores, & vitam priuatam, tum quod ad officium, quo functus est, præcogratia diuinæ per Christum nobis partæ, attinebat.

His ergo suis parentibus ipse postea ~~auferre~~ <sup>reddidit</sup> reddidit, non corporalia aut caduca, sed spiritualia & celestia, panem qui de cælo descendit, & dat vitam hominibus Filium Dei, hominem & mediatorem factum, agnumque Dei, cum cognomine suo Baptista monstrans, qui solus & vnicus tollit peccatum mundi, ita, ut omnis

qui

qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam aeternā. Quem illi, audito non tam filio, quàm voce verbi diuini, quod ipsis enarrabat, firma fide apprehendentes, in vera Propiciatoris & Redemptoris vnici Iesu Christi agnitione, valere iussis Idolomania, erroribus & superstitionibus Papismi, ex hac misera & ærumnosa vita in celestem patriam migrauerunt. Vnde etiam non in loco consueto, magia Pontificia consecrato, sed extra oppidum in agro, absq̃ vllis sacrificulorum ceremonijs abieci & sepulti sunt.

Ab his suis parentibus ab ineunte ætate & ad pietatem consuetam illorum temporum, & ad literarum studia est adhibitus anno ætatis suæ sexto, & elementa prima Grammatices in patria didicit. Cumq̃ diuinitus ad studia esset excitatus, & natus quodammodo, statim in tenera ætate ingenium, quod nihil mediocre pollicebatur, in eo eluxit, facile percipiens ea, quæ à præceptore docebantur.

Quare anno ætatis vndecimo, Heidelbergam in scholam triuialem à parentibus est missus, ad capiendum maiorem ingenij cultum. Vahingam postea concessit, vbi scholam regebat M. Ioannes Schmidlin, cuius fama tum longè lateq̃ spargebatur, & artifex singularis in hoc genere habebatur. Hinc Heidelbergam redijt decimo tertio ætatis anno, & in numerum Studiosorum est receptus.

Florebant illic tum optimarum artium & literarum studia, renata in Germania, Rodolphi Agricolaë, Ioannis Reuchlini, & Erasmi diligentia exuscitata. Vbi anno ætatis suæ decimoquinto primæ laureæ honores est consecutus.



Vsus est Præceptoribus in Artibus Theobaldo Billi-  
cano, Ioanne Knellero, qui postea ad summos honores  
est euectus, Consiliarius inuictissimi Imperatoris Caro-  
li quinti factus: In Græca lingua, Ioanne Oecolampas-  
dio viro linguarum peritissimo: in Hebræa verò Iudæo  
quodam Hispano Matthæo, qui nostris sacris initiatus  
erat, & Doctor Medicinæ postea factus est: in Theolo-  
gia, cui totum postea se dedit, Doctore Petro Scheiben-  
hart, D. Georgio Nigri, & alio quodam D. Marco N.

Coæquales, & in studijs socios habuit D. Philippum  
Melanthonem Præceptorem meum fidelissimū & cha-  
rissimum, Martinum Bucerum, Reuerendum & claris-  
simum virum D. D. Erhardum Snepffium, quem hono-  
ris causa nomino, Professore postea Theologiæ & Pas-  
torem Ecclesiæ hîc apud nos, Præceptorem olim meū,  
& patrem clarissimi viri D. D. Theodorici Snepffij, col-  
legæ mei, qui patri in utroq; successit: Martinum Frech-  
tum Theologiæ Licentiatum, & etiã Professore huius  
Scholæ, aliosq; viros doctissimos, qui omnes & singuli  
in artibus bonis, Philosophia, linguis, literis & Theolo-  
gia excelluerunt, & præclara fuere Ecclesiæ lumina,  
quibus valde familiariter postea in omni vita vsus est.  
Quibus merito annumerandus est virtute, eruditione,  
sapientia, rerum vsu, eloquentia, grauitate præstantis-  
sime vir D. Ioannes Feslerus, Iuris vtriusq; D. clarissimus &  
celeberrimus, Cancellarius VVirtembergicus dignissi-  
mus, Dominus & affinis meus honorandus, qui, vt ille  
Ecclesiam huius Ducatus, ita hic Remp. rexit, vterque  
summus, nisi quòd Dominus Cancellarius diutius patrie  
inferuivit, hoc enim nomine omnibus Consiliarijs &  
aulicis reliquis antecellit.

His itaq; Noster studijs annos aliquot consumpsit, diligentia summa, studio inimitabili, vigilijs maximis. Memini me ex ipso audire aliquando, cum à me de iuuentutis suæ studijs interrogaretur, quòd ferè dies & noctes in adolescentia & iuuentute studendo continuauerit, quòdq; plæruncq; statim post medium noctis surrexerit: fratremq; qui adhuc est in viuis iuniorem, arrepto puluinarum vnà hypocaustum ingressum, illoq; capiti supposito dormientem, solatiij causa ponè lucubranti affuisse. Contraxit hinc assidua consuetudine sibi malū ἀγρυπνίας, quod deinde per omnem vitam durauit, vt post medium noctis parum, aut nihil dormire amplius potuerit. Vnde postea temporis successu, nocturnas illas horas, quas ducebat insomnes, pijs sacrarum literarum meditationibus tribuit, quas, postquam surrexisset, in chartas coniecit. In senectute quoq; vt vigiliarum molestias leuaret, arte quadam & industria, quod ipsi vidimus, candelabrum iuxta lectulum, in quò dormire solebat, extrui curauit, vt etiam in lecto sedens, si quando surgere non liberet, legere & scribere ad lucernam quæ erant necessaria, posset.

Miramur & quidem non immeritò, discendi pertinaciam in Philosopho Aristotele, quæ tanta fuit, vt globum lucubrans in manu teneret, supposita pelui, ne somno opprimeretur, sed eo ipsum inuadente, nutanti decidens, ipsum excitaret.

Sed quid de Nostri *Ἀλομαθία* sumus dicturi, qui ne quidem in graui & summa senectute, & ferè iam alterum pedem in sepulchro habens, facere officium neglexit?

Cum igitur ingenio esset felici, & omnium disciplinarum capaci, & accederet diligentia illa, de qua dixis

mus summa, præterea memoriam haberet fidam, vt eorum quæ legeret, nō facile eum caperet obliuio, sed eius beneficio retineret, factum est, vt breui temporis spacio in dicendi artibus, linguis tribus, Philosophia Aristotelica tantos faceret progressus, vt non solum Magisterij titulo ornaretur, quod factum est anno ætatis decimo octauo, à Christi natiuitate decimosextimo, verumetiam in tenera ætate contubernij Rector sit illic creatus, & non multo post Quodlibetoriam, vt vocarunt, proposuerit ac defenderit Disputationem.

Professus est illic summulas Petri Hispani, Versorem vulgo vocant, Dialecticam Rodolphi Agricolaæ, Suetonium, Græcam Grammaticam, & Homerum, idq; triennio.

Quod de studijs iuuentutis dicere breuiter volui, nec enim opus esse iudicauit multis verbis, quod scripta viri doctissima, plurima & varia, inspersis passim ex optimis quibusq; Græcorum & Latinorum authoribus ornamētis, ipsa loquantur.

Hæc autem eò attingere libuit, vt hoc exemplo proposito, iuuentus nostra ad diligentiam, assiduitatem & discendi studium excitaretur, atq; ad imitationem inuirtaretur.

De Themistocle scribitur, quod tanta fuerit in eo gloria cupiditas, vt affirmaret Miltiadis Trophæum sibi somnum eripere. Quæ igitur est multorum somnolentia, qui veteribus, quo multi ferè opprimuntur, cum studijs erat inuigilandum: Periculum etiam est, ne forte plures nocturno tempore symposijs interesse, quàm libris assidue, & inuigilare studijs, reperiantur. Sed ad nostrum Reuerendum D. Brentium, vnde digressa est oratio, reuertatur,

Doctrina

Doctrina Religionis de fidei iustificatione gratuita, Christi Mediatoris vnici beneficijs, de pœnitentia, Sacramentis, vera Dei inuocatione, & alijs partibus doctrinæ cœlestis, vt notum est, tum densissimis tenebris erant inuoluta, & horrendis erroribus obscurata, deprauiata & corrupta: recepta, & in Scholas atq; Ecclesias inuecta multiplex Idolomania, rixæ & disputationes scholasticorum Doctorum spinosissimæ, quibus res bonas, vtilis, & Theologicas materias non explicauerunt, sed labyrinthis Disputationum omnia inuoluerunt.

Subsecuta autem sunt feliciora & latiora tempora, excitato diuinitus ad repurgandam doctrinam cœlestem, viro Reuerendo D. D. Martino Luthero, sanctæ memoriæ, cuius æditis scriptis, lux noua exorta est in Germania, dispulsis densissimis tenebris, quæ obfusæ erant Sacrosanctæ scripturæ, & doctrinæ Religionis, quæ per illud electum Dei & Spiritus sancti organon, pristino nitore restituta est.

Quod ingens Dei beneficium vt Noster lætus agnouit, & grata mente amplexus est, seq; plurimum adiuturæ lectione scriptorum ipsius est professus: ita nos quoque toto pectore patri liberatoris nostri Iesu Christi maximas quas possumus agere gratias, decet, pro dono inenarrabili restitutæ & accensæ lucis verbi diuini per hæc organa electa D. Martinum Lutherum, & D. Brentium. Neq; enim nobis ita sordent, sicut aduersarijs & calumniatoribus, qui cum viua Spiritus sancti in ipsis habitantis, eosq; illustrantis templa fuerint, salutaria multa Deus per illos operatus est, & felices dedit ac plausivos euentus.

Eodem enim quo diximus anno, Reuerendus D. D. Martinus Lutherus (quem, Deo sit laus, ego quoque quinquennium audiui) Disputationem contra Indulgentias Pontificias ædidi, sequenti verò anno ipsemet Heidelbergam venit, ibique v. i. Calend. Maij Disputationem de Iustificatione proposuit, negans operibus proprijs hominem coram Deo iustitiam consequi. Nihil etiam ad hoc conferre Liberum arbitrium, quod res sit de solo titulo: sed qui sine operibus multum credat in Christum, hunc esse coram Deo iustum, & æternam consequi salutem & vitam, idque se, quod tum videbatur, vt ipse quoque appellabat Paradoxon, ex sacra scriptura, & D. Augustino probaturum.

His motus Noster D. Lutherum accessit, & multa familiariter, licet iuuenis, cum ipso contulit, & interrogauit. Æditi sunt postea VVittenbergæ & à D. Luthero & D. Philippo, qui eodem anno ex hac nostra Schola VVittenbergam est euocatus, alij libelli, Commentarij Martini Lutheri in Epistolam ad Galatas, Hypotyposeis seu Loci communes Philippi primi. Quibus à nostro auidè lectis, & collatis cum scriptis Prophetis & Apostolicis, ita est confirmatus, vt studiosis in contubernio Realium, Matthæum Euangelistam enarrare cœperit. Vnde tantus est factus cōcursus, ex alijs quoque Collegijs non paucis confluentibus, vt locus iste non amplius capere illos posset, quare in auditorium facultatis Artium concessit. Conflauit illi odium & inuidiam frequens ille auditorum concursus apud Theologos, & vt odio suo honestam prætexerent causam, prophanum esse aiebant in tali loco, & à persona nondum sacris initiata, Theologiam tractari. Ideoque vt in suscepto exercitio, ad quod

diuinitus.

diuinitus erat excitatus, & mouebatur, absq; impedi-  
mento pergere posset, ibidem in collegium Canonicos-  
rum ad Spiritum S. est ascitus, & sacris initiatus, in pae-  
tria primitias celebrauit. Postea Heidelbergam reuers-  
sus, vbi aliquoties vices alterius pro concione populari  
obiuit, & gratus fuit auditoribus. Interea verò nihilomis-  
nus sacra & prophanos autores docuit, suisq; enarrauit,  
& inter cetera quoq; Epistolam ad Hebræos.

Vacabat tum Halæ Sueuorum munus Ecclesiasticis,  
quod intelligens D. Isenmannus, patriæ optimè consula-  
tum & prospectum cupiens, significat cuidam ex ordine  
Senatorio, penes quem potestas illa conducendi concio-  
natorem erat, si eruditum quendam Magistrum recipe-  
re vellent, se daturum operam, vt facile talis copiam ha-  
bere possint. Hoc ipsum refert ille ad Senatū, cui placet,  
occasionem illam tam commodè oblatam, non esse ne-  
gligendam. Mandatum itaq; accipit à Magistratu, vt in  
patriam redeat, adducto secum futuro Ecclesiaste, quod  
& factum est. Rogatus itaq; D. Brentius specimen pro  
publica concione ædit in die Natiuitatis Mariæ, anno  
xxii. à Christi natiuitate, vbi non solum expectationi  
satisfecit, sed eam superauit. Placebant enim mores,  
grauitas, gestus, doctrina, sermonis genus, vox, & quæ  
ad officium pertinebant omnia, nisi quòd ætatem in illo  
desiderarent grandiore, natus enim tantum erat annos  
viginti tres, nec tamen illa se impediri passi sunt: ope-  
ram itaq; illius conducunt pro annuo salario octoginta  
florenorum.

Etsi igitur iuuenis erat, tamen grauitate, vitæ sancti-  
monia, morum integritate, quodq; officium sibi deman-  
datum, ad quod diuinitus erat vocatus, fideliter & cum

authoritate faceret, tantum per Dei gratiam effectit, ne quis propter iuuentutem eum contemneret, sed ut omnium non solum ora & oculos in se conuerteret, verum animos etiam verbo Dei inclinaret, quo pristinis erroribus & doctrinis Scribarum & Phariseorum, quos secum hactenus aluerant, valedicerent, qui & ipsi paulo post partim iniussi, quod sua execrata sacra in vacuo theatro, ab auditoribus & spectatoribus destituti, facere erubescerent, in alia se contulere loca, partim vero conuersi, partim etiam morte sunt abrepti.

Magna autem in concionibus popularibus usus est prudentia & modestia, initio cum haberet aduersarios vehementissimos, inter quos praecipui erant Guardianus Theologiae Licentiatus, & Lector Monasterij ordinis Minorum, qui conspirantes sauebant importunis suis clamoribus, & Sophistica errores suos defendentes. Quae cum indefinenter facerent fulminando, & virus suum euomendo Dominicis & festis diebus, matutinis concionibus in magna populi frequentia: a prandio multo consuebant frequentius, sperantes Ecclesiasten suum eadem usum vehementia, in suorum dogmatum defensione, & par pari relaturum. Verum ille prudenter dissimulabat ad tempus, & suo more docere pergebat, doctrinae Christianae fundamenta iaciendo, meritumque Christi vnici Redemptoris fide apprehendendum, sedulo & fideliter inculcabat. Deinde ubi comoda se offerebat occasio, breuissimè & modestè perspicuis sacrae scripturae testimonijs aduersariorum dogmata & clamores refutans, haec pugnare cum illis ostendens. Ita ut tandem plerique Papisticam Isidolomaniam, dogmata, & superstitiones detestarentur. Interea ipse quoque Missam interdum celebrabat, sed non

non pro defunctis offerebat, verum tantum Angelicam, quam sic vocant, legebat Missam. Sequenti anno, qui erat *xxiii*. Dominus Ioannes Isenmannus à Senatu in patriam quoque vocatur, ut defuncto Pastori succedat. Is autem sacros ordines nondum susceperat, sed tantum minores, Subdiaconus enim erat. Hic non solum eadem cum Nostro docebat, sed impias Papismi ceremonias abrogare incipiebat, quare odium multorum sibi conflavit, praesertim cum D. Brentius quoque Missas celebrasset. Hic Noster publice se excusavit pro concione auditoribus, rationem sui consilij exponens in hanc sententiam: Optimi auditores, audio quosdam vestram nostris actionibus offendi: & quidem verum est, ego quoque aliquoties Missam hanc apud vos celebraui, sed non per omnia Sacrificulorum more, impietate horrenda, sacrificij scilicet oblatione pro vivis & defunctis, omittat: idque propter vos à me factum est. Nam cum primum huc à vobis essem vocatus, in profundum Idolatriæ vos immersos reperi, ideo aliquid erat faciendum: & ad vos in lacum descendi, ut vos educerem, & liberarem paulatim erudiendo, & nonnihil etiam, exemplo Apostoli, ad tempus cedendo & simulando. Iam vero rectius ex verbo Dei à me estis instituti, & horrendam Missæ abominationem, & coenæ Dominicæ prophanationem intelligitis. Ideo abroganda.

Prudenter itaque & fideliter suscepto munere fungens, simul discendo & legendo multa privatim, & docendo publice, semper magis, magisque profecit. Librosque Scripturæ sacræ, quos populariter explicabat, Commentarijs illustratos, typis evulgare coepit. In quo genere valde utiliter laboravit, genuinum Prophetarum & Apostolicorum



stolicorum scriptorum sensum, magna perspicuitate & facilitate enarrans, tantumq; præstitit, Dei beneficio, ut ferè tota Biblia Commentarijs ipsius explicata simus habituri. Plurima enim adhuc apud hæredes ipsius habentur, quæ, quòd aliorum labores in hoc scribendi & commentandi genere, suis ipse præferret (alienus enim fuit sicut à *Ἐλευθερίᾳ*, sic etiam à *Ἐλευθέρῳ*) suppressit ipse.

Enarrationes eius viri luculentissimæ sunt, puræ, valde familiares, & secundum cognomen verè Brentianæ. Est enim Brentius fluuius, qui in hoc Ducatu prope Monasterium, cui nomen est à Regio fonte, qui & ipse è regione illius est, oritur, meamq; patriam Giengam præterlabitur, adeo limpîdus, ut puriorem & limpîdiorem aquam nusquam locorum viderim.

Pateret hæc mihi, quod omnes facile intelligitis, latissimus campus, & materia copiosissima de scriptis ipsius plurimis, optimis & utilissimis, Exegeticis & Polemicis dicendi: sed quia nimis hoc foret prolixum, instituti nostri ratio non fert, cum multa alia nobis restent, hoc copiosius persequi, præsertim cum omnia per Tomos digesta, ædenda sint, ut certè luce sunt dignissima, ubi opus ipsum commendabit artificem.

Et sufficiat nobis in præsentia summi Theologi, Reuerendi D. D. Martini Lutheri iudicium, qui hæc longè suis præfert. In hæc enim verba ad ipsum scripsit (excusa est Epistola anno XLIII. & præfixa expositioni Prophetæ Amos): Ego verò, inquit, præter hoc generale encomion spiritus, de tuis scriptis sic sentio, ut mihi vehementer sordeant mea, ubi tuis, tuisq; similium scriptis comparantur, non adolor, neq; fingo, sed neq; ludo, neq; fallor, non Brentium, sed spiritum prædico, qui in te  
suauior,

suavior, placidior, quietior est. Deinde dicendi artibus instructus, purius, luculentius, & nitidius fluir, itaq; magis afficit & delectat. Meus verò præterquam quòd artibus dicendi imperitus & incultus, nihil nisi sylvam & chaos verborum euomit. Tum etiam eo fato agitur, vt turbulentus & impetuofus, & velut luctator cum montistris infinitis semper congregi cogatur, itaq; si licet paruis componere magna, mihi de quadruplici spiritu Elia, 4. Reg. 19. ventus, motus, & ignis, qui montes subuertit, & petras conterit: tibi autem, & tui similibus, sibilus ille blandus auræ tenuis, qui refrigeret, contigit. Ita fit, vt etiam mihi ipsi, nedum alijs, gratiora sint scripta & verba vestra, &c.

Inciderunt postea tempora valde periculosa, mota seditione ab Agricolis per totam ferè Germaniam, qui perperam & carnaliter, vt olim Iudæi de suo Messia, scripturam sacram, & Euangelij doctrinam de spiritali libertate à peccatis per Christum parta loquentem, pro carnali sua stultitia potius, quàm prudentia accipientes, libello quodam euulgato per faces, & tubas seditionis, Miintzerum, Pfeifferum, Storckium, Hetzerum, & consimilia monstra, duodecim articulos Magistratibus proposuerant, quibus sibi carnalem hanc libertatem deberi Scripturæ testimonijs detortis probare conabantur.

Hic Noster in summo versabatur periculo, quòd nonnulli, sicut semper & vbiq; fieri consuevit, neglecta animæ salute, & doctrina salutari, alijs rebus intenti, caduca tantum quærentes, causam horum malorum Brentio, qui vsitatum tum doctrinæ genus & ritus Ecclesiasticos mutauerat, adscriberent, illum reum postulant. Iam enim rustici Hallensium iurisdictioni subiecti, &

ipsi inter se, & cum alijs vicinis contra suum Magistratum conspirauerant, arma coeperant, bellum & obsidionem denunciarant. Hic multorum ciuium animi nutabant, Magistratus & ipse in magna erat trepidatione, & facili momento fieri potuisset, vt & ipsi ad partes rusticorum seditiosorum metu percussi, concessissent.

In quanto periculo hic Noster fuerit, furentibus Agricolis, & nemini, cuiuscumque ordinis aut dignitatis esset, parcentibus, vulgi etiam animis mutatis, facile quis uis, me etiam tacente intelligit. Sed non tam de sua, quam suorum salute sollicitus fuit, eorumque animos fractos & perturbatos verbo Dei erigit, consolatur, confirmat, Magistratumque de suo officio admonet, vt arma capiat, & fortiter rebellibus se opponat, Deum affuturum, & felicem daturum euentum, sicut etiam factum est. Ciuium enim sexcenti, quatuor millia rusticorum in fugam uerterunt, postea tamen in gratiam sunt recepti, nec seuitum in illos.

Seditiosum illud scriptum a Cancellario Electoris Ludouici Palatini Rheni, Heidelbergae ad Nostrum est transmissum, vt iudicium suum de illo declararet, num uidelicet Rustici recte ex Scriptura sacra sententiam suam probarent. Respondit is, nequaquam illorum opinionem & propositum cum hac congruere. Deinde & Magistratum & subditos de suo officio docet & commouet, atque ita e Scripturae fundamentis monstrata falsitate, egregie illos refutauit. Quemadmodum antesignanus ipsius Reuerendus D. D. Martinus Lutherus multis hoc ipsum, aeditis libellis in summa omnium Principum trepidatione egit, sicut in hoc argumenti genere utriusque scripta aedita, restantur.

Et tamen horum nulla prorsus habita ratione, aduersarij nostri, maleferiati homines, ne quid dicam grauius, partim in gratiam sui Idoli Pontificis Romani, Antichristi *νόλας*, partim odio synceræ doctrinæ, vt alios ab illa deterreant, & animis Magistratus politici odium instillent aduersus nos, nostramq; doctrinam vociferari non desinunt, Lutherum sua doctrina plebeculam rusticam concitasse aduersus Magistratum. Quæ est vanitas & impudentia, mentiendiq; libido, si hæc non est? Sed dudum aures nostræ talibus calumnijs & mendacijs illorum sunt assuetæ, & obsurduerunt. Cum enim ex sacra Scriptura veritatem doctrinæ nostræ refutare nequeant, talia mendacia confingunt, quibus eam deformant. Quale etiam est argumentum, quod valde plausibiliter de nostris dissidijs & sua concordia in vulgus imperitum spargunt, vt quocunq; modo siros in officio & vilitatis erroribus retineant. Sed commune hoc habemus conuicium cum Christo, qui publicè in iudicio audire coactus est: Cōmouit populum à Galilæa vsq; huc: Prohibuit censum dare Cæsari, dicens se Regem esse. Fortassis memores præcepti Medi Thessali adulatoris Alexandri Magni, cuius hoc erat, quo familiariter utebatur: Audacter calumniare, semper hæret aliquid, dociles sanè discipuli. Sed olim præmia digna ferent.

Hoc motu vix sedato, mox dissidiū ingens & horrendum inter nostros ortum est, nō idem omnibus de Cœna Domini sentientibus. Zuuinglius. n. Tiguri verā corporis Christi in cœna Domini præsentia negabat, Durauit id certamen magno cum scandalo doctrinæ per annos aliquot. Ac nescio, an vlla res alia, magis causæ nostræ obsuerit, cursumq; doctrinæ cœlestis impederit, quàm

odiosum hoc à satana excitatum bellum Sacramentarium, quod omnes p̄i doluerunt plurimum, & tollere atq; componere studuerunt. Quo consilio Illustrissimus Hafsiae Landtgravius Philippus, consentientibus alijs Marpurgum conuocat vtriusq; partis Theologos doctissimos, & inter hos etiam Nostrum, Factum id est anno Christi **xxix**. Colloquebantur duo antesignani soli, D. D. Martinus Lutherus, & Huldricus Zuuinglius. Ibi cum suam sententiam argumentis ex Physicis & Mathematicis, de loco, & positu corporis Christi in caelo, ac quantitate corporis sumptis, probare totis viribus conaretur Zuuinglius. Virum Dei Mar. Luthe. magno spiritu & zelo admonuisse Zuuinglium, multi ex Nostro audiverunt, ac dixisse: Zuuingli, noli admiscere huic negotio Mathematica, sed relinquant & omittas in huius causae probatione: nec mysterium hoc per Physica aut Mathematica explices, sicut Athanasius inquit, quosdam carnem Christi *γὰρ πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ*: sed infecto negotio non absq; magno multorū dolore Ecclesiaeq; iactura discessum est.

Secuta sunt Comitia Augustana anno **xxx**. vbi nostri in maximo videbantur esse periculo, cum Caesar Carolus v. cuius multis seculis parem non habuit Imperium Romanum, coram adesset, iamprimum à Pontifice digressus, & inauguratus, cum verbis conceptis iurasset, perpetuum se dignitatis Pontificiae fore defensorrem. Rumor tum spargebatur, Caesarem funditus novū hoc doctrinae genus cum omnibus qui id amplecterentur, deleturum & extirpaturum, cuiusmodi voces metum puerum audire memini. In magno igitur metu erant omnes nostri, sed latior fuit opinione & expectatione hostium, Deo omnia ita dirigente, exitus.

Principes

Principes enim, qui synceram Euangelij doctrinam amplexi erant, cum ciuitatibus Imperialibus, Theologos suos secum adduxerant, Inter hos primas tum tenebat D. Philippus, & post hunc, Noster D. Brentius, qui vt ad alia Comitia omnia, Colloquia & Cōuentus, quibus de Religione aliquid est actum, ita ad hæc quoq; Augustana, ab Illustrissimo Principe ac Domino, Domino Georgio Marchione Brandenburgensi, patre Illustrissimæ nostræ Principis, cuius præcipue tunc constantia est spectata & laudata, quod in faciem aperte Imperatori dixerit, vitam se potius & sanguinem impendere velle, paratumq; collum præbere carnifici, quam doctrinam & veritatem agnitā abijcere, est adductus. Interfuit & D. D. Erhardus Snepffius, & alij Theologi, quibus iniungerunt, vt summa doctrinæ capita, scripto comprehenderent, quo literis consignata Imperatori exhiberent.

Hæc tum celeberrima illa & piissima doctrinæ Confessio, ab vrbe, in qua & scripta, & Inuictis. Imperatori Carolo v. est exhibitā, nomen est sortita, vt Augustana Confessio diceretur. Sicut olim Nicænum Symbolum a Nicæa vrbe Bithiniæ, in qua CCCXVIII. Episcopi contra Arrium à Constantino Magno Imperatore conuocati, breuiter fidei suæ Confessionem complexi sunt.

Hæc igitur nostra Confessio, magna diligentia, grauiissimis deliberationibus, non solum præsentium Theologorum, sed etiam D. Lutheri, qui quidem ab vrbe abserat, sed ita volente Electore Saxonie, Coburgi loco viciniore, ad quem omnia per celeres transmittabantur, substititerat, vt communicatis cum ipso consilijs, omnia agerentur, est conscripta. Qui certè cum in acie nouaculæ omnia esse viderentur, virum se præstitit, & admodum

excelsio fuit animo, quosdam suorum pauidos confirmate  
 si, inquit, piam & iustā causam defendimus, cur Dei pro  
 missis non confidimus? præter vitam hanc misellam sa  
 tanas & mundus eripere nobis nihil potest. At viuit, &  
 in sempiternum regnat Christus, in cuius tutela consistit  
 veritas, is nobis aderit, is etiam causam hanc, quæ non  
 nostra, sed ipsius est, ad optatum perducet finem.

Hæc, inquam, illa est Confessio, longè lateq; nota om  
 nibus, & hactenus Scripturæ sacræ testimonijs à nullo  
 aduersariorum refutata, fortis, inuictaq; mansit, manet,  
 & manebit aduersus omnes Inferorum portas. Quam  
 cum Eccius & Faber iussi essent refutare, palam testatus  
 est, sacræ Scripturæ testimonijs eam euerti non posse.  
 Ne autem omni modo suo silentio turpiter admodum se  
 darent, quædam arroderere tentauerunt, oppositis testi  
 monijs ex Patribus sine vlllo iudicio corralis, vt in speciẽ  
 habere aliquid ex Antiquitate viderentur, quod cum no  
 stra pugnaret doctrina. Sed hæc adeo insulsa fuere, vt  
 etiam Episcoporum iudicio lucem ferre non potuerint,  
 neq; vllis precibus Principes nostri ab Imperatore copias  
 illius Confutationis impetrare potuerunt. Sed obiter  
 perlecta est, nec vnquam in lucem venit Lucifugarum  
 Cōfessio, Verum nostris Principibus instantibus & vrs  
 gentibus sibi copias eius communicari, Cæsar tandem  
 respondit, se quidem exhibiturum, sed hac conditione,  
 ne quid eius euulgent, aut excudi procurent, cum non  
 ignoraret, hac conditione nunquam accepturos. Quod  
 si quid Aduersarij pro sua impudentia, vt sunt canes im  
 pudentes, negare voluerint, etiam num hodie Confuta  
 tionem illam à suis Maioribus conscriptam monstrent.  
 Sed ipsosmet Episcopos Pontificios illius puduit, nec id  
 clam

clam tulerunt exprobrantes suis, quòd egregiè scilicet sua defenderent. Necdũ enim pingendi artem sciebant, quam intèrea didicerunt, vt nouis quæsitis & accersitis coloribus, errores veteres & receptos palliarent, tege-  
rent, pingerent, fingerent & refingerent, sicut nunc nos  
ui Sophistæ, regni Pontificij patroni, fucum stultæ, im-  
peritæ, & nimis credulæ plebeculæ facere solent. Qua  
in parte Patres Concilij Tridentini laudem merentur,  
quòd multis in locis aperte, & simpliciter scapham vos  
cant scapham.

In illis ergo Comitijis ciuitates quædam, quòd non is-  
dem sentirent de Cœna Domini quod nostri, & vt in  
Confessione nostra Augustana habetur, cum additum  
esset: Improbant secus docentes, quibus verbis damnari  
intelligebant Zuuinglianum errorem, quod sæpè ex Nos-  
stro, cum de hoc ipso negotio disputaretur, me audire  
memini, suo eam calculo probare & subscribere nolue-  
runt, nec in Confessione se cum nostris coniungere, sed  
discedentes ab eis, propriam per suos Theologos conscri-  
ptam Confessionem, Imperatori obtulerunt. Quæ tamẽ  
ciuitates, postea melius à concionatoribus suis instructæ,  
ad nos redierunt, nobiscũ eadem sentientes & docentes.

Ingentem igitur impudentiam illorum esse necesse  
est, qui cum Zuuinglianum defendant dogma, quo cor-  
poris Christi præsentia vera in Cœna Domini negatur:  
tamen Confessionis Augustanæ (nescio qua de causa)  
socios se esse, suorumq; eã errori patrocinari non imaginan-  
tur solum, sed æditis etiam scriptis fidem alijs facere vo-  
lunt. Nemo etiam tum temporis illorum, qui deliberatio-  
nibus dum conscriberetur, interfuerunt, Zuuinglianum  
dogma probabat, sed voce & scriptis æditis, damnabant  
ex æquo omnes.

Durano



Durantibus Comitij vtriusq; partis Theologi, à quodam magni nominis Episcopo inuitati, vt familiariter de quibusdam Religionis controuersijs conferrent, cum ad Sanctorum inuocationem esset ventum, Cochleus hoc argumento, cum Scripturæ testimonijs destitueretur, adstruere conabatur, quòd scilicet Mater Ecclesia hac in parte esset audienda, cui hoc visum fuisset. Ibi tum Noster subiecit: Quid si autem Pater diuersum præcipiat? Quod inexpectatum responsum homo ille indignissime tulit: Cumq; refutare non posset, aliquoties non sine aliorum molestia ingeminauit, Pater, Pater, Pater.

Etsi autem tum & à Cæsare & ordinibus Imperij reliquis, qui Romanum Pontificem pro Vniuersali Ecclesie capite agnouerunt, Confessio ista sit reiecta, & dogmata Antichristi confirmata, additis grauissimis minis, se fortunas omnes communicaturos, sanguinem etiam, vitam deniq; ipsam impensuros, vt huic negotio finem imponant: nostri tamen fortiter & constanter in semel agnita veritate, Dei freti auxilio perstiterunt, nec vllis minis se ab illa auelli sunt passi, remq; omnem Deo commiserunt.

Ibidem cum D. Philippus D. Brentium ad aliū quendam Episcopum adduxisset, & dixisset: Reuerendissime Domine, hinc habemus sacerdotem Lutheranum coelestem, hinc illum collaudare, & ad perseuerantiam hortari. Cum verò se ad coniugium natum esse intelligeret, de mutando vitæ genere, postquam finitis Comitij ad suos rediisset, cogitauit, & vxorem duxit, Margaritam Græterinam, ex honesta illius loci familia oriundam, viduam insigni pietate & pudicitia præditam matronam, ex qua sex suscepit liberos, e quibus superstites sunt tres, Sophia

phia nupta Reuerendo viro D. D. Eberharto Bidenbachio, Abbati Bebenhusano. Barbara, quam duxit clarissimus vir D. D. Theodoricus Snepffius. Et filius vnicus, eiusdem cum patre nominis D. D. Ioannes, Professores in hac Schola, collegæ mei honorandi.

Post paucos annos, reparato per Vlricum Principem Illustrissimum, piæ recordationis, hoc Ducatu, animi adiecit ipsius Cellitudo ad repurgandas Ecclesias ab erroribus & Idolomania Papisimi, quibus, vt aliæ omnes quæ ad Iurisdictionem Pontificiam pertinent, scatebant. Et quia Scholæ publicæ seminaria sunt Ecclesiæ & Reip. & fontes, ex quibus doctrina sincera hauritur, suam quoq; Princeps, pro sua admiranda sapientia, reformare in animum induxit. Quam ad rem viro pio, prudenti, graui, erudito, spectatæ fidei, perito, & rerum multarum experientia edocto, opus esse intellexit. Quem cū magno studio inquirat, Brentium nostrū anno xxxvi. ad hoc negocium maximè arduum deligit, hunc idoneum esse iudicat, illius operam à Senatu Hallensi per anni spacium, Legatis missis impetrat, atq; Commissarium Scholæ constituit, qui ipsius nomine, loco & auctoritate eam reformet, ordinet & constituat. Hic cum Scholæ Professoribus, Camerario, Fuchsio & alijs, vtiliter plurima, quibus etiamnum hodie vtimur, Ordinationes, Leges, Statuta, & quæ ad Reipub. literariæ gubernationem pertinent, sapienter certè disposuit.

Cumq; adessent etiam alij quidam, qui parum æquuerant, aut honorificè de gradibus Scholasticis, quos vocant, sentirent, ideoq; abrogandos, grauissimè Noster se illis opposuit, veterem esse Ecclesiæ consuetudinem ostendens, & Historiarum atq; Canonum monumentis

D confirmas



ereta Legatione ex Aula & Academia, in qua tamen  
 tum pleriq; in Religione à nobis dissentiebant, reuocan-  
 dum esse D. Brentium, cuius antea fuerant experti viri-  
 tutes, eruditionem singularem, mores, ingenium, indu-  
 striam. Eius igitur operam expetunt, & vt id bona gratia  
 fiat, à Senatu Hallensi precibus quibus possunt, contende-  
 runt. Verum negant illi se eius posse carere opera, neq;  
 ille gregem fidei suæ commissum, & vocationem pristina-  
 nam deserere, sibi integrum esse respondit: etsi certe ma-  
 iori cum fructu & dignitate hîc docere potuisset. Re igitur  
 infecta, domum Legati redeunt.

Novæ iterum postea ortæ sunt tempestates, & tempora  
 turbulenta, ac valde tristia, perturbata Germania bello,  
 quod vulgò vocarunt Smalkaldicum. Cum enim anno  
 XLVI. auctoritate Imp. & reliquorum ordinum Imperij,  
 mense Ianuario, repetitum esset Colloquium Ratisbonæ,  
 vt si quo modo fieri posset, certamina Religionis pacifice  
 componerentur, interfuit more consueto noster D. Brentius.  
 Sed nunciata morte Reuerendi & incomparabilis viri D. D.  
 Martini Lutheri, ibi tum statim animos ceperunt Aduersarij,  
 putantes mortuo iam antesignano, de nobis, totaq; nostra  
 Religione esse actû. Proponebantur conditiones de modo &  
 forma Colloquij, quæ nostris videbantur valde iniquæ &  
 intollerabiles. Itaq; abruptum est Colloquium, & non  
 amplius pacificis & placidis medijs dissidium hoc de  
 causis Religionis, sed bello dirimendum esse, aduersæ  
 parti visum est, nosq; opprimendos. In hoc lugubri bello  
 Imperator Carolus superior evasit absq; prælio, Principibus  
 ab invicem discedentibus, atq; ita incruentam reportavit  
 victoriam. Ciuitates Imperiales Cæsari se dedunt. Cum

igitur Halam Sueuorum venisset Imperator, circa anni XLVII. initium cum exercitu, in ipso ingressu D. Brentius sperans à Capitano se immunitatem impetraturū, ne militum præsidia in domum suam recipere cogeretur, sicut Sacerdotes eiusmodi gaudent privilegijs. Domino itaq; egrediens, familiæ mandatum dat, ne, dum redeat, quenquam intromittant: illi dicto audientes obsecrant, pessulum ostio obdunt. Hispani interea tumultuari, molestè ferentes se domo excludi. Hæc dum fiunt, redit ille, quo domui appropinquante, miles arrepta Halaparda, pectori D. Brentij mucronem obuertit, secp̄ illud, ni mox aperiant, transfixurum, verbis & gestu minatur. Ianua itaq; mox aperta, irrumpunt. Sed Noster cū suis per posticum egreditur, atq; in Xenodochio diuersit, & pernoctat. Mox in turrim excelsam se abdit, illicq; aliquandiu latitauit. Postea mutato habitu per medios Hispanos tutus transit, & egreditur, dum eum nō agnoscerent, diuinitus protectus & liberatus est. Sicut Diuus Athanasius, dum fugeret persecutorem in Nilo, audito post tergum suum esse percussorem, nauicula conuersa obuiam progreditur, Ille qui nullo modo suspicari poterat in occursum sibi venire, quem fugientem persequeretur, tanquam prætereuntes aliquos interrogauit, Etsi quid vidissent Athanasium? cumq; respondissent, vidisse se eum non ita longè euntem, Ille quanta potest celeritate properat capere eum, quem ante oculos positum, videre non poterat.

Postquam autem Imperator Hala digressus esset, redijt Noster, & officium vt antea fecit.

Sequente anno XLVIII. Cæsar iam deuictis Principibus, partim etiam captis, Religionis negocium componere

ponere pro arbitrio instituit, parato ad hoc per quosdam artifices & logodædalos libro, quem Ordinibus Imperij omnibus proposuit, ac vehementer vrget, vt ab omnibus recipiatur. Conscriptus fuit à Iulio Pflug, Episcopo Naumburgensi, viro alijs valde erudito, Michaële Hellding Suffraganeo, Episcopo Sydoniensi & Mersburgensi, & Ioanne Agricola Islebio. Videbatur is liber, qui iam olim etiam in hunc finem & vsum sub incudem erat vocatus, viam monstrare ad pacem, tranquillitatem, & concordiam Germaniæ: & quædam nonnihil in illo priora esse, quàm in Papatu docentur. Sed reuera abnegatio sinceræ Religionis, & reditus erat ad Papismum, cuius errores plariq; Idolomania multiplex, adeoq; ceremoniæ omnes illic continebantur & stabiliuntur.

Varia de hoc libro, quem *INTERIM* vocarunt, quod durare eius obseruatio amplius non deberet, quàm donec per Concilium, quid in fide tenendum esset omnibus Christianis, decerneretur, dicta, scripta, picta, adeoq; decantata sunt.

Ibi tum passim Doctorum iudicia à Magistratibus requirebantur. Itaq; etiam D. Brentio, & Collegæ ipsius D. Isenmanno est exhibitus, vt suam de illo exponerent sententiã: quod etiam bona fide, aperte, & candidè fecerunt. Damnarunt enim librum impietatis, eumq; cum tota sacra Scriptura, & fidei analogia, & doctrinam & ceremonias in illo Scripto pugnare, docuerunt, Ideoq; se nequaquam probare posse, neq; vnquam quàm diu viuant, recepturos, sed potius vitam profundere per Dei gratiam paratos esse.

Quod postquam Cæsar rescieuit, Commissarium Haslam misit cum mandatis, vt vel viuum, vel mortuum

Brentium abduceret, quòd hunc inter primos esse iudicaret præcipuum, qui sua authoritate alios confirmare posset, ideoq; plurimum referre arbitrabatur, si è medio esset sublatus.

Fuerunt autem tum non vulgares, sed sapientia potententes, qui hæc omnia inscio Imperatore Carolo fieri iudicabant, per alium quendam, qui præcipua auctoritate apud Imperatorem valebat plurimum, cuius & consilio Augusta concionatores eiecti, & Vlma captiui sunt abducti.

Commissarius hic Cæsaris cum Halam venisset, initio dissimulare omnia, & Brentium ad se inuitare, ac benignè tractare cœpit. Deinde clam abducere, iam in hoc paratis equis, tentauit. Sed cum hac non succederet, Senatui ciuitatis conuocat, eumq; iuramento adstringit, vt nihil eorum vilo modo, quæ ipsis sit propositurus, enuncient. Quo præstito ab omnibus, exponit se in mandatis habere, vt Ecclesiasten Brentium secum abducatur, quòd si sua sponte illum sibi tradant, benè, & Imperatori rem ipsos gratam facturos, sin minus, sensuros iratum, qui oppidum sit oppressurus, & alias horrendas minas addit.

Accidit tum, Deo ita disponente, vt vnus ex ordine Senatorio tardius, iam præstito iuramento, adueniret, cumq; Legatus Cæsaris totus in hoc esset, vt persuaderet Senatui, non curauit serius aduenientem, nec iuramentum ab illo exegit. Misso iam Senatu, ille è vestigio schedam scribit, in hæc verba: Fuge, fuge, Brenti, cito, citius, citissime. Quæ scheda cum illi esset oblata per D. Henmannum, amicum fidissimum, sedenti in cœna cum vxore & liberis, in ipsa die Ioannis Baptistæ, cum hilaris

rius cum ipsis viueret, statim de mensa surrexit, negociū quoddam simulans, quo peracto, mox sit reuersurus: & egressus est ex vrbe, comitante ipsum Achate suo Isenmanno. Non procul à porta obuium habuit Commissarium, qui interrogat, ecquorsum sit abiturus? respondit Noster, esse in suburbio amicum ægrotum, qui eius præsentiam expetat. Bene est, inquit ille, cras vt conuenit inter nos, mecum eris in prandio: subiicit ille, Deo volente, atq; ita abiit, nesciens quò se conferret.

Rursum igitur fuga, rursum latebræ, sicut Eusebius de Diuo Athanasio scribit. In sylua enim quadam densissima per diem latitauit, Vesperis sub crepusculum certum quendam in locum rediit ad suos, qui in pago quosdam ignoti erant, hospitium præbente Nobile. Mane sub auroram repetiuit suas latebras, ne à quoquam per diem conspiceretur, idq; per hebdomadas aliquot factisatum est.

Quòd itaq; fuga sibi consuluit in summo vitæ discrimine positus, nullam meretur reprehensionem, sed Saluatoris nostri in hoc sequutus mandatum. Præcipue cum non vniuersalis esset persecutio, sed persona tantum ipsis us ad mortem quæreretur, reliqui enim Symmittæ non petebantur. In quo casu D. Augustinus quoq; fugiendum esse docet.

Interea Hallensibus operam suam denuo obtulit, num ea possent aut vellent vti, se paratum esse facere officium, nec deserturum Ecclesiam suæ fidei commissam, etsi cum periculo res ea sit coniuncta, nolle tamen se illis esse grauem, aut propter se ipsos periclitari, cum intelligat se, licet immeritum, in Cæsaris esse indignatione. Illi verò negare se posse illum retinere, ideoq; sua venia licere, vt  
sibi



sibi quocunq; posset modo, suisq; rebus, alibi commo-  
dius prospiceret.

Hospitium itaq; illi oblatum est. ab Illustrissimo nos-  
stro tum Principe Ulrico, felicis recordationis, qui, sicut  
Abdias, Prophetas Domini tempore persecutionis sub  
Idololatria Ahab, hunc Nostrum abscondit, clementer  
officijs tanto Principe dignis fouit, & certo loco occul-  
tari per intimū suum Secretarium, Iacobum nomine, se  
in scio, voluit, vt, cum sciret eum in Cæsaris indignatione  
esse, interrogatus, fide data, & religione Iusiurandi, affir-  
mare posset, se vbi nam locorum esset, ignorare. Et pru-  
dentem Principem non fefellit animus. Cum enim sub  
illud tempus pius quidam Præfectus esset in arce VVir-  
tenberg, qui frequenter vicinarum Ecclesiarum Pasto-  
res ad se euocabat in arcem, suspicio inde, & mox ex sus-  
picionem rumor quidam obscurus est exortus, Brentium  
illic latitare, quem illi salutatum accedant. Quod cum illi  
per quem hæc omnia, nomine Cæsaris, vt diximus, age-  
bantur, renunciatum esset, illico Commissarium cum  
mandato ad Ulricum Ducem misit, qui e vicinis locis,  
sicut tum passim in agro VVirtenbergensi præsidia Hi-  
spanorum erant, militum copias intempesta nocte euo-  
cat, ijsq; arcem VVirtenberg tacite circumdat. Ipse sta-  
tim per celeres recta ad Principem Nürtingam, si recte  
memini, contendit, & concubia nocte sibi ex mandato  
Imperatoris aditum ad Principem vult patefieri. Hæc  
cum pijsimo Principi essent indicata, exponere iubet  
eum mandata. Ille significat Cæsaream Maiestatem cer-  
tiorum esse redditam, latitare quendam suum hostem in  
arce VVirtenberg, ideoq; reserari iam velle arcem nulla  
interposita mora, & quæri illum. Quod cum Princeps  
intel-

intellexisset, statim ad se vocat Secretarium, qui solus erat conscius, & quærit, num illic sit Brentius, an non? Negat ille: denuo quærit, num certo sciat? illo affirmante, permittit Princeps, vt Commissarius aperta illi arce, quærat, si quem inueniat. Erat autem tum temporis Noster non in arce VVirtenberg, sed VVittlingen, vbi meditatus est Commentarium in Psalmum 93. Deus vltionum Dominus, &c. Et dum ad mortem quæreretur, ignarus omnium, securus dormiuit.

Quo facto, in loca tutiora, Basileã se contulit Principe sumptus suppeditante, quibus & ipse, & familia alibi degens, aleretur. Humanissimè aut & perbenignè exceptus illic est & tractatus. Tum vxor illius Margareta diem suum obiit, tabe consumpta, ne scilicet exilij calamitas sola esset: quare alia ineunda erat cū liberis ratio. Itaq; in extrema huius Ducatus ora & hercinia sylua, in arcem, que est supra oppidum Horrenberg, cum suis liberis est collocatus, vbi mutato nonnihil habitu, se titulo Præfecti arcis venditauit, & liberos secum habuit, vt hoc qualiscunq; prætextu se tegetet, ac suspicione liberaret, cum in illis locis omnibus esset ignotus, nec peregrini illac transire soleant. Sedq; mutato nomine Huldrich Engster nominauit, ex proprio Hebræo nomine, æquiualens Germanicum, & ex cognomine Germanico, Græcū ἑγκύβητος, nonnihil deflexa voce, vt germanicum sonaret, faciens.

Frequentare solebat conciones: cumq; modestè Pastorem, qui ex vicino pago Guttach, defuncto oppidi Pastore, aliàs bonum & pium virum, admoneret, ne conciones ita in longum protraheret tempus, ille nonnihil vel moleste ferens se à Præfecto sui officij admoneri, vel vt loco vicissim eluderet, respondit: Vobis Præfectis

E omnis

omnis mora in templo est molesta, sed non æquè in symposijs: subrisit Noster, & grata illi fuit Pastoris parthisia, & se Præfectum & agnosci & haberi.

Nec tamen per omnia benè potuit simulare Præfectum, Nam nec more plerorumq; istius farinae hominum diras execrationes & blasphemias nominis Diuini euomere, nec computationibus ad æquales haustus (et si symposia interdum accederet, vt scenæ inseruiret) indulgebat, aut alia similia facere solebat, quod alij multi sibi permittunt, Ideoq; ciues illius oppidi varia de hoc Præfecto cogitabant & loquebantur.

Accidit postea, vt hic ipse Pastor lethaliter decumberet, hinc Noster illum ex officio quasi vicinitatis, & tanquam suum Pastorem humanitatis causa inuisit, quod multas ex ipso audiuerit salutarès conciones, easq; repetiuit, & vt iam seipsum ñs, quibus alios solitus sit, consolaretur, admonuit. Quibus Pastor auditis suauissimis consolationibus & verbis vitæ, erupit in hæc verba: O Domine, non es verus Præfectus, quamuis studiose similes, quicunq; tandem sis.

Sic Athanasius sex continuos annos latitasse scribitur, donec tandem ex indicio ancillæ, quæ conscia erat, proderetur. Sed diuinitus admonitus, ea ipsa nocte, qua venturi erant ad comprehendendum eum, in alium misit grauit locum.

Hic Noster Præfectus non causas Politicas cognoscebat, ab his enim immunis erat, & priuilegio quodam Principis exemptus, & tantum titulotenus Præfectus erat: sed meditationibus pijs & Scriptionibus operam dedit, Illic enim Commentarios in Isaiam Halæ coepit, feliciter in solitudine absoluit, Illic etiam Catechismi explanationem

plicationem scripsit, qua errores Pontificios & Interimisticos plerosque non solum detexit, sed ex fundamentis sacrae Scripturae refutauit, suam Confessionem addidit, Ecclesiamque tempore tristissimo confirmauit.

Interea maximis stipendijs vocatus est à Magdeburgensibus. Rege Angliæ Eduardo amplissimis promissionibus. Duce Borussiae Alberto Brandenburgico seniore, Episcopatum offerente.

Ex Consiliarijs Illustrissimi Principis D. D. Georgij Friderici Marchionis Brandenburgici, Studtgardiae auctiui in Cancellaria anno L I. cum accederent D. Brentium & salutarent, dicentibus: Hunc virum ubiuis ferè locorum quaesiuimus, sed nusquam reperire potuimus, volentes eum ad nos pertrahere.

Sed moueri se passus non est, quantumuis splendidis & amplissimis stipendijs & muneribus, vt propter pecuniam exteris potius, quam patriæ operam suam addiceret. Nec quicquam lucri aut commodi sui gratia, facere voluit, Munera etiam verè Regia respuit.

Vnde quanta sit iniquitas, & quàm praua Sycophantarum quorundam iudicia, qui perpetuo vnicum hoc in ore habent, & se mirificè, tanquam nescio qua Margarita reperta, oblectant, dum Theologos auaros, & insatiabiles esse vociferantur: Ipsi interim inexplebiles, auarissimi, & rapacissimæ harpiæ, qui quod sibi solis non cedit, omne id male perijisse censent.

Biennium itaque sic in exilio varia fortuna tactatus, & incertis vagatus sedibus, quòd sibi nullius criminis conscius esset, propius huc concessit, & ad M. Ioannem Mollitorem, Pastorem in Megerkingen, locum verè solitariū, & ab hominum conuersatione remotum in Alpis

bus, se circa autumnum anni L. contulit. Quo tempore Illustrissimus piæ memore Dux Vtricus hic mense Nouemb. fati concessit.

Huic cum succederet filius Christophorus, Princeps noster Illustrissimus, qui omnium laudes pietate, & omnis generis virtutibus Principe dignis, longè superat, & laudatus sua sponte, non alterius testimonio indiget, statim initio suscepta Gubernatione, de instauratione Ecclesiarum suæ ditionis cogitat, Et D. Brentium ut communicatis cum ipso consilijs omnia fierent, ad se vocat. Nec clam id fert, sed secum Studtgardiæ in arce sua fouet palam. Ecclesijs omnibus & singulis idonei præficiuntur passim ministri, qui dispersos sub INTERIM greges colligerent. Tametsi multi Principes & Episcopi eum ab hoc pio instituto sint dehortati, ne sibi suisq; periculum crearet, repudiato Interim, eiectis Sacrificulis, qui in locis quibusdam Missas tum suas demurmurabāt. Sed Heros verè Christophoros fortiter, tanquam immota rupes constitit, non curans minas diras, quodq; Imperator victor, qui omnibus terrori erat, Augustæ in vicinia, præsidia, & illic, & in huius Ducatus arcibus, & oppidis munitissimis habebat, librumq; à se de Religione promulgatum, ab omnibus recipi vellet.

Sed cum in Recessu Comitiorum Imperialium præcedentis anni haberetur, ut si quid Imperij Ordines haberent, quod ad pacem & concordiam facere iudicarent, Concilio proponerent: conscribi eius Celsitudo Confessionem de præcipuis doctrinæ Christianæ, & articulis controuersis à Brentio voluit, Concilio offerendam, & à Theologis defendendam.

Quod ab ipso factum est post initium anni LI. Conuocari

uocari autem voluit, præcipuos huius ditionis Theologos numero circiter decem, & communicato cum ijs consilio omnia agi, quòd communis esset futura omnium Ministrorum Confessio, & quòd, vt dicere solebat, viderent oculi, quod non videt oculus, quæ ipsius fuit modestia, humanitas, & prudentia. Hanc igitur diligenter per dies multos ad analogiam fidei, Scripta Prophetica, & Apostolica examinauimus, nostraq; subscriptione approbauimus.

Hoc tempore alteram D. Brentius duxit vxorem, Catharinam, ex D. Isenmanni familia virginem, multis egregijs virtutibus matrona honesta dignis, ornatam, quæ ipsum per omnem vitam reliquam & iâ annis grauem, summa obseruantia & studio coluit, & fouit. Norat enim illud Salomonis: Væ homini soli. Nec curabat impia Pontificum de Sacerdote bigamo Decreta, cum sacra Scriptura pugnantiâ, Non enim digamus est, qui priori coniuge mortua, alteram vt castè viuat, ducit. Ex hac suscepit liberos duodecim, è quibus supersunt adhuc decem. Maior natu filia, viuo & rectè adhuc valente D. Brentio, desponsata est venerando & docto viro, M. Iacobo Garing, Ecclesiæ nostræ Diacono.

Confessio hæc nostra postea Synodo Tridentinæ exhibita est, per Legatos nobilitate generis, virtute, sapientia, & eruditione præstantes viros Ioannem Theodoricum à Plieningen, & Ioannem Hecklin à Steineck, Iuris Doctorem.

Subsecutus est D. Brentius anno LII. cum alijs tribus Theologis (è quibus ego solus iam supersum, quàm diu Domino fuerit visum) vt publicè in Concilio aut Confessionem nostram Synodo oblatam defenderent, aut

impietatem Decretorum à Concilio æditorum, refutarent. Hæ enim duæ viæ à nostris Legatis, eum de modo procedēdi à Cæsareis Oratoribus essent interrogati, sunt proposiæ, quod illi se ad Patres relaturos, promiserunt.

Sed ab his nullum extorqueri poterat responsum, nec sumus auditi, imò ne vocati quidem vnquam, nec hoc ab ipsis precibus vllis impetrare potuimus. Ideoq; dilapsis iam metu Episcopis Italis & alijs, nos quoq; venia petita & impetrata, domum salui, Dei clementia, rediimus, è faucibus Leonum crepti. Nec enim ea res periculo caruit. Notum est quid in Constantiensi Concilio acciderit. Nec Patres nobis cauere voluerunt de Pontifice Romano, qui longè est Concilio superior, & docet Hæreticis non esse seruandam fidem, quales nos esse sentit. Sed hæc copiosius Sleidanus, qui & ipse interfuit Legatus Reip. Argentinenſis, & hic Noster post reditum peculiari hac de re ædito libello, descripsere.

Quo magis impudentiam turpissimi cuiusdam Apostatae Laur. Alber. miror, qui nuper ædito libello germanico, de absurdis Lutheranorum inscriptum, primitias se scilicet dignas, in postremo capite non veretur impudentissima in vulgus Papisticum spargere hac de re pura mendacia, quæ se ex ore D. Brentij, & D. Valentini Vannij, piæ memoriæ, qui & ipse ad Concilium nobiscum missus est, audiuisse iactitat. Nos scilicet nunquam, etiam à Patribus vocatos, in publicum confessum venire voluisse aut comparere. Nec Brentium vnquam voluisse congregari, donec Elector Saxonie Mauritijs vi armata Oenipontem peruenisset, perruptis faucibus Alpium. Præterea etiam Cardinalem Tridentinum multa ibidem in Brentium contulisse beneficia. Quæ cum sint apertissima,

ma, & vt dixi, pura puta mendacia, refutatione non indigent. Certū est enim & ex Annalibus notum, arce Erenberga x v 111. die Maij capta ab Electore Mauritio, postea illum demum venisse Oenipontem. Eo autē tempore iam domum nos redieramus, & dū angustias illas in reditu transiremus, adhuc a Cæsareano milite custodiebantur. Simile est mendacium, quod de Cardinale Tridentino scribit, qui toto illo tēpore, quo nos Tridenti fuimus, absuit. Et tandem cum nos in reditu essemus, in itinere in nos incidit, Tridentum ipse rediens, vbi humanissime, quod verū est, D. Brentium salutauit, prolixē illi sua deferens officia, quæ & si domi fuisset, præstiturum se fuisse pollicebatur. Hæc ipse vidi, audiui, & pars aliqua fui.

Sequenti hyeme moritur Præpositus Ecclesiæ Studtsgardiensis, qui ab eo tempore, quo Vlricus Dux ditionē suam recuperauerat, absuit Eluungæ. In huius locum sufficitur D. Brentius. Et simul illi cura & inspectio nostræ Vniuersitatis commendatur. Quo sibi iniuncto officio ad vitæ vsq; finē, summa cura, vigilantia, prudentia, dexteritate, industria, & maximo etiam cōmodo Scholæ & Ecclesiarum huius Ducatus est functus: sinceritatem doctrinæ cœlestis, & concordiam piā, atq; consensum inter ministros Ecclesiæ, Dei beneficio, conseruauit. Quod quantum sit bonum, ex aliorū malis, incommodis & disfidijs æstimare licet. Etsi enim pauci aliqui mouere quædam sint conati, & concordia turbare: tamen mox conatus illorum idoneis remedijs sunt repressi: Ita vt per Dei gratiam Ecclesiæ huius Ducatus in pace hæctenus floruerint. Veri itaq; & Apostolici præpositi officium fecit, paciscens gregem sibi commillum pabulo doctrinæ cœlestis. Enarrauit .n. pro concione Pentateuchum, Euangelistas. Matthæum & Marcum.

Taceo.



Taceo iam alia, quòd suis consilijs in rebus grauissimis ad Ecclesiam pertinentibus multos iuuuit.

Cumq; F. Petrus à Soto Hispanus, in hac vicinia Dilectingæ opposita contraria Confessione, quam nomine Catholicæ suæ Ecclesiæ ædidit, & Scholijs quibusdam additis nostram Synodo exhibitam deformare voluisset, hic Noster veram, perspicuam, firmam, & solidam è sacra Scriptura, & Patrum scriptis Apologiam ædidit, qua ita nostra confirmauit, & dogmata Pontificia, Decretaq; Concilij illius refutauit, vt in hoc genere nihil extet melius, adeò, vt qui cæcus sit alijs, manifestos & palpabiles errores Pontificios, Idololatriam turpissimam, falsæ eorum & in verbo Dei damnata dogmata palpare possit. Et quod tum, si admissi, & auditi fuissetus, coram in faciem illis dicturi eramus, id scriptis his æditis toti Imperio & Ecclesiæ est propositum.

Anno LVII. consensu Ordinū Imperij aliud VVormatiæ Colloquium, & quidem postremum est institutum, ad quod D. Brentius tum ab Illustriss. nostro Principe Christophoro est missus. Sed cum de Iudice quaestio esset mota, & nostri Scripturam sacram pro Iudice agnoscendam esse statuerent, Aduersarij verò, eam non esse vocem Iudicis contenderent, sed materiam litis, abruptum est, nec optatum finem consequitur.

Nam quòd hi per nostrorum dissidia dissolutum esse vociferantur, friuolum est. Nostri enim disertè responderunt ad hanc siue calumniam siue obiectionem, cum adhuc vnà essent VVormatiæ, ne se moueri hac re paterentur aduersarij, se enim in progressu Colloquij, in singulis articulis damnaturos esse omnes non rectè de illis sentientes,

sentientes, Et quidem initium ab ipsis facturos esse, deinde ad alios quoque peruenturos.

Et quia bellum Sacramentarium renouatum erat, & recruduit illis temporibus, ideo non solum suam hac de controversia Confessionem addere voluit, sed & aduersariorum Zuuinglianorum dogmata refutauit, fundamentis D. D. Martini Lutheri ex sacra Scriptura, ab vniuersione Personali, & communicatione Idiomatum, non Verballi sed Reali, Sessione Christi hominis per vniuersionem facta ad dextram aeterni Patris, repetitis. Quae etsi Zuuingliani varijs modis calumniati sint, portentosum, monstruosum, prodigiosum Vbiuetarium, addo & diabolicum commentum vocantes, & alijs verborum praestigijs ad hoc excogitatis, simplices ab hac doctrina auertere & deterrere voluerint: tamen neglectis calumnijs, fretus bonae conscientiae, & sacrarum literarum testimonijs, in vera & Catholica sententia permansit.

Gliscere circa haec tempora ceperunt odia & similitates inter Principes regni florentissimi Galliarum, Reges propter aetatem nondum inaugurato. Dissidia etiam in Religione inter illos orta, & res ad motus spectare videbatur, sicut etiam euentus, pro dolor, declarauit.

Expeditum fuit tunc a Cardinale Lotharingo, & fratre Guisio, quorum praecipua erat authoritas & potentia in Gallijs, colloquium cum Illustrissimo Principe ac Domino, Domino Christophoro Duce VVirtembergensi, Domino nostro clementissimo, felicitis recordationis. Ad duxit eius Celsitudo Theologos quosdam, & inter hos D. Brentium. Tabernae Alsaticae dictae sunt huic conuentui, qui, quo consilio fuerit institutus, ego sane pronunciare non possum.

Varia sunt postea sparsa à multis, qui tamen rerum omnium fuere ignari, coniecturis quibusdam adducti, propterea quod itatim, postquam Galliae proceres à Colloquio digressi essent, in suos aduersarios grassari coeperint.

Hoc autem certo affirmare possum, nec desunt mihi idonea & sufficientia testimonia, quibus hoc probari potest, D. Brentium, sicut & Illustrissimum Principem nostrum, nullius cruenti consilij authorem fuisse. Praecipue verò propter errores doctrinae noluit cum D. Augustino in quenquam sauiari. Sicut testatus est in praefatione libri, paulò post aediti, quem inscripsit Recognitio, quam ex professio, & hoc consilio scripsit, ut se sinistra ista suspitione liberaret. Testantur hoc totius vitae ipsius actiones, quae ad pacem spectabant omnes. Quamque amans & studiosus pacis, concordiae, & pñ consensus uterque fuerit, & Princeps & Brentius, & quam à cruentis consilijs alienus, adeoque abhorruerit ab illis, notum est omnibus, qui eos nouerunt, res loquitur ipsa, ac omnium ore celebratum est, ut mea defensione hac in parte minime indigeant. Descripta sunt Acta huius Colloquij, quae in casu necessitatis aedi & monstrari possent.

Sed haec hactenus de laboribus, certaminibus & periculis ipsius, quae in sua uocatione sustinuit, ex quibus tamen semper, Deo iuuante, est eluctatus.

Restat ut nonnihil etiam de moribus ipsius & virtutibus dicamus. Id autem faciam breuiter, ne prolixitas Orationis (quae iam etiam praeter meam uoluntatem longius progressa est) molestiam & tedium afferat auditoribus. Sed quia longaeuam illi Dominus concessit uitam, qua etiam bene usus est, & res multas, magnas, & praecelas

præclaras gessit, de quibus dictum est non nihil, (quia enim omnia persequi posset, non dico vna hora aut altera, sed tota dies) non dubito vos favere ei, cui Deus favit, & cupiatis etiam reliqua huius viri ornamenta audire, quod tamen, vt dixi, breuiter faciam.

Fuerunt autem in illo virtutes non vulgares, sed egregiæ, maximæ, summæ. Primum illustris Dei agnitio, qua ipsum ex verbo agnouit, sicut in illo Pater cœlestis se patefecit, ædita promissione de filio Mediatore, cum Spiritu sancto, quo illustratus sicut eum agnouit, ita & publicè confessus est. Alijs quoque ornamentis fuit præditus, dilectione Dei & Ecclesiæ, pro qua toties de vita est periclitatus, eamque profundere paratus fuit, animam suam ponens pro fratribus. Deum, quem verè timuit ex vera fide, varijs iactatus casibus instar Davidis, inuocauit: non semel, sed multoties miris modis seruatus est & liberatus. In gubernatione Ecclesiæ, prudens, vigilans, futurum prospiciens, præsentibus malis remedium facile inueniens. In diiudicationibus dogmatum, nequaquam exemplo multorum præceps, sed valde circumspectus. Nec facile pronunciare solebat, sed prius rem omnem, & totum negotium per omnes circumstantias, & mentem illorum, de quibus ferenda erat sententia, & pronuncianum, cognoscere & inquirere summa diligentia studebat. Quod si alij imitarentur, minus certè turbarum habituri eramus in Ecclesia. In confessione constans, nec facile rumoribus moueri. In periculis magno & infracto erat animo, aliosque perturbatos erigebat consolationibus à Dei præsentia petitis, & longi temporis experientia, vbi rebus desperatis propemodum, sæpè ex improviso Deus opem tulisset. In aduersis patiens. Salutaris Doctor, &

organon Dei electum, per quod Deus multa & magna in Ecclesiam contulit beneficia. Successus etiam Dominus dedit consilij ipsius felices, & euentus placidos. Nos Collegas suos, etsi iuniores & inferiores multo, non tamen secus ac æquales suos, verè & syncerè dilexit, Omnibus quibus cum vixit gratus, summis, æqualibus, inferioribus. In quanta fuerit gratia apud Illustrissimos nostros Principes, quibus ordine seruiuit tribus, notum est, qui eum obseruauerunt, coluerunt. In conuersatione mansuetus fuit & humanus, magnaq; in illo morum suauitas & elegantia, cum grauitate coniuncta. Contradicentes, æquissimo audiuit animo, & tulit placidè. Urbanus valde. Sermo illius sale, non atro illo, sed candido fuit conditus. Ac more vetustatis eruditæ, multa in conuersatione priuata per Apologos grauitè dixit, deq; rebus grauissimis sæpè admonuit. In vita priuata iustus, castus, & itidem humanus, suos amauit, & ab illis vicissim colebatur, ac redamabatur, adeo vt si quid diuinare, aut quibuscunq; coniecturis consequi possent, quod illi gratum esse intelligerent, in id totis viribus incumberent. Fuit hæc in rebus humanis non minima felicitatis pars.

De corporis statura non est quòd multa dicam. Fuit illa, vt vidistis, procera, egregia, heroica. Firma fuit vas letudine vsq; ad grandæuam senectam: latera habuit firma, vnde & vox sonora & grauis. Nec quod ego sciam, vnquam decubuit morbo afflictus, nisi quòd ærispelatesit vexatus, qui morbus illi fuit familiaris, excepto hoc postremo anno.

Cum igitur iam depugnatum esset cum illis, de quibus diximus monstris, penè defatigatus molestis illis certaminibus, accrescentibus etiam annis & ætate. Ne tamen

men ociosam & ignauam ageret senectam, ad alia se iucundiora contulit studia, Psalmorum scilicet enarrationem, & cum eorundem autore cecinit: Laudabo Dominum in vita mea, psallam Deo meo quamdiu fuero, quibus senectutis leuaret tædium & molestiam.

Sunt in hoc Ducatu Monasteria, in quibus ante hæc tempora ignaui & ociosi ventres Monachi se saginauerunt, inutilia & pernitiōsa terræ pondera. Illa consilio Nostri D. Brentij, Illustrissimus Dux Christophorus, cuius sit memoria in benedictione, ad primam institutionem reuocauit, & conuertit in Scholas, in quibus iuuentus in dicendi artibus, linguis, & principijs Theologiæ instituitur, & ad altiora studia præparatur. Horum inspectio illi est demandata. Itaq; quotannis bis circumire solebat, & singula visitare Monasteria, & studia atq; profectum illorum obseruare. Et vt iuuaret & accenderet animos statim à teneris ad pietatem, & sacrarum literarum amorem, Psalmos in singulis, veniens enarrabat. Imitatus in hoc Eliam, de quo sacræ testatur literæ, quod antequam à Domino viuus cum corpore in cælum transferretur, circumiuerit, studia discipulorum, qui filij Prophetarum dicebantur, in Collegijs inspiciens.

Hic ipsius labor cum amicis probaretur, rogatus ab eis, Psalterium, quantum per alia publica Principis & Ecclesiæ negocia licuit, enarrandum, ac breui & perspicuo Commentario illustrare cœpit, seq; vitam cum Psalterio finiturum dixit, quod & factum est. Peruenit enim anno superiori vsq; ad Psalmum centesimum septimum, in cuius commentatione dum sederet & scriberet, subito concidit, sed tamen postea se iterum collegit, & meliusculè habere cœpit.

Verum ab illo tempore exhaustus iam viribus, confectus laboribus, vigilijs, tentationibus, periculis, senectute graui, quæ ipsa per se morbus est, & vt ipse dicere consuevit, omnia mala ad senectutem, tanquam ad aram concurrere. Accessit huc ingens dolor, quem ex immatura Illustrissimæ nostræ Principis ac D. D. Christophori, felicis recordationis, morte coepit, Huius enim vitam, sua vita, & fortunæ omnibus, si bona Dei voluntate fieri posset, postquam illi esset renunciata, redempturum, respondit: semper indies deficere coepit, sicut ellychnium oleo deficiente.

Venio itaq; vel tandem, quamuis inuitus, & horret animus, viribusq; & ipse penè desitutor, ad postremum actum, qui nobis summum hunc virum & Heroa eripuit, ipsi verò aditum ad gloriam sempiternam patefecit, nobis valde tristem & lugubrem, ipsi verò iam defuncto, felicem & salutarem, ad quem non iam primùm, sed per omnem vitam se præparare coepit. Nam quod Plato dixit, Philosophiam esse meditationem mortis, id multo rectius & verius Christianorum Philosophiæ, quæ est Theologia, conuenit, siquidem hæc non solum de morte admonet, verumetiam causam eius ostendit, quod Philosophia rationis humanæ ignorat, & insuper benè mori docet, vt per mortem hanc corporis, ad veram, beatam & æternam vitam perueniamus.

Ægrotare autem coepit, & in nauim ac febrilem morbum incidit die Augusti mensis præteriti decima septima, semperq; peius habere coepit, ac finem vitæ instare intellexit. Ideoq; omnia facere, quibus ad benè moriendum homines p̄ se præparant.

Quod

Quod igitur Dominus Deus noster Hiskia Regi Iuda per Isaiam Prophetam præcepit, vt Testamentum conderet: Dispone, inquit, domui tuæ, quia morieris, & non viues, hoc sibi dudum Noster dictum putauit. Ante annos enim quatuor, de postrema sua voluntate testatus est, idq; manu propria descripsit. Sed non more filiorum huius seculi, qui de caducis ferè potissimum rebus agunt: verum vt pium & primarium Ecclesie Doctorem decet, de Fide ac Religione sua, in qua vitam hanc finire, & ad Filij Dei tribunal accedere velit, est contestatus. Hanc autem esse, quæ in sacrosancta Prophetica & Apostolica Canonica scriptura, tribus Symbolis, Apostolico, Nicæno, & Athanasij contineatur. Agnoscere se quoq; & amplecti Concilia, & Scriptores Ecclesiasticos, quatenus cum illis consentiant. Se tamen dissimulare non posse, nec debere, in his contineri, quæ amplecti & probare non possit, quòd cum illis pugnent. Præterea Augustanam Confessionem per omnia se probare, & hanc esse suam quoq;. Sentire se cum Luthero. Et sua Scripta testari, quæ sua fuerit, & sit Fides, Religio, & Confessio, in qua etiam ex hac vita, Dei adiutus Spiritu, constanter sit migraturus.

Damnare autem se omnes hæreseis & phanaticos, qui ab hac doctrina dissentiant. Inprimis verò Zuuingianos, à quibus toto pectore abhorreat, quòd spiritu mendacij & homicidij agentur. Ideoq; se omnes hortari, vt sibi ab illis caueant, & collatis operis pro virili singuli hoc dent operam vt arceantur. Hæc vt ab illo descripta sunt, ita spero fore, vt typis breui excudentur.

Quia verò facili momento voluntas humana mutat



tur, & vt à Iureconsultis dicitur, mutabilis & ambulatoria est vsq; ad mortem, ne quis existimaret, Nostrum iam circa vitæ finem mutatum esse ab illo, qui fuerit olim, Testamentum hoc suum, paucis ante mortem diebus, cum iam decumberet, à filio D. D. Ioanne in præsentia ministrorum Ecclesiæ Studtgardiensis omnium, quos ad hoc peculiariter vocarat, prælegi & recitari, eiusq; hos testes esse voluit. Postea privatam peccatorum suorum confessionem addidit, & petita ac impetrata absolute, Eucharistiæ sumptione fidem suam confirmavit, & viatico hoc instructus, ad iter se accinxit.

Multis verbis tum Symmistas ad pium consensum & concordiam in doctrina cœlesti, quæ hæctenus Dei beneficio in hoc Ducatu floruerit, est cohortatus, addito vaticinio, quòd si hanc suam cohortationem admiserint, Deum ipsorum laboribus & conatibus honestis affuturum. Et hoc sui *μημύδουωρ* commune esse voluit omnibus Doctoribus & ministris Ecclesiæ huius Ducatus, operam demus summam, vt vnum simus in Deo & verbo eius. Idq; Psalmo confirmavit: Ecce quàm bonum, & quàm iucundum, fratres habitare in vnum, &c. Quem si Deus longius concederet vitæ spacium, se enarraturum, & Ecclesiæ, eiusq; ministris sic valedicturum affirmabat: sin aliter Deo visum sit, cui se commendet, alij suo id facerent loco, orauit.

Hæc illius fuit verè Cygnæa cancio & concio, quæ vntinam exaudiatur in tota Ecclesia ab omnibus nostri ordinis hominibus.

Video mihi opus esse vestra beneuolentia (etsi enim multa consulto silentio prætereo, multa etiam quæ scripsi, legere prætermitto, tamen me tempus præuenit) quam  
*cuius*

mihī non defuturam spero, idēq; ex tacito quasi nutu vestro intelligo, ideo quod reliquum est, subijcio.

Toto morbi tempore, nullam non modo vocem, sed ne quidem signum impatientiæ vllum ædidi: verum interrogatus de valetudine & morbo, respondere solitus est, se meliorem, sempiternam scilicet appetere & desiderare vitam.

Liberos suos natu minores, filio D. Doctori Ioanni commendauit, de cuius fide non dubitet, ideoq; de illis se amplius prorsus non esse sollicitum.

Mors quoq; ipsa, quantumuis alijs terribilis, ad cuius non dico mentionem, sed tacitam cogitationem plurimi exhorrescunt, vt valde optata illi, ita placida quoq; fuit, sicut rotius vitæ mores suaues & elegantes. Mors itaq; illi amara non fuit, sed verè dulcis somnus, & non est mortuus, sed obdormiuit. Die enim Solis, quæ fuit decima huius, circa horam pomeridianam sextam, in valde dulcem incidit somnum, qui durauit vsq; ad horam matutinam tertiam sequentis diei Lunæ, vbi accessit, vt putatur, species apoplexiæ, quæ à Medicis metuebatur semper, quam excepit profundus admodum sopor, qui durauit vsq; ad duodecimam ferè. Postquam euigilasset, Symbolum Apostolicum à ministro Ecclesiæ est recitatatum, audiente & intelligente ipso. Finita recitatione interrogatur, num in hac fidei confessione constanter ex hac vita emigrare velit, disertè respondit (Ja) Ita. Postea vocem amplius ædidi nullam, sed absque omni perturbatione, aut motu vehementiore, cœpit paulo post animam agere, Deoq; creatori, & saluatori vnico CHRISTO, cui fideliter per annos quinquaginta in vinea ipsius seruiuit, eiq; commendauerat, circa

primam horā pomeridianam reddidit, completis LXXV. annis, mensibus duobus, diebus xvi. relicto suis, nobis omnibus, totiq; Reipublicæ Christianæ ingenti sui desiderio, qui cum plurimīs haud dubiè prosequuntur lachrymīs. Sed Deo parendum est, sine cuius voluntate ne quidem capillus de capite nostro cadit. Hic verè cum Apostolo Paulo, electo Dei organo, dicere potuit: Bonum certamen certavi, cursum consumavi, fidem servavi, de cætero reposita est mihi corona iustitiæ, quam reddet mihi Dominus in illa die iustus Iudex. Non solum autem mihi, sed & his qui diligunt adventum eius.

Mortuus est igitur, vel potius obdormiuit, & in Domino requiescit Reuerendus D. Ioannes Brentius: & tamen speramus non cum ipso mortuam esse, aut oblitum iri veram & synceram fidei confessionem, non pacem, non concordiam, & consensum doctrinæ in Ecclesijs sublatum iri. Sunt enim, Dei beneficio, sunt inquam, & erunt animi nostri coniuncti in vera doctrina, quicquid tandem vociferentur & calumnientur aduersarij: & vt confido, maior hæc erit animorum nostrorum coniunctio, quam illis gratum sit futurum.

Admonet autem me longæuitas eius de Ioanne Apostolo & Euangelista, cui Christus Dominus in cruce pendens, matrem commendauit. Quod etsi de naturali matre vterq; intellexerit, hinc enim statim ad se recepit eam: tamen ἀδελφικῶς nō ineptè, meo quidem iudicio, ad Ecclesiam referunt, quòd diutissimè illam suo ministerio esset rectorus. Vixisse enim scribitur post Christi ad cœlos ascensionem, in ministerio ad annos 68. Hic autem Noster Ecclesiæ seruiuit 50, si connumeret tempus illud, quò Heidelbergæ sacra docere cœpit: quod sac  
ne est

ne est rarissimum, præsertim in tanto viro. In regno Pontificio Sacrificulos ociosos, qui per annos quinquaginta Missas celebrauerint, Iubilæos vocant, quod annus quinquagesimus in lege diuina Iubilæus fuerit.

Cum igitur Deus Opt. Max. tam salutarem nobis dederit Doctorem, vsuramq; eius tanto temporis spacio concesserit, ingens eius beneficium grati agnoscamus & prædicemus.

Sepultus est Studtgardiæ in templo Collegiato, medius inter duos Comites, non procul à cathedra, è qua synceram Euangelij doctrinam gregi suæ fidei commisso, annos circiter 18. magna cum grauitate, authoritate, & utilitate proposuit: funus efferentibus sex Ecclesiarum ministris, & comitantibus vicinis Pastoribus plurimis, aulicis omnibus qui tum in vrbe erant, Magistratu oppidano, & ciuium innumera multitudine, non absq; multis acerbissimis lachrymis, Pastori suo fidelissimo, postremum hoc pietatis officium præstantibus.

Historia hæc est vitæ, & obitus Theologi hoc nostro seculo summi, in qua recitanda prolixior fui, q̄ proposueram. Nec me tam affectus, quàm veritas, rerumq; varietas & multitudo eò protraxit. In qua plurima sanè cõsideratione sunt dignissima, sed temporis angustia breuiorem esse me cogit, & cõmonestationes illas subijcere nõ possum, verum tacitis vestris cogitationibus relinquo, ne iudicio vestro diffidere videar. Neminem .n. fere esse arbitror, qui non, me etiam tacente, intelligat Typũ gubernatoris Ecclesiæ haud vulgaris, & fidelissimi nobis in hac imagine considerandum proponi. Variam itidem eius, vt sunt rerum ac temporũ vicissitudines, fortunam pingi, quam illi experiuntur, sicut in traiectionibus marinis fieri con-

suerit, & quanta opus sit, sicut Nauclero, prudentia, constantia, fide in primis, & patientia, qua à Deo placidi petantur & expectentur euentus. Quòdque Deus suis ministris adsit Spiritu suo sancto, regat, conseruet, liberet denique mirabiliter, & det alicubi Ecclesiae eiusque ministris hospitia & halcyonia, felices denique successus, ac finem optatum.

Solent autem mortes magnorum virorum plerumque esse ominosae. Amisimus ante biennium & paulo amplius Illustrissimum Principem ac D. D. Eberhardum Ducem VVirttembergensem in ipso ætatis flore, qui verè animo fuit heroico, vt scimus omnes. Subsecuta est mors nunquam satis laudati Principis ac Domini D. Christophori Ducis VVirtbergensis, Domini nostri clementissimi, cuius morte quantam cladem acceperit Res publica Christiana, verbis consequi non possum. Fuit enim singulare decus & ornamentum totius Imperij, quòd inuictissimus Imperator Maximilianus, Dominus noster clementissimus, in suis ad Illustrissimum Principem ac Dominum D. Ludouicum Ducem VVirttembergensem, itidem Dominum nostrum clementissimum, literis consolatorijs libenter agnoscit & fateatur.

Iam, vt dictum est, eripuit nobis Dominus Deus noster Doctorem & Rectorem Ecclesiae in his terris hoc tempore summum. Huc accedit, quòd silentio prætereundum non est, triduum ante hunc euocatus est ex hac lachrymarum valle, generis nobilitate, virtutibus omnis generis, sapientia, fide, taciturnitate, eruditione vir præstantissimus & celeberrimus, Dominus Ioannes Theodoricus à Pleningen, magnus Curiae Ducalis Magister,

gister, & cum Nostro Scholæ huius Commissarius, qui & viuo Illustrissimo nostro Principe Christophoro, vna cum ipsius Cestudine, & post obitum illius, hunc Ducatū sua prudentia, autoritate & consilijs rexit, & optime cum de toto hoc Ducatu, tum etiam, & quidem in primis de Academia nostra est meritus. Coætanei fuere hi duo D. Brentius & Pleningerus, multaq; communia habuerunt. Vterq; Tridentum propter confessionem fidei ad Concilium missus, summus vterq; hic quidem in Republica, alter vero in Ecclesia. Vterq; Scholæ nostræ Commissarius. Vterq; familiariter vsus D. Philippi Melanthonis consuetudine, hic etiam olim discipulus fuit VVittenbergæ. Summa animorum coniunctio, Comparentes, quosq; Deus in vita & officio coniunctos esse voluit, eosdem etiam per mortem separari noluit, sed eosdem tempore, interuallo tridui, ex hac vita & statione pariter euocauit.

Hos tantos viros hoc tempore, & rerum statu, nobis, Ecclesiæ & Reipublicæ ereptos Mecœnates, dolemus grauiter, cum maximè horum nobis opus esset autoritate, consilijs & auxilio his turbulentissimis temporibus.

Hos eosdem sibi ereptos dolet Illustrissima Princeps, Domina nostra clementissima, & pro sua admiranda sapientia metuit, nec id dissimulat, mortes has summorum Principum, & post hos, capitum huius Ducatus Ecclesiæ & Reipublicæ, nescio quid mali portendere. Sicut non solum experientia, sed multo certius & euidentius ex sacris literis constat, mortes talium, tantorumq; virorum, magnorum malorum esse præfagia. Et quidem verum est, hos iam nominatos duos, sibi & na-

turae satis admodum vixisse, ideoque mirum videri debeat nemini, quod grandævi obierint, nec immaturam esse mortē. Sed si quis rem recte reputauerit, secus iudicabit. Cum enim eiusmodi Heroës, non solum auctoritate valeant, vsq; & longi temporis multiplici rerum experientia: ideoque prudentia & consilio valeant, & mala præuidere à longe, tanquam ex alta specula prospicere possint: & in tempore idonea remedia adhibere, quibus illa præcaueantur. Præterea in magna apud Deum sunt gratia, & precibus suis iram eius, ac imminentes pœnas auertere possunt, murum opposcentes, vt Propheta loquitur: hocque modo fulera sunt mundi. Quid mirum igitur his sublati, ingentia metuenda & subsequi mala? Sicut Diuorum Ambrosij & Augustini mortes ingentia & horrenda mala in Aphrica & Italia Vandalis omnia vastantibus, exceperunt. Sed nolo male ominari, verum potius bene precari.

**T**E igitur Omnipotens æterne Deus, Pater Domini nostri Iesu Christi, liberatoris unici, cum Spiritu sancto, viuo, casto, & veraci inuocamus; sanctifica nos in veritate, sermo tuus est veritas, quam Filius tuus vnigenitus & dilectus promulgauit ipse. Excita, præpara, & extrude Ecclesiæ tuæ fideles operarios, & salutare Doctores, ac Governatores Reipublicæ. Conserua puritatem doctrinæ cœlestis, consensum pium inter Doctores, Studia docentium & discipulorum  
verbum

verbum tuum, & alias honestas artes & disciplinas, & hunc coetum Scholasticum in flore: Politias quoq;, quæ præbent hospitia Ecclesiæ & honestis studijs: Patriam nostram dulcissimam, opacium, pacem, concordiam & tranquillitatem Ecclesiæ & Reipub. sicut hætenus tua bonitate & clementia sensimus. Iam sumus orphani & pupilli, absque patre, omnium hominum præsidio & auxilio destituti. Cumque ignoremus quid facere, & quo nam modo res nostras instituere debeamus, hoc solum nobis est reliquum, ut oculos ad te dirigamus. Esto igitur tu Pater, Dux, Doctor, Rector & Protector noster, ut te verè ex verbo tuo agnoscamus, tibi grata, nobis & multis alijs salutaria faciamus, & in hac, & futura perpetua vita, cum omnibus electis celebremus,  
Amen.



## LECTORI SALUTEM.

**C**um de consilio non modò heredum D. Ioannis Brentij, piæ  
 memoria, sed grauiſſimorum hominum, concioni funebri Ger-  
 manicæ, sit adiecta prima pars Testamenti ipsius, Germanicè scri-  
 pta, visum est bonis & doctis viris, eam in latinam linguam con-  
 uersam, orationi latinæ funebri esse subiiciendam: maximè eam ob  
 causam, quòd sciant Zuinglianos nonnullos D. Brentium, dum in  
 viuus esset, patronum sui erroris facere voluisse, & ex ipsius Ex-  
 egesi in Ioannem quædam vafre contorta ad suum institutum ac-  
 commodasse. Vt ergo illi omnes, & maximè ij qui Germanicè ne-  
 sciunt, intelligant, Brentium in pia confessione sua de Cœna Domi-  
 ni ad finem vitæ suæ perstitisse, hanc partem Testamenti ipsius la-  
 tinè adiderunt. In qua versione diligens opera data est, vt  
 quantum quidem fieri posset, non modò sententiæ  
 sententijs, sed verba etiam verbis, pri-  
 mo exemplo responderent.  
 Benè vale.

PRIOR PARS  
 TESTAMENTI D. IO.  
 ANNIS BRENTII, DE IPSIVS ET  
 CONFESSIONE ET MINISTERIO, EX  
 autographo Germanico in Lati-  
 nam linguam conuersa.

PRIMA PARS TESTAMENTI,  
 VEL VLTIMAE VOLVNTATIS MEAE  
*Ioannis Brentij, de ministerio.*

*Hæc dicit Dominus: Præcipe domui  
 tuæ, morieris enim tu, & non vi-  
 ues. 4. Reg. 20.*



Vm ego Ioannes Brentius, Præpositus Stute-  
 gardianus, apud animum meum diligenter  
 perpenderim, nos in hoc seculo non habitans  
 di, sed commorandi duntaxat locum habere,  
 eamq; ob causam de meliore & foeliciore cogi-  
 gitare semper debere: tota animi contentione precor, vt  
 omnipotens & misericors Deus Pater Domini & liber-  
 ratoris nostri vnici Iesu Christi, Spiritu sancto suo nos  
 tum mihi faciat (vt Psalmus loquitur) finem meum, & *Psal. 38.*  
 numerum dierum meorum quis sit, vt sciam, quod ego  
 esse desinam, ne vitam in carnali securitate transigam,

H sed

sed illum exoptatū vitæ finem in timore Domini eiusq̃ obsequijs alacri conscientia expectans, dissoluatur, cum Domino nostro Iesu Christo in æterna beatitudine viſturus, Amen.

Parentes mei charissimī, Martinus Brentius, & Catharina, in ciuitate Imperiali Vvila, non modo, vt honestos coniuges decet, innocenter vixerunt, sed in vera agnitione & confessione Domini nostri Iesu Christi, piē deſuncti sunt (Deus Opt. Max. ipsis sc̃elicem resurrectionē clementer largiatur). Hi me à primis annis studijs manciparunt, ac sumptus liberaliter suppeditarunt, donec tandem Deo sic clementer volente, initio quidem ministerio sacrosancti Euangelij inaugurarer, postea etiam maritus fierem. Constitui ergo per gratiam Domini, hoc meo Scripto (quod vel Testamentum vel Codicillus, vel alio conuenienti nomine poterit appellari) de vtroq̃ vitæ genere vltimam voluntatem meam testatam facere, in qua Deo mihi suam gratiam largiente, vitam hanc finire, vltimumq̃ diem claudere constitui. Omnipotens & misericors Deus Pater Domini nostri Iesu Christi, eo in conatu, diuinam suam benedictionem mihi clementer largiatur.

Et initio quidem quantum ad ministerium meum, præterea etiam fidem, confessionem, doctrinamq̃ meam attinet, per gratiam Dei firmiter credo & confiteor, totoq̃ pectore amplector, libros sacrosanctæ Scripturæ Propheticos & Apostolicos, aut vt alijs compendio vocari solent, veteris & noui Testamenti, de quorum canone & autoritate in sancta & Catholica Ecclesia nunquam dubitatum fuit, esse ipsissimam scripturam Spiritus sancti, & certissimam Missionem siue Epistolam Dei  
Optimi

Optimi Maximi, ad vniuersum genus humanū, diuinis  
 cœlestibusq; miraculis, ad eum modum obsignata & cō-  
 firmata, vt qui de ea dubitet, non iam in hominum, sed  
 beluarum, ratione carentium, imò verò perditissimorū  
 Epicuræorum, incredulorum Hebræorum, Ethni-  
 corum, ac Turcorum numero habendus sit.

Et quidem in his sacrosanctæ Scripturæ libris, docet  
 Spiritus sanctus, quid de Deo, de eius Essentia & volun-  
 tate erga genus humanum, sentiendum, tenendum, cre-  
 dendum, loquendum ac docendum sit, & quid sibi ho-  
 mo de Deo promittere, quo etiam modo, omnes vitæ  
 rationes, in prospera & aduersa fortuna, deniq; in ipsa  
 morte, & migratione ex hac vita instituere debeat. Et  
 cum hæcenus in vera Christi Ecclesia, tria Symbola, vi-  
 delicet Apostolicum, Nicænum, & Athanasianum in-  
 vsu fuerint, credo ego & sentio, illa tria Symbola esse  
 compendium totius de qua diximus sacre Scripturæ, &  
 certam sententiam doctrinæ veræ, infallibilis diuinæ, &  
 Christianæ: quæ Symbola etiam ego, in omnibus & sin-  
 gulis partibus & articulis, vt indubitata æternamq;  
 veritatem, Dei beneficio, approbo, amplector, quod &  
 his meis consignatū volo. Deum Optimum Maximum  
 per Dominum nostrum & vnicum seruatorem Iesum  
 Christum humiliter orans, & interim minimè dubi-  
 tans, ipsius clementiam instinctu Spiritus sancti sui, me  
 in hac fidei professione ad rogum vsq; clementer con-  
 seruaturam, & æternis præmijs affecturam.

Quantum autem ad Concilia, quæ post diuulgatio-  
 nem sacrosancti Euangelij in totum terrarum orbem in  
 Ecclesia Christi celebrata sunt, attinet, summa gratitudo  
 & veneratione, vt veræ Ecclesiæ membrum, ama-



quidem Israëlitico, tempore Eliæ Prophetæ, cultus & Baalim & vitulorum aureorum, Saducæorum autem & Pharisæorum traditiones humanæ: & praua non modo legis diuinæ, sed doctrinæ de Messia & regno Christi interpretatio. Eadem post diuulgationem Euangelij in totum orbem terrarum Ecclesiæ fortuna fuit, cum Arius conspiratione cum Imperatoribus & Regibus facta, blasphemio dogmate suo Ecclesiam ita inuaderet, vt eo tempore pauci doctores & confessores essent, qui palam veritatem defenderent. Ex qua Hæresi postea, Deo propter summam hominum ingratitude[m] permittente, Mahumetismus & Turcismus ortus est. Sub his Ecclesiæ concussionibus, paulatim irrepsit Papatus, qui veræ Christi Ecclesiæ, & doctrina falsa, & externa tyrannide tantum periculi creauit, & hodie creat, vt qui sub eo, ad æternam felicitatem vocati sunt, non minori Domini clementia, quam septem illa millia temporibus Eliæ, seruati videantur.

Cum autem Deus optimus maximus & Pater Domini nostri & vnici seruatoris Iesu Christi, me varijs multiplicibusq[ue] beneficijs affecerit, propter quæ etiam omnem me gratitudinem eius clementiæ debere, libenter confiteor, Inprimis tamen ipsius clementiæ & benignitati humiliter gratias ago, quod vitam mihi eo ipso tempore largitus est, quo ipsius benignitati visum est, & abominations Papatus, & veram lucem Euangelij Christi, Ecclesiæ suæ per D. Doctorem Martinum Lutherum, foelicis memoriæ, charissimum & colendissimum præceptorem meum patefacere. Et cum intelligam doctrinam religionis Christianæ, contra impium Papatum, ex fundamentis sacræ Prophetiæ & Apostolicæ scri-

pturæ, in breue compendium illud Augustanæ Confessionis redactam, & Imperatori Carolo Quinto in Comitibus Augustanis, à pijs Principibus, Anno 1530. oblatam. Ego & in hanc piam formulam toto pectore & ore consentio, si modo pio & eo quo scripta est sensu, intelligatur. Et damno omnes doctrinas & sectas, quæ contra Confessionem illam hætenus aut ortæ sunt, aut nasci possent. Sed inter reliquas hæreses ex animo damno, disertè & nominatim reprobò, falsum & iampridem damnatum dogma Zuvinglianorum, qui contra sacras, diuinitusq; traditas Scripturas, & contra piæ antiquitatis consensum, deniq; contra hanc ipsam Confessionem Augustanam, docere & scribere audent, verum corpus & sanguinem Domini nostri Iesu Christi, non verè & essentialiter esse præsentia in coena Domini (etiã si ea secundum institutionem Christi administraretur) nec sub pane & vino omnibus, qui eam vel digni vel indigni accipiunt, certò exhiberi. Quem magnum & non ferendum errorem, peruersa interpretatione locorum Scripturæ defendere conantur, dicentes: Christum in coelos ascendisse, esseq; eum secundum Maiestatem suam, qua humana natura à diuina assumpta est, in corporeo coelo, & peculiari Physico loco: & non posse, nec per omniam potentiam Dei, nec vlla alia quauis ratione, suo corpore, simul in duobus, pluribus, aut certè omnibus locis esse: & sedere eum quidem ad dextram Dei, sed eam de certo loco in coelo intelligendam. Hanc interpretationem articuli Christianæ fidei nostræ (Christus ascendit ad coelos, sedet ad dextram Dei Patris Omnipotentis) iudico verè esse Zuvinglianam, hoc est, de ingenio hominum, absq; vllis fundamentis & testimonijs sacrae Scripturæ, contortam,

contortam, confictam, erroneam, damnabilem, veracem  
sententiæ de personali vnione vtriusq; diuinæ & huma-  
næ naturæ in Christo, & præterea etiam maiestati &  
gloriæ Christi, qua exaltatus est super omne nomen, &  
se illi flectit omne genu cœlestium, ac terrestrium, & in-  
fernorum, ex diametro contrariam & blasphemam. Nec  
dubito, si Deo propter summam hominum ingrati-  
tudinem irato, illud, de quo iam diximus Zuuinglianum  
dogma, in Ecclesia inualesceret, ipsos eam ingressuros  
rationem, quam olim Arriani. Quemadmodum enim  
illi Maiestatem diuinæ naturæ in Christo impugnabant,  
& verè pios (qui Orthodoxi appellabantur, gladio ty-  
rannicæ & crudeliter persecuti sunt: ita Zuuinglianos  
propter suum dogma, quo humanæ naturæ Maiestatem,  
qua illa per vnionem personalem Dei & hominis in sum-  
mam sublimitatem euecta est, & peruertunt & detur-  
pant hostiliter (vt fert & mendacis & homicidæ illius  
spiritus rabies) inuasuros & oppressuros optimos quos-  
que. Et quidem hoc tempore, nonnulli Zuuingliani con-  
nantur suum dogma de cœna Domini, coloribus ita pin-  
gere, ac si cum Augustana Confessione conueniret, &  
iisdem quibus nostri verbis & phrasibus vtuntur, imitati  
vt credo Arrianos, qui iisdem technis aduersus Ortho-  
doxos, antequam eos omnino opprimerent, vsi sunt.  
Nullo autem modo illis habenda fides, cum spiritum men-  
dacij habeant: nec cothurni illi & flexiloqua admitten-  
da sunt, ne postrema primis deteriora fiant. Quare in  
eam curam per Domini gratiam incumbant omnes, &  
obstent pro viribus, qui possunt, ne spiritus ille Zuuinge-  
lianus in Ecclesia Christi locum inueniat. Hæc autem  
scribens, nequaquam probo tyrannidem Papæ, & non  
nullorum.



nullorum aliorum, qui sub prætextu dogmatis Zuuingliani, simplices & bonos, isti errori implicatos, & initio eo imbutos, extremis exquisitissimisque supplicijs persecuntur. Nolo etiam (si mihi ea in re pronunciandum sit) ñs, qui à Zuuingliano errore, ad veram fidem confessionemque ex animo (Domino spiritum largiente) reuertuntur, ianuam æternæ salutis occludere.

Iam quantum ad mea Scripta attinet, quæ dum ministerio verbi fungor, ædita & à me conscripta sunt, facile intelligere & possum & debeo, Ecclesiam Christi sine istis hæctenus Dei clementia perstitisse, & in posterum etiam duraturam esse: & præterea etiam grauibus causis motus, ego ipse libenter cõfiteor, debuisse me Ecclesiam Christi illa Scriptorum meorum molestia liberare, & cum D. Augustino dicere: Negare non possum nec debeo, sicut in ipsis moribus, ita multa esse in meis opusculis, quæ possunt iusto iudicio & nulla temeritate culpari. Cum tamen ea non privato, meoque iudicio, in lucem ædita sint, verè & constanter affirmare possum, me nullius impij erroris & damnati dogmatis mihi conscium. Quòd si in meis Scriptis aliqua essent incommodè dicta, quæ in malam partem rapi possent, volo ea secundum analogiam fidei, & veram normam sacræ, diuinitusque traditæ Propheticæ & Apostolicæ Scripturæ, intelligi, declarari & iudicari.

*Et hæc sanè de ministerio suo Brentius scripsit, cui nonnulla quæ ad æconomiam & bona sua pertinebant, subiicit. Tandem veramque Testamenti partem, his verbis clausit.*

Postremo,

**P**ostremò, nunquam mihi memoria coniuncta cum  
 vera animi gratitudine, excidere aut potest aut de-  
 bet, eorum beneficiorum, quæ Illustrissimi Principis  
 & Domini, Domini Christophori Ducis VVirtenbergi-  
 gici & Theccij, Comitis Montispeligardi, &c. Princis-  
 pis & Domini mei clementissimi, & totius istius illu-  
 stris & nunquam satis laudatæ familiæ, in me summa ex-  
 tant. Nam cum propter Sphynge Augustanam (quam  
 Interim vocant) in exilium pulsus, nusquam consistere  
 possem, Illustrissimus Princeps, ipsius Cellitudinis pater  
 Vdalricus, excellentis & piæ memoriæ, me & suscepit,  
 & clementer, non modo hospitium tutum, sed necessaria  
 etiam præbuit. Postea etiam Illustrissimus Princeps Dux  
 Christophorus, &c. ea me clementia complexus est, ijsq;  
 beneficijs affectit, vt ea nec tacitis cogitationibus satis as-  
 sequi, nec meis obsequijs omnibus recõpensare possim.  
 Quare tota animi contentione Deum Optimum Maxi-  
 mum, Patrem Domini nostri Iesu Christi oro, vt per ve-  
 nicum illum saluatorem nostrum Iesum Christum, ipsius  
 Cellitudinem & totam familiam VVirtenbergicam, cle-  
 menter tueatur & protegat, & in vera Christiana agni-  
 tione Euangelij Christi, ad huius & aternæ vitæ foelicit-  
 tatem conferuet.

Postremò vxori meæ charissimæ, & liberis ex vtroq;  
 matrimonio susceptis, præterea etiam Generis meis,  
 quanto possum studio iniungo, & ab ipsis peto, ne Illu-  
 strissimi Principis, quem honoris causa iam aliquoties  
 nomino, summorum in me beneficiorum, memoriam in  
 suis ad Deum precibus, & omnibus obsequijs honestis,  
 quæ ab ipsis studio diligentiaq; maiore proficisci pos-  
 sent,

66 *Prior pars Testa. D. Ioan. Bren.*

sent, vnquam obliuione deleri patiantur. Et liberis etiam  
suis authores ac monitores sint, vt erga Domum VVira-  
tenbergicam ira affecti sint.

Deus Omnipotens & Misericors Pater Domini &  
seruatoris nostri Iesu Christi, per eundem Dominum  
nostrum Iesum Christum, æternam nobis vitam & for-  
licitatem clementer largiatur, Amen. Datum Bulaci,  
20. die Augusti, Anno à natiuitate Christi 1566.

Ioannes Brentius scripsit  
& subscripsit.

SEQVVN-

SE QV VNTVR  
 EPITAPHIA ET LV-  
 GVBRIA CARMINA, CONSCRI-  
 pta à clariss. ornatiss. & doctissimis  
 viris, in obitum Reuerendis. viri,  
 Theologi maximi, Ioannis Brentij,  
 Præpositi Ecclesiæ Studtgardia-  
 næ, & Illustriss. nostri Prin-  
 cipis Consiliarij, piæ  
 memoriæ.

CLARISSIMI ET ORNA-  
 TISSIMI VIRI D. IOANNIS BRASBER-  
 GERI LL. DOCTORIS EXIMII, ET ILLV-  
 striss. Principis & Domini D. Ludouici, Ducis  
 VVirtembergici & Teccñ, Comitis Momo-  
 pelgardi, &c. Vicecancellarij dis-  
 gnissimi, Elegia.

*C*um Deus horrendis mundum vult pleclere pœnis,  
 Iræ missurus fulmina sæua suæ,  
 Eripit hinc iustos prius, & pietate celebres,  
 Ipsum syncera qui coluère fide.

Tristitia ne videant mœroris facta futuri,  
 A cunctis tui casibus esse queant.  
 Sic DEVS eripuit nobis duo lumina nuper,  
 O pie te Brenti, teq; Plininge simul.  
 Impendent misera quæ mille pericula visa,  
 Ambos cœlestis duxit ad astra chori.  
 Ingens accepit verax Ecclesia vulnus,  
 Nec res accepit publica læsa minus.  
 Alter erat splendor fidei, & pietatis imago,  
 Inprimis veræ Relligionis apex:  
 Alter erat patria nunquam vltima terra,  
 VVirtembergiaci gloria magna soli.  
 Brentius, heu, cecidit, καλῶς ἄντ' ἄλ' & ἄλλῳ,  
 Qui sacro CHRISTI gramine pavit oves.  
 Pavit oves calamo, scriptis atq; ore deserto,  
 Auxilijs pavit consilijsq; pijs.  
 Assiduè docuit via quæ sit vera salutis,  
 Nos tantum merito vivere CHRISTE tuo.  
 Monstravit latij technas fraudesq; Draconis,  
 Quæ in stygios ducunt conijciuntq; lacus.  
 Explicuit purè sacrati dogmata verbi,  
 Purè tractavit relligionis opus.  
 Cuius inexhausti pia sunt monumenta laboris,  
 Doctaq; iudicio sancte Luthere tuo.  
 Olim quæ fuerant cæcis contacta tenebris,  
 Huius nunc scriptis omnia clara nitent.  
 Vtq; pij varijs agitantur casibus omnes,  
 Atq; illos ut fors aspera sæpè premit.  
 Is quoq; sic dubio fuit in discrimine vita,  
 Sapius ob nomen CHRISTE benigne tuum.  
 Exilium passus, nec non incommoda multa,  
 Sæpè mala n̄ miram forte gravatus erat.

Non tamen infractam potuit consternere mentem,  
 Vis Sathanae, Mundi, Pontificisq; mina.  
 Namq; Euangelij flagranti ductus amore,  
 Hostes contempsit Maxime CHRISTE tuos.  
 Atq; illos verbi gladio confecit acuto,  
 Quo solo semper turba maligna cadit.  
 Hunc igitur meritò sublatum Ecclesia luget,  
 Illius columen, turris, asylon erat.  
 Hunc meritò Princeps, hunc & Respublica lugent,  
 Optata semper pacis amator erat.  
 Hunc omnes meritò deslent lugentq; ministri,  
 Qui Domini pascunt erudiuntq; gregem.  
 Brentius at gaudet fragili esse quod carne solutus,  
 In CHRISTI gaudet nunc habitare sinu.

**REVERENDI VIRI, PL**  
**ETATE ET DOCTRINA PRÆ-**  
**STANTIS, D. M. BALTHASARIS BIDEN-**  
**bachij, Illustris. nostro Principi à sacris cons-**  
**cionib. & consilijs, Elegia ens**  
**comiastica.**

**P**Rudens exuias veteres deponit vt anguis,  
 Vtq; renascenti prima iuuenta redit:  
 Exuijs sic depositis Ecclesia tandem  
 Errorum veterum quando renata recens.  
 Brentius officijs, meritis, etate, tenellæ,  
 Cum paucis alijs, tum Patriarcha fuit.  
 Temporibus nostris iam quando Ecclesia crenit,  
 Cum robur & vires sumpsit adulta suas.

Brentius est toti vel magnus Apostolus orbi  
 Munus Apostolicum concionando gerens.  
 Hinc (quod conspicuum est) Ecclesia fessa senescit,  
 Prorsus ut in peius cetera cuncta ruunt.  
 Brentius effœta matri canaq; Prophetas  
 Ventura & vates posteritatis erit.  
 Hic fidei virtute Abraham, luctaq; Iacobus,  
 Ille Iobus patiens, dum pateretur, erat.  
 Tædia multa vorans, sed mansuetudine Moses,  
 Illi inerat feruens zelus Elia tuus.  
 Iustitia Samuel, præfaga menteq; Daniel,  
 Vix Anathotæus plura pericla tulit.  
 Baptista similis demonstrans indice Christum,  
 Syncerum Paulum, sacra docendo, refert.  
 Dixeris hunc Lucam scriptis librisq; disertis,  
 Scripturisq; potens alter Apollo fuit.  
 Collegas inter reliquos longæua Ioannem  
 Annosum, & ætas & coma cana facit.  
 Deserret primas Hipponis Episcopus illi,  
 Hunc si vidissent secula nostra virum.  
 Concedat palmam vel multa laude trilinguis  
 Presbyter à sacro nomine nomen habens.  
 Magni Gregorij præclara volumina cedant,  
 Et prætor præsul cesserit Ambrosius.  
 Pace loquar vestra, veneror quos cætera, nostro  
 Errorisq; minus, plus pietatis inest.  
 Quanti hominem facias censor diuine Lutheræ,  
 Te præfante grauis sit mihi testis Amos.  
 Tharsensi Cyprius fuerat quod fidus Achates,  
 Id noster viuo sancte Lutheræ tibi.  
 Cum fera defuncto Schuermeri bella mouerent,  
 Brenti hyperaspistes illius vnus eras.

Ergo sit ingratus mundus, præfracte Papista  
Rumpere, Sæclarum turba prophana crepet,  
Semper opus fructusq; tuus libriq; manebunt  
Brenti, tu in suavi pace quiesce Dei.

CLARISSIMI VIRI, PL  
ETATE ET DOCTRINA EXI

MII D. D. VVILHELMI BIDENBACHII

Ecclesiæ Studtgardianæ Antistitis digniss.

& Illustriss. Principis Consilias  
rij, Carmen.

**V**irtembergiaca non infima gloria terra,  
Brentius, hac tumba, condidit ossa senex:  
Brentius in Domino pastorq; paterq; colendus,  
Cuius in æternum viuida fama viget.  
Antistes populi, celebris Studtgardia vinitis  
Quem fouet, estq; pij Curia chara Ducis.  
Quantus erat, tantus docuit cœlestia tantum,  
Latatus meritis maxime Christe tuis.  
Hinc semel ingressus vestigia sancta Lutheri,  
Nunquam peruerso tramite flexit iter.  
Doctrinam fidei per mille pericula sanam  
Lustra decem resonans pectore, voce, libris.  
Num duo bis septem lustris propè iunxerat annos,  
Pertexens vitæ stamina longa breuis.  
Omne opus hunc decuit, iuuenemq; virumq; senemq;  
Quodq; alios docuit, spontè peregit opus.  
Cum bene de patria, de religione merendo,  
Doctrinæ iaceret semina pura sacræ.

Docuit an-  
nos 50.  
Vixit ad  
72

Cum



Cum Cathedra, veluti puppi, indefessus, ab alta,

Sollicita clauum verteret ipse manu:

Cum neq; Tartareas Romani Praesulis iras,

Nec tremeret Regum scepera superba pius:

Sed sua pro Christo certamina fortis adiret,

Iustaq; pro vera sumeret arma fide.

Sic neq; Pontificum poterat terrere Tyrannis,

\* Nec Schuermorum fallere techna virum.

Diuini quoniam lampas nitidissima verbi

Præstat inoffenso pergere posse pede.

Credidit, & sanctè vixit, patienter obiuit:

Nam fuit in magno corpore magna fides,

Hanc quicumq; reges Cathedram, quicumq; docebit,

Illius aternum te meminisse decet.

Ut non deficias etiam si flectere tentent,

Qui violant summi verba fidemq; Dei.

Auctorem fidei spectes: finemq; salutis:

Tristia sic poterunt nulla nocere tibi.

Diue vale Brenti, multis præcepte periculis,

Et tua cum Christo gaudia vera cape.

Nam tibi mors somnus facta est, requiesq; sepulchrum,

Donec in extremis concinet illa tuba.

Tunc iterum letus rediuuio corpore surges,

Accipiens fidei præmia magna tua.

Vive pater Brenti, radijs super astra micabit,

Nosq; tamen scripta voce docebis, Amen.

\* Hebræi-  
philoſoph,  
ad expri-  
mendū  
Bōbos  
crabo-  
nū, quo-  
rū fimi-  
les sunt  
fanatici.

Heb. 11,

Clarissimi

Clarissimi & præstantissimi viri, D.

Stephani Feierabent Iureconfulti, & Reipub. Haylpronensis Syndici dignissimi, Epicedion.

**T**Ransit ad aethereas sedes celeberrimus ille  
Brentius, & toto notus in orbe senex.  
Præcipue patriæ notus, cui pluribus annis  
Sedulius exposuit mystica sacra, meæ.  
Hala Sueuorum falsis & dulcibus vndis  
Clara, sed in media condita valle iacet.  
Aduena quam fessus, vix tandem proximus illi,  
Conspicit, & nullos hîc putat esse lares.  
At ubi decliuus tangit vestigia collis,  
Excelsas turres iam videt atq; domos.  
Et primò templum Michælis nomine sacrum  
Occurrit, forma, materiaq; decens.  
Plurima templa videns, aliud vix credo videbis,  
Sole magis clarum, splendidiusue loco.  
Scandis enim, cum summa petis iam limina templi,  
Per quadraginta fronte duosq; gradus.  
Conspicis inde forum, minus haud, puto, iugera campi  
Quàm duo sint, populo, mercibus atq; frequens.  
Præcipua circum stant vndiq; ciuibus ædes,  
Ornatu vario, conspicuaq; domus.  
In dextraq; fori, dulci salit vnda liquore,  
Inferius multò surgit & vnda salis.  
Contiguus fluuio locus est, hinc saepeq; dulcis  
Miscetur salso, sed sine fruge, liquor.  
Vrbem distinguit mediam Cocer impiger amnis,  
Sueuis & Francis diuidit atq; solum.

*Insula stat media longè pulcherrima valle,  
 Quam Cocer alluue lambit vtring, sua.  
 Muris cincta suis, rilijs decorata vetustis,  
 Conueniens ludis, innumerisq; iocis.  
 Arborifer placidis, circumfluit vndiq; limphis,  
 Occulitur lignis sæpè Cocerq; suis.  
 Quæ procul ex nigris incuruo tramite syluis,  
 Imbribus & varijs amnibus auctus agit.  
 Arboreos truncos, humeris lis quinq; ferendos  
 Corticibus nudos sculprilibusq; notis.  
 Quælibet arbor enim Domini fert signa, puerq;  
 Protinus exiguus singula signa refert.  
 Huic, ait exclamans, Domino sua pertinet arbor:  
 Illa sed illius, robora ferte, viri.  
 Conueniunt multi, vicinis quilibet oris,  
 Vt precio paruo pondera magna ferant.  
 Ligniferi ciues, tum ligniferiq; coloni,  
 Quos vaga paupertas, dura famesq; premit.  
 Quæ ligna aduectat Cocer, illa rapacibus harpis  
 Ex medio liquidi fluminis amne trahunt.  
 Prægrandes pinus, magna vi ferre laborant,  
 Subijciunt oneri collaq; dura graui.  
 Hic humero dextro corium gerit, ille sinistro,  
 Taurorum, bini lignaq; more, gerunt.  
 Sal quibus excoquitur, cuius regione propinqua  
 Maximus est vsus, præcipuumq; lucrum.  
 Coctoresq; salis Vulcani more, modoq;  
 Conficiunt operas nocte dieq; suas.  
 Brentius hîc Christi doctrinam pluribus annis.  
 Explicuit, sacri gloria summa chori.  
 Hic ego diuinam vocem, mirandaq; dona.  
 Illius audiui per tria lustra, puer.*

Huius & instinctu factus sum Iuris alumnus,

Actus ad id stimulis summe patrone tuis.

Cum pueros inter iuuenis versarer, & Hale

Cum cuperem patriam rector obire scholam.

Brentius id cernens, aurem mihi vellicat atq;

Ad magis alta gradum me celerare iubet.

Obsequor, & cessit benè res, sit gratia Christo,

Gratia patrono maxima, sitq; meo.

Quorum opera melior, tibi sit quoq; gratia Cocci,

Sum factus, pariter sitq; Isemanne tibi.

Brentius, Ismannus, preceptor Cocceus acris,

Lumina adhuc patriæ sunt tria summa mea.

Quidquid & in sacris didici, rebusq; prophanis,

A tanis fateor me didicisse viris.

Brentius excellit reliquis tamen, orbeq; toto

Vix, puto, consimilem secula multa ferent.

Magnus & hunc toto dilexit corde Lutherus,

Eximie doctis preposuitq; viris.

Hic, ait, Italici constringet iura tyranni.

Illius impinget nec sine laude caput.

Idq; nec incerto prædixit carmine vates,

Euentus quoniam sic satis ipse probat.

Pontificum maior quis enim fuit hostis? & astus

Verius illorum, quis meliusq; docet?

Plura quis aduersus vanissima somnia scripsit?

Pontificum fraudes, Pontificumq; dolos?

Robore quis tanto Romana sedis alumnos

Prostravit, larvas perfide Papa tuas.

Fortius illorum quis & argumenta refellit?

Simplicibus faciunt queis sine fronte dolum.

His Deus est nullus, sed habent pro numine ventrem,

Ventricolas igitur, Papicolasq; voces.

76 *Carmina & Epicedia*

*Brentius at vera summus pietatis amator,*  
*Aeterni cultor maximus atq; Dei.*  
*In rebus fidei cuius monumenta leguntur,*  
*Quàm latè occiduus, sol oriensq; vider.*  
*Integer & constans, cum summa pericula fortes*  
*Germanos premerent, Pontificisq; furor.*  
*Cuius & instinctu Germanis Carolus arma*  
*Intulit, innocuis & sine labe viris.*  
*Brentius hinc mæstus patrijs decedit ab oris,*  
*Cogitur & proprias relinquere pastor oves.*  
*Hunc Basilea fouet profugum, miserata sinistram*  
*Fortunam, officio quolibet atq; iuuat.*  
*Inde fit ignotæ villæ Præfectus, & ipse*  
*Ignotus pariter, vestibus, ore, loco.*  
*Dum furor & rabies atrox Hispanica cessat,*  
*Latior exulibus fulget & aura pijs.*  
*Inchyta Præpositum facit hunc Stuggardiæ tandem,*  
*Virtembergiaci nobilis aula Ducis.*  
*Prædicat hinc verbum multo cum fœnore sacrum,*  
*Plus quatuor lustris, iam senioq; grauis.*  
*Fortiter oppugnans errores vndiq; falsos,*  
*Miles ut in castris iam veteranus agit.*  
*Impie Papa tuos, dum summos taxat abusus,*  
*Et reteggit fraudes Sote proterue tuas.*  
*Dumq; tua pugnat pro maiestate superna,*  
*Qua regis in cælo nunc homo, Christe Deus.*  
*Te faciunt quorundam hominem deliria nudum,*  
*Viribus & nobis, heu mihi, vixq; parem.*  
*At tibi sunt homini nunc omnia subdita soli,*  
*Terra, polusq; simul, quæ Deus ante tenes.*  
*Errores contra falsos pugil optimus omnes,*  
*Brentius inuicta sedulitate fuit.*

Quisquis amat verbum, sinceraq; dogmata Christi.

Lugeat, heu, tantum sic obiisse virum.

Viuat ac ingenio, viuetq; per omnia secla.

Sic pariter viuat spiritus ipse Deo.

Corpus vt exigua tenerum putrescat in vna,

Hoc tamen inuita morte resurget humo.

Nunc placidum dormit post multa pericla soporem,

Insidijs tutum, Pontificumq; dolis.

Atq; vbi supremi iam venerit hora diei,

Acquiret vitam tunc sine morte nouam.

Membra reformabis nam sic tua Christe redemptor,

Vt nunquam possint amplius illa mori.

Defectus nullos patiemur & omnia nobis

Præstabit largi gratia larga Dei.

Splendebunt supra solem tunc corpora nostra,

Vincet & ipsorum sydera clara nitor.

Tunc quoq; tu Brenti superabis lumine Phœbum,

Iunctus Apostolico, tuq; Luthe, choro.

Lugeat omnis amans verbum, pater optime Brenti,

Non te, sed sacri fata futura gregis.

Lugeat expendens mala qua plerunq; sequuntur

Maxima præcipuos, post sua fata, viros.

Lugeat & lætos deuoto corde precetur

Successus fidei, quæ placet vna Deo.

Lugeat atq; pijs sancti patris, optima queq;

Cum placida requie, manibus optet, Amen.

ORNATIS. VIRI D. PAVLI HVL-

denrichi, Illustris. Ducis VVirtenbergis

ci, &c. Secretarij, Carmen lugubre.

**A** Vdio quos gemitus? quos planctus? quos ululatus?  
Singularis medijs fleribus vnde graues?

Lugubres passim cur sic in corpore pallas,  
 Fœdato gestant fœmina virq̄ suo?  
 Ominor, insignis quis conerdit, absit ac omen,  
 Ne non sit tanti prompta meæ la mali.  
 Brentius ( ab ) nostris obiit celeberrimus oris.  
 Brentius ingenio maximus ille suo.  
 Id nunc est tanti mœlissimæ causa doloris,  
 Symbola fert luctus quilibet inde sui.  
 Is teneris etenim munus sortitus ab annis  
 Traderet vt viui dogmata pura DEI.  
 Non obiter, non languidius curauit id vnquam,  
 Quæstibus vt saltem dedita turba solet.  
 Vlla nec ambitio nec vani gratia mundi,  
 Flexit ab officio pectora fida suo.  
 Sed sicut rerum vir prudentissimus vsu,  
 Acer & ingenio, iudicioq̄ grauis,  
 Doctrinaq̄ valens, & dicendo atq̄ docende  
 Vir demiranda dexteritatis erat.  
 Sic quoq̄, sincera nulli pietate secundus,  
 Officij nec erat sedulitate sui.  
 Magno seruebat diuina laudis amore,  
 Et studio cætus CHRISTE benigne tui.  
 Viribus hoc totis nitens, spectauit id vnum,  
 Præcipuus scopus hic, primaq̄ cura fuit,  
 CHRISTVS vt in vasto satis innotesceret orbe,  
 Quantus persona, quantus & officio.  
 Rebus & humanis quantum præstauerit, & quæ  
 Ipsius merito munera quisq̄ ferat.  
 Quamq̄ sit æterni bonitas immensa parentis,  
 Isto qui saluos nos velit esse modo.  
 Et sic præclarus diuini præco fauoris,  
 Vulgauit laudes optime CHRISTE tuas.

*Hæc quoq; vindicibus defendens dogmata scriptis*

*Plurima fortuna dira pericla tulit.*

*Odia sustinuit multorum summa potentum,*

*Exilium veritus nec subijisse fuit.*

*Rebus in ambiguis, quando phanaticus error*

*Spargeret implicitis tetra venena modis.*

*Ille vigil subito fraudem deprendit, & ipsos.*

*Mira detexit planius arte dolos.*

*Adde quod ipsius præceptis, splendida vita*

*Integritas compar simplicitasq; fuit.*

*Sic metus hostis erat, sic anchora fida piorum,*

*Exemplar vitæ, normaq; certa sacra.*

*Qui credens, sancteq; docens, sancte quoq; viuens,*

*Nunc cum sanctorum principe sanctus agit.*

*Tu DEVS alme tuam precor ò ne desere turbam,*

*Quæ miserè est tanto ( prob ) viduata viro.*

*Suffice doctores alios, aptosq; magistros,*

*Qui simili trepidos prosperitate regant.*

*Donec ab hac vita migrantibus, intumescit ipse*

*De facie ad faciem conspiciendus eris.*

## IN NOBILIS VIRI, IOAN. THEO.

dorici à Plieninga, magni VVirtenbergensis Curia: Magistri, & IOANNIS BRENTII, summi Theologi, Ecclesie Studgardianæ Præpositi, Principalium Consiliariorum, & Tubingæ Academiæ Commissariorum, tuorum gratissimæ recordationis Patronorum, beatum ex hac vita discessum, Martini Crusii, Tubing. Professoris, Elegia.

### GRÆCA.

Ὅν ἄρα μόνον ἀφθνήμεθ' ἀγὼν ἱεροχὸν ἀλλοτρῶν  
οὐ μόνον ὡς Χριστὸν νῆστεο Χριστοφῶρε;



ΑΜ' ἄρα καὶ νεκροῖσι, σωφροῖδα δίζυγον ἀντὺ  
 Βελτίσωμέταρον, κῆρ ἀνάριθμον ἔθη.  
 Γυναιὸν Πλειηγυγῆρον νῦν ἐκέβ' ὄρωρην:  
 Βρέν' αὖθ' ὀφθαλμῶν φροῦδ' ἀφ' ἡμετέρου.  
 Βρέν' αὖθ' ὁ Χριστοῦ μακρῶν ῥῆμα διδάξας:  
 ὁ πλῆς' ἐσθλὰ γραφῶν, πλῆς' ἀνιερὰ παθῶν.  
 Εὐγενὴς μετέβη πρᾶδειμ', ἀρετῆς τε φανῆς:  
 Θεολογίης ἐκέρθη, πικυλικῆς τε, τύκας.  
 Τῷ σοναχῆ βελίη: κλαῖοσι θεόφρονες ἄνοσοι:  
 Γυμνάσιον πενθῆ προσαπέσθας ἑῆς.  
 Πῶς δ' ἄμ' ἀπεγκτος ἐγώ, καὶ ἀδάκρυτος τελέβοιμι;  
 Οἷδ' ἐμέ, τόν ποδ' ἔχω, χῶρον ἔθικαμ ἔχημ.  
 Τοῖσδε δ' εὐνοίας ληνόμη νύκτας τε καὶ ἡμαρ.  
 Πῶς μεταχωρεῦώτων ἔμάλ' ἔχοιμι σόθοιο;  
 ΑΜὰ τὰδ' ἀθανάτω βασιλῆϊ ἐπέυαδε βελίη:  
 Ταῦτ' ἰότης ἔννε μιλῶσα πατρός.  
 Ηθελ' οὔ, οὐς ὁ πρῶν βίθ' αἰερ' ὀμόφρονος ἔγνω,  
 Συζυχθέντας ἔμην κἄμ θανάτοιο τέλει.  
 Ηθελεν ἐκπεπέωμ μετὰ φροντίδα σωτόνοιο ἔργου,  
 Γήρας καὶ καμάτων ἐξαναλυμένωι.  
 Ηθελ' ἐλαφρίζωμ πάτρημ ἐς ἀσερόεσσαν,  
 Σὺν Χριστῷ ζῶην σφᾶς, φίλα τοῖο μέλι.  
 Ηθελ' ἀπ' ἀμπλακίωμ ἡμᾶς, μὴ κωτόροιο ἄλλο  
 Τλαῦναι, κεφαλήμ ἐς μετάνοιαμ ἄγειν.  
 Ες μετάνοιαμ, ἐς ἣμ προτρέπει καὶ (συνεφές αἰε',  
 Συμβροτόμ τε βλέπωμ) οὐρανὸς ἀχλυνόεις.  
 Ταῦτα, πατέρ' βασιλεῦ, μήτα τέρ' ἦνδανε λάσας:  
 Οὐ πρόπερ, ἡμῖν, αἰ σοῖ γ' ἦνδαν, ἀφανδανίμην.  
 Εμπα οὐ λυπηροῖς ἐνὶ κήδεσιν ἴδι' βοηθός:  
 Ποίμης σε πατρικῶς αἰερ' ἐπιστρέφω.  
 Κέουσορ αὖ βελίη: οἰοίσι πρῆγορ' ἴδι:  
 Γυμνασίω εὐτόωρ ἡμετέροιο μλίε.

Ἠπίου ἀρχοῦ ὄλης μετὰ χάριος σάζε: τέλει δὲ  
Καὶ ἡμέας Χριστῷ ζεύγυνθι φίλα μέλη.

## LATINA.

**E**Rgo non solo priuamur Principe claro:  
Non solus Christo iungere Christophore:  
Par sed amicorum quoq; dat præstabile leto,  
Sub terra condens, mortis auara manus.  
Præstantem Plieningerum non cernimus ultra:  
Ex oculis abiit Brentius ille bonus.  
Brentius ille Dei tot Præco fideliter annos:  
Casibus & scriptis notus vbiq; suis.  
Nobilitatis abest exemplar, vniuersæ virtus:  
Candida Pastoris cessit imago pij.  
Ergo consilium languet: pia pectora lugent:  
Ereptos Ephoros per Schola nostra dolet.  
Ipse piæ lachrymas qui non profundere possim?  
Hoc, vbi nunc, illi me posuere loco.  
Illi me studio fouerunt vsq; benigno.  
Quis desiderio non memor vsq; permar?  
Sed quid agamus? Erat placitum sic Omnipotenti:  
Sic voluit sapiens, sic bonus ille pater.  
Quos prius in vita benè iunxerat vna voluntas:  
Tendere par innectos morte volebat iter.  
Vita quibus foret assiduo traducta labore:  
Annorum voluit fasce leuare graui,  
In patriam voluit stellantis ducere cæli:  
Quos Christo posset iungere membra suo.  
Nos voluit monitos prauis absistere factis:  
Eueniant nobis ne grauiora mala.  
Conditio quod idem monet hæc tristissima Solis:  
Tecti, ceu muro, nubibus vsq; nigris.

*Sic placitum tibi, Rex rerum venerande : nec vlli,*

*Quæ placuere tibi, displicuisse decet.*

*Tu tamen afflictis clemens succurrere rebus:*

*Indefessa tui sit tibi cura gregis.*

*Consilij curas releua : pia pectora fulci:*

*Ereptor nostræ semper adesto Scholæ.*

*Cum tota q̄, Duces serua regione benignum:*

*Deniq̄ nos Christo iungito membra tuo.*

## ORNATISSIMI ET DOCTISSIMI

viri, Domini Ioannis Lauterbachij, Poetæ coronati, & Hayl-  
prunnensis scholæ Præceptoris vigilantissimi,  
lugubre carmen.

**B**rentius, egregium cui fecit gratia nomen,  
Ingenuus sanæ religionis amor:

Strenuus assertor qui maiestatis I E S V,

Scriptura docuit teste salutis iter:

Decurso vitæ spatio, satur abstulit annis

Iustificæ Christi præmia digna fide.

Ingenio superes terris, mortale sepulchrum,

Expers mortis ouans spiritus astra tenet.

## Doctis. & humanis. D. M. Leon-

hardi Engelharti, Professoris Tubin-

gensis Епикѣдор.

**S**i pietas vnquam iussit me scribere carmen:

Gratia carminibus si referenda fuit:

Nunc pietas hoc vera iubet me scribere carmen:

Gratia carminibus nunc referenda meis:

*Ve pia iusta tibi soluam clarissime Brenti:*  
*Brenti, cui reddi gratia digna nequit.*  
*Audiui meritum Christi puer atq; adolescens*  
*Laudantem patriæ bis duo lustra mea.*  
*Hala mihi patria est, falsis vberima lymphis:*  
*Sueuis & Francis vrbs bene nota viris:*  
*Cuius veramq; fidem depictam nummulus offert:*  
*Effigiem dextræ scilicet atq; crucis.*  
*A cunis mihi semper erat tua concio grata:*  
*Sic tua semper erit concio grata mihi:*  
*Fidus eras præsul iam bis duo lustra Ducatus:*  
*Ornasti saluæ consilijsq; Ducem.*  
*Sed nunc te tua fata vocant, tibi grata: sed illis*  
*Tristia, qui cuperent te remanere diu.*  
*Wirttembergiaci cuncti tua funera lugent:*  
*Luget & occasum tota Tubinga tuum.*  
*Non aliud propter, nisi quòd restentur amorem*  
*In benefactoris commoda mille sui.*  
*Quis retinere Ducis chari pia fata sequentem*  
*Vellet? & ô Brenti, quis retineret eum:*  
*Quem monstraſſe Duci, quo tramite, scimus, eundem,*  
*Semper cum Christo possit ut esse suo?*  
*Nobilis à Bliening anteu te ponè sequentem:*  
*Vadite, cum vestro semper & este Duce.*  
*Te sequitur senio confectus Regulus: Hala*  
*Præceptor primus qui mihi fidus erat.*  
*Quos DEVS in mundo fragiles coniunxerat, illos*  
*In Christi saluos iunget & ille sinu.*  
*Omnis testatur mundus, vos munere vestro*  
*Egregie functos: ite vocante DEO.*  
*Paulò post eadem vestigia vestra sequemur:*  
*Hic, adamans Christum, non cupit esse diu.*

Epitaphium eiusdem per  
Leonhar. Engelhart.

**B** Is septem lustris iam Brennius addidit annum:  
Corporis & posuit membra caduca sui.  
Illius in mundo semper pia scripta manebunt:  
Sed bonus in caeli spiritus arce sedet.

## E C L O G A,

Quæ inscribitur MELIBOEVUS,

à M. Iaco. Grætero iuniore, se in ea Amyntam  
vocante, iussu parentis sui homonymi, & sub Moeridis nomine  
intellecti, composita, qua Reuerendis. viri Ioan.  
Brennij senioris, obitus, sub tituli per-  
sona desletur.

## M E L I B O E V S.

## M O E R I S, A M Y N T A S.

**T** Empus erat, paribus quo pendula diuidit horis:  
Libra, suis viribus descripi limitis annum:  
Mitis & ad celsos coquitur vindemia colles.  
Tum Mæris niuei pecoris clarissimus ager  
Pastor erat, lentumq; caput symptoma premebat:  
Vt neq; commissos in pascua ducere posset  
Lata greges, neq; de stabulis furesq; luposq;  
Pellere, Bucolicis aut inuigilare Camænis,  
Perpetuos quibus antè dies traduxerat, aptis  
De Christo ludens numeris pastore supremo.  
Hoc vbi rescieuit Natorum primus Amyntas:

Posthabitis

Posthabitis celeri proprijs pede ouilibus, ipsum  
 Inuisit, simulans vultu meliora, dolorem  
 Corde regens, longæ concessaq; tempora vitæ  
 Multa precabatur. studium viresq; loquendi  
 Cura Deusq; dabant. dicta acceptaq; salute:  
 Ecce citus veniens perterret nuncijs ambos,  
 Qui perhibet lucis Melibæum tempora functum.  
 Mox senior duplices ad sidera tendere palmas,  
 Mæstus & ex alto suspiria ducere corde,  
 Et tremula tales effundere voce querelas.  
 MOE. Ergone pastorum Melibæus maximus ille  
 Concidit, æternis longè dignissimus annis?  
 Quid me nunc fiet? vita mihi carior ipsa  
 O Melibæe mea? non iam mihi docta licebit  
 Ora videre, quibus nos sæpè vocare solebas,  
 Adibus abstrusos medijs, ad amana vireta,  
 Huc ubi diuinos numeros monumentaq; vatium  
 (Iussa Patris summi) muscosi fontis ad vndam,  
 Mollibus in ripis, mira ratione legebas.  
 Non ego difficiles posthac, velut antè, rogare  
 Te potero causas, in Religione, nec vlla  
 Consilia in dubijs rebus, monitusq; fideles.  
 Heu mihi, quos luctus, quæ vulnera sæua dederunt,  
 Et nobis totiq; simul tua funera terræ  
 Teutonice, reliquisq; locis, ubi pulpita Verbum,  
 Sacraq; solennesq; Dei seruantia cultus.  
 Seria non vllis deprauant dogmata nugis?  
 Quin video properare diem, quo mersa cauernis  
 Tisiphone stygijs, volat agmine cincta sororum,  
 Instillatq; animis corruptos vndiq; sensus,  
 Et rabidos fera corda virum compellit ad iras,  
 Ausorum tamen antè quidem nil hiscere contra.

AMY. O diros hominum casus, quò tristia vertam  
 Pectora? quid dicam? nostræ spes magna Iuuentæ  
 Solus eras, solus Musarum fautor & auctor,  
 O Melibæe mihi, tu numine plenus amico,  
 Sive Palestina velles, seu voce Latina,  
 Seu patria potius depromere carmina lingua:  
 Suetus eras cunctos superare. quod optima scripta,  
 Robora dum montes, vinum feret vna, probabunt.  
 Ergò te sylvæ, te nota fluenta petebant  
 Pastorum Dominum, rigidas quicumq; per alpes  
 Sueuiacosq; agros, ac Hæssica rura morantur.  
 Sic adeò peregrina graues ne pabula fœtas  
 Inficerent tibi cura fuit. pecuaria per te  
 Aucta h̄ nec scabiem sensere, nouosûe dolores.

MOE. Quid referam placidos in honesto pectore mores?  
 Omnibus ut charus, cunctis bene fidus amicis,  
 Principibusq; viris gratus, docilisq; Iuuentæ  
 Etatem, ramos senij perduxit ad annos.  
 Integer, excellens rara probitate, potensq;  
 Consilijs, præsesq; sacro dans iura Senatu.  
 Tantus honos doctæ vocis, tam celsa disert  
 Illius oris erat maiestas, quando pudicos  
 Explicuit vitæ mores. si fortè querela  
 Inciderant, pacem poterat suadere Magistris  
 Armenti, trepidis solusq; resistere rixis.  
 Ite domum placidè, si quis pudor ite silentes.  
 Illius ad monitus, mox & fera monstra Brigantum  
 Diffugère, truces & diffugère Leones,  
 Et taciti à caulis, latebrosa per auia fures.

AMY. Proh facinus præsens tantum quot sustulit annus,  
 Pastores calamis celebres & arundine claros?  
 (Heroas sileo magnos) quid deniq; censes?

**M O E.** Quid nisi quod vatum memorant prædicta piorum?  
 Quodq̄ ego principio referebam: plurima Mundo  
 Impendent mala, queis Dominus iustosq̄ probosq̄  
 Se prece solliciti cordis trepidante vocantes  
 Eripit, & tutos per cuncta pericula præstat.

**A M Y.** Ergò quidem merito, sed nostro nomine mortem,  
 Atq̄ tuum gemimus casum Melibœæ: licet tu  
 Elystios teneas campos, sedesq̄ beatas,  
 Hic ubi persanctis epulis, & neclare Diuùm  
 Expletus, nusquam peritura fluentibus annis,  
 Arua colis, propriosq̄ greges & pignora cernis,  
 Ante Dei solium magni, cui candida quondam  
 Vnigenam Natum, tectis sub paupere, Nympha  
 Progeniuit sine connubio, tactuq̄ virili.

**M O E.** Est ita, sed memini cum decedebat, Olympo  
 Phabus iens medio, rutilos caligine vultus  
 Texit, & effracta Coccerus tristior vrna  
 Fluxit, ad hunc etenim per pinguia prata regebat  
 Mille greges olim. Fleuit (scio) lucidus amnis  
 Neccarus, Aonidum qui præterlabitur urbem.  
 Quin (puto) ad inferias quoq̄ montibus & de summo  
 Colle ruunt duræ quercus, ruit Æsculus omnis:  
 Ipsa comas abies, pinus, tiliæq̄ repexas  
 Auellunt, teretes folijs spoliantur & alni.  
 Te mærens luget pastor, te curuus arator,  
 Te mæsta Dryades lugent, tristesq̄ Napææ,  
 Omne nemus complent modò fœmineis lamentis.  
 Te fragiles coryli repetunt, humilesq̄ myricæ:  
 Tam dilectus eras, & nunc etiam Melibœæ,  
 Mentibus ex nostris illo deleberis æuo,  
 Quo celeres vdo pascentur in æthere Cervi,  
 Rhenus & in sicco tardabit littore pisces.



AMY. *At nos hic miseris incassum questibus horas  
 Complemus pater, & rubeo procedit Olympo  
 Vesper, oves tepidum mandans in ouile vocare.*  
 MOE. *Rite mones fili, sed corpore debilis ipse,  
 Quod possum faciam, supplex Dominumq; rogabo.  
 Conceptas anno pœnas auertat, & alma  
 Pastoresq; gregesq; simul sub pace gubernet:  
 Donec fera dies, perfecto temporis aeuo  
 Adueniat, superas cœliq; vocemur ad arces.*

Venerandi viri D. Conradi Zasij  
 Diaconi Studtgardianæ Ecclesiæ,  
 DIALOGUS funebris.

ECCLESIA.

**H**eu heu quas lachrymas, gemitus, suspiria ducam?  
 Ex quo fonte meas rore rigabo genas?  
 Obe quàm misere tali super orbe relinquo,  
 Amisi columen presidiumq; meum.  
 Brentius antistes meus exiit ab orbe paterq;,  
 Temperet à sterni quis sibi queso suo?  
 Casibus innumeris his sum iactata diebus,  
 Cuius nunc nit ar nuncq; leuabor ope?  
 Ab cur non plangam, mea cur non pectora tundam?  
 Tigride ab immani crederet esse sata.  
 Quæ non chara suo charo viduata marito  
 Sponsa gemit? Christi sic ego sponsa gemo.  
 Eia age qui magno de Christi nomine gaudent.  
 Sanguinis & quibus est vel pia gutta sui.  
 Vos mecum sancti pia collugebitis ossa  
 Patris, id est tumulos fas decorare suos.

*Expers si sensus solem tristatur ademptum  
Terra, quis hæc sancti rideat ossa patris,*

BRENTIOMASTIX.

*Proh Dij, proh cælum, proh tellus, proh elementa,  
Quæ mihi fama sagax nuncia grata refert?  
Gaude Papa pater patria Petriq; propago:  
Ille tuus cecidit maximus hostis, oua.*

PAPA.

*Dic mihi quæso quis est iruculentus hic hostis in orbe:  
Nam mea res auris prurit auetq; nouas.  
Obsupeo & lator simul, inter spemq; metumq;  
Fluctuo, mens si non sit mea certa rei.*

BRENTIOMASTYX.

*Brentius est, ô sancte pater, Rex magne Deorum:  
Scilicet occinuit quæ tibi semper auis.  
Qui tuæ non modicis afflixit regna ruinis,  
Quiq; tuas multum vir minuebat opes.  
Qui (res ô miseranda) tuos attriuit honores,  
Quiq; potestates fregit in orbe tuas.  
Quo viuente viro Monachi esuriere miselli,  
Sorduit hoc reliquo sancta cuculla viro.  
Obscureq; tibi triplices nituere corone  
Romæ, Sacrificum frigit obe focus.  
Gloria, maiestas, æs, aurum, cunctaq; quæ sunt  
Sedis Apostolicæ digna vocanda throno:  
Hæc vbiuis fermè sunt debilitata locorum  
Penè nihil si non occubisset, eras.  
Religio, Bullæ, Canones, extraq; vagantes  
Cum Clementinis quid valere sibi?*

Missæ, Missale & Graduale, Arnoldus, Aquinas,  
 Quid bonus Afocus mouit eumq; Scotus?  
 At meliora tibi posthac pater optime spera,  
 Mortuus haud mordet nec nocuisse potest.

## PAPA.

O felix felix ter sum quater atq; beatus:  
 Haurio quod sanctis auribus ista meis.  
 O Monachi fratres vos exultate sorores:  
 Vester honos & opes rursus adesse solent.  
 Brennius ille meum virus vestrumq; barathrum  
 Exitij perijt. Tu Maria alma caue:  
 Neue reuiuiscat furuone resurgat ab orco:  
 Nil aliàs nisi quàm perditâ turba sumus.  
 Hactenus exilio mea Decretalia passim  
 Spreta volauerunt, quando superstes erat.  
 Ille meis semper fuerat contrarius ausis  
 Brentius, atq; aliam nunc sed imibo viam.  
 Vt domus infirma est, cui firma columna recessit,  
 Sic Templum illorum claudicat atq; crepat.  
 Sunt reliqui facili mihi nunc ratione domandi,  
 Hi duce nam dempto nullibi magna queunt.

## CHRISTVS.

Quæso quid affectas, spiras, moliris & audes  
 Contra Euangelicos perfide Papa viros?  
 Est durum contra stimulos impingere calces:  
 Quos tu persequeris Iesus ab axe videt.  
 Atqui praua palàm tua fraus detecta per orbem est,  
 Nec vires nec opes tu reparare potes.  
 Sat tua durauit longum violenta Tyrannis,  
 Sat violauisti ius hominum atq; Dei.

Obtrudes iterum tua num deliria mundo?  
 Nondum vis fusi sanguinis esse satur?  
 Innumeras animas Stygijs quàm merferis vndis,  
 Hæc malefacta frequens sunt recolenda tibi.  
 Orgia quæ queso pomposa superbia vestra  
 Bacchabatur, erat quàm tibi dextra rapax.  
 Quot tua damnarunt Anathemata Papa proterue,  
 Brentius hocq̃ meus fulmine pulsus erat.  
 Niteris incassum Babylonem condero rursus:  
 Vrbs cecidit, rasum nec reuocare potes.  
 Pestis erat viuens tua, perniciesq̃ Lutherus  
 Triste tuumq̃ suo funere funus erat.  
 Sic meus hic magnus tua Doctor Brentius Hydra  
 Si non viuus, erit post sua fata tamen.  
 Succedunt illi pariter pugnando parati,  
 Heroës, famuli, sedula turba, mei.  
 Qui te magnanimi prosternent robore Verbi  
 Hæctoreo, monstrum quod retegentq̃ foues.  
 Qui verbi gladijs anathemata vestra retundent,  
 Quosq̃ feris poterunt te referire trucem.

## PAPA.

Si nos Hæretici pergent iugulare libellis,  
 Brentiacus nec erit tutus ab ense meo.  
 Quotquot & opponunt mihi se, iugularier illos  
 Ferro, igne, exilio, flumine, fune volam.  
 Srenuus vtq̃ siem veterum defensor honorum,  
 Nullus omittetur motus opusq̃ mihi.  
 Cur non assererem cur non vlciscerer aras?  
 Quis pater & natos deserat vsq̃ suos?  
 Quisq̃, aded famæ propria est neglector & osor,  
 Vt nulla sese viq̃ doloq̃ regat?

Cardine, cornigero sum sic instructus & armis,  
 Regibus ut nullis cedere fortè velim.  
 Sum Dominus Dominum, rex regum semper eroq;  
 Terra, polus, mare, styx, ad mea iussa silent.  
 Concilijs, Missis, Italis munitus Ephebis  
 Sum, neq; Sanctorum destituendus ope.  
 Nunc age quis Papam solio turbabit ab alto?  
 Quis Demon poterit ledere tale caput?

## CHRISTVS.

Hæc sunt Antithei Goliathica verba Thrasonis,  
 In templo Domini qui sedet atq; Deus.  
 Tunc Dei Gnato vis esse potentior alto?  
 Cerbere de Roma quid minitare pijs?  
 Possum Papa meos armare ad prælia fratres  
 Ne tua dilaniet turba lupina meos.  
 Illorum dextris ceu fortis signifer asto,  
 A dextris vestris militat ipse sathan.  
 Nil tua proficiunt horrenda tonitrua, te nil  
 Ere rubro grandis cista refert a iuuat.  
 Antiquum quod si retinobis & esse manet is,  
 Inq; meos Christos tu maledicta vomes.  
 Eternis mox te reprimam cruciatibus, Aprî  
 Hasq; tui pœnas, quas meruere, luent.

## PAPA.

Heu quis subueniet capitiq; meaq; corona?  
 Actum de nostra est Religione, foco.  
 Quis Deus est venter cœlumq; culina, relanguent,  
 Sunt quibus & vestes & coma rarsa, fides.  
 Sum tuus ô stygia transuetor Pluto paludis,  
 Vendentiq; animas Psycholethroq; faue.

*Ipse ego pro Roma sat enim pro sede Petriq̄  
 Pugnavi, pugnent sic alijq̄ Papæ.  
 Postera progenies me laudibus efferet amplis,  
 Quamvis Hæreticis panda gehenna vocor.*

## ECCLESIA.

*Spes animosa mihi rursus concepta triumpho,  
 Solamenq̄ mali qui foret ipsa scio.  
 Inter me sacrum saxumq̄ hæere relictam  
 Solam censebam, nilq̄ tuebar opis.  
 Anxia ceu titubat navis quassata procellis,  
 Fluctibus in medijs remige cymba carens.  
 Hinc vaga discurrit spaciofa per aquora, monstris  
 Obuia, Scyllæos labitur inq̄ locos.  
 Ut trepidè balans ouis atq̄ vel hædus oberrat,  
 Pastore amisso, quæ leo præda tibi est.  
 Sic inter medias rebar me stare charybdes,  
 Atq̄, feros vsos inter & esse lupos.  
 Intima sed iò nunc lætentur viscera cordis  
 Remus, asylon adest, portus & aura mihi.  
 Ille sacri verbi rutila præeundo lucerna  
 Haud dabit vt falsum pes meus intret iter.*

## BRENTIVS.

*Alloquio me Christe tuo dignare patrone,  
 Seria sunt tecum quæ loquar atq̄ petam.  
 Nominis atq̄ tui cælestis spectat honorem,  
 Postremos placida percipe mente sonos.*

## CHRISTVS.

*Nacte vir audacter (neq̄ enim pia vota precesq̄  
 Abnuo) mi Brenti differe, quicquid habes.*

BRENTIVS.

Iesu Chryste Dei fili charissime frater,  
 Aspice turbati sæcula nostra status.  
 Vndiq; quàm varijs Ecclesia voluitur vndis,  
 Illa triceps Romæ quale chimera furit.  
 Quàm malè distracta est animis discordibus inter  
 Fratres, qui iactant Christicolasq; bonos.  
 Quàm tua de porcis vastatur vinea multis,  
 En tua quot currunt in sata culta sues.  
 Heu quotus est inter tot mille pericula mundi,  
 Quinæ tuum vero nomen amore colat.  
 Ah pie Chryste tuum cœtum defende pusillum,  
 Esto tibi cura Religionis opus.  
 Haud magis ipse senex possum poteroq; vel ultra  
 Pascere pastor oves atq; docere tuas.  
 Declina rigidi Turcæq; Papæq; furores,  
 Zuinglica pestiferam schismata tolle luem.  
 Quicquid & à te nos auertit, verte retrorsum,  
 Palantes passim collige rursus oves.  
 Collige de cœtu quoq; pectora idonea paruo,  
 Qui tua postremo hoc tempore facta canant.  
 Cordibus irrota sacram mortalibus auram,  
 Vt sola sapiant cognitione tui.  
 Cordibus vnanimè da Reges atq; docentes  
 Esse, Ministerium sit fideiq; pium.  
 Sint vnum, doceant vnum, fateantur & vnum,  
 Laudis & aucupium sit procul esse mala.  
 Ne quisquam Circes pro veri semine verbi  
 Pabula, vel leti toxica dira pareat.  
 Da Paulos, da Timotheos Titosq; fideles,  
 Ne tua turba malis sit laniena lupis.

Christe

Christe fac Antiochi, Pharaones atq; Neronēs  
Plures ne vexent teq; tuosq; rotent.

Quiq; animas cupiant cum corpore perdere nostras,  
Perdideris, ne sint per dita turba tui.

Christe reduc lapsos, si qui ignoranter aberrant  
A recto verbi tramite quaeso tui.

Custodi sobolem suam cum coniuge nostram,  
Ultima sunt hæc hæc vota precesq; mea.

## CHRISTVS.

Eia age mi Brenti fratrum charissime frater,  
Has certe efficiam pondus habere preces.

Quid tam sollicitè pro nostro attendis ovili,  
Ipse volo custos & vigil esse gregis.

Qui me propugnent, oppugnent atq; Papatum  
Doctores suberunt in statione tua.

Ad Patris excelsam sedeo super omnia dextram,  
Omnipotens video cuncta regoq; potens.

Quiq; Patrem fecit te multa prole beatum,  
Ille pupillorum sic volet esse pater.

## BRENTIVS.

Nunc animam tibi Christe meam commendo redemptor,  
Præripe me magnis cladibus hocq; solo.

Sat vixi mundo, cælo vixisse voluptas  
Est etiam mihi & hęc esse perennis ope.

Cum Paulo cupio carnis compage resolui,  
Conspectuq; tuo tum sine sine frui.

Ah sine te, sine te nil me super orbe maligno  
Exhilarat, præ te sunt mihi cuncta lutum.

Vita quid est hominis nisi crux mera, dulce malumq;  
Mors mortis nostræ vita lucrumq; tua est.



Te didici, docui, te sum confessus ubiq,  
 Alsi, sudavi, multa tuliq, tibi.  
 Semper adhuc constans te speq, fideq, farebor,  
 Contra omnes portas ostiaq, atra stygis.  
 Da mihi te videam, videam quoq, sancta Lutheri:  
 Ora, manus, oculos, Angelicosq, choros.  
 Halitu in extremo me maxime Christe iuuato  
 Vltime de caelo vox cane, munde vale.

## CHRISTVS.

Optime mi Brenti caelis optabilis hospes,  
 Quo petis i dignus me sequitorq, polo.  
 Tu fidei fructus cape praemia late laborum,  
 Magna fuit pietas magna fidesq, tua.  
 Virtutisq, tuae quae, qualia, quanta decora  
 Extiterint, linquens experieris humum.  
 Qui de iusticia vera ac pietate docebant  
 Multos, fulgebunt hi velut astra poli.  
 Quare age sis felix (Respiscito pessime munde)  
 Inq, Abrahæ æternus lusseris vsq, sinu.

## EPITAPHIVM.

Inclytus vt quondam Patriarcha obdormit Iacob  
 Obdormit placidè sic pius ille pate R  
 Hunc qui pro merita poterunt extollere laud E  
 Angelica sed ei voce canetur Hyme N  
 Nomen, honos, pia librorum monumenta manebunt  
 Nescia tam celebris Brentia fama mori  
 Ergo saluiferum Brenti super æthere corn V  
 Sors tua sis Christus, Christe redemptor adeS.

Annus quo D. Brentius obiit, sequenti  
Disticho exprimitur.

CSito, obItt præstans & honor Vs BrentI Vs Heros,  
HInC InItt Chrlsto ConCoMtante poLos.

Eximij Poëtæ, & humanissimi  
viri D. M. Erhardi Cellij,

BRENTIVS.

**B**elle beatorum benedictæq; baiule Brenti,  
Bellipotensûe slop breniat? baculumq; bipertit?  
Bete, bone Brenti, Brenti bone baiule, bete.  
Bella beatorumq; basis, buleutaq; Brenti,  
Bellerophon Brenti, Basileus, Barionaq; Brenti.  
Bellatorq; bonus Brenti benè belligerasti.  
Barbaricis benefecisti bellissime Brenti.  
Barbaricos benedixisti blandissime Brenti.  
Bellaſti bibulos, Bacchum, Babylona, Baalq;  
Bellaſtiq;, Beelgeephorq; Beelzeebubq;  
Bacchaturq; boatq; baba Babylonia, belbus,  
Bacchanturq; balatrones, bardi, varatrones,  
Blax, blennus, bronni, basiliscus, bucco, baceli,  
Barbariciq; balanaq; bestia, belua bullat.  
Blaſphemi blaterant blaterones, bacchanturq;  
Bellaſti bellè Brenti, benè blandiſcaſti  
Buſones brutos, bullantes bile bibones.  
Barbare bulla breuis, boa belua, Brentia buſta  
Blaſphemæ? balbutis barbaricarie bleſe.  
Brentia buſta boni benedicunt biblia Brentij.

*Balandoq̄ boni benedicunt : bibliotheca,*  
*Bibliopola bonus, balando biblia balant*  
*Balando Basiliensis, balando Basilea*  
*Balat Baptismus, benè Baptisteria balant,*  
*Burgundi balant bene bellacesq̄ Britanni,*  
*Belga bonus balat, benedicens biblia Brenti.*  
*Balando Batavius balat balando Boemus.*  
*Balato Borea, benè balatoq̄ boaq̄*  
*Bosphore, balando blandissime barbite bala.*  
*Brentia busta boni, benedicant busta beati*  
*Bete bone Brenti, Brenti bone baiule Brenti,*  
*Belle beatorum benedictaq̄ baiule Brenti.*

## CARMEN LVGBRE

## MAGISTRORVM, BAC-

calaureorum, ac Studiosorum, quos Illustrissi-  
 mus Princeps ac D. D. Ludouicus, Dux V. Wirtembergensis & Thec-  
 censis, Comes Montis Beligardi, &c. pro suo singulari erga studia  
 literarum affectu in Academia Tubingensi numero satis magno fo-  
 uet, deplorantium mortem viri sancti, verèq; Episcopi D. Io-  
 annis Brentij, Studgardianæ Ecclesiæ Præpositi vicia  
 tantissimi, pie in Christo defuncti XI.  
 Septembris, Anno  
 LXX.

Ω Μοι δὴ μάλα πᾶγχυ μὲρ ὁ μὲρ ἠγλαῖται.  
 Ω μάλ' ἀνικρὸς τὸ το βροτοῖσι φάλας.  
 Ηὐδ' ἀφρηπᾶσθι ἢ πρῶτον ἔρεσιμα φάος τε  
 Τὸ δ' ἀγαθοῖο χορῶ, ἀσσιμα πάντος ἑλῶρ  
 Κραιπνὰ δὲ τῶ δ' ἐπέσαι λυγρῶς ἐπι κιδεῖ κιδ ὁ  
 Ευρεβίωρ ἔπεσιρ κἀσπερον ἔριμα χορῶ.

Ἄμμιν ἄταρ μικροῖνας ἑὼρ τὸν περὶ μὲν ὄρα  
 Εἴλετο, μυσσάων ὅς σέλας ἔσκε κλυτὸν.  
 Γνώθ' ἄρα, δὴ νῦν ἄλγος ὁ παμπόλλων φρένας ἔλε  
 Λυσιμελές· κ' ἀνοσῶν κέλυτε λουγαλέων.  
 Ἡ μάλα πᾶτο ἔπ' ὄρα σῶσιρ θυμαλγές ἔτυκτο·  
 Ἀλλ' οἶμος σάχευ ἀλγοφορδῖτα πρέπει.  
 Κῆνον μὲν θεὸς ἤρπασ' ὅς ἀνθρώπων ἐπέκασο  
 Ἐργασσι φιλοκάλοισ, ἔ' ἀλαπαδὸν ἀρής.  
 Ορχαμὲν ἔσκε θεοῖο χορῶ, μάλλον δὲ προφητής,  
 Νωλιμέως χριστὸ μέλιχα μῆλα νέμων.  
 Κῆν' ἄρεσός ἀπάσι, φαφνότηρ' ὄρα πυρός ἀνυγής,  
 Θυμῶ κηρύσσων ἔυφρονι ῥῆμα θεῶ.  
 Ἐξ ἔργων μογέων, μεγάλλω ἐπιμελέ' ἄλλω  
 Ἀσπασός λαμπροῖς αὐτὸν μεγαροῖσι φανείς  
 Νῦν ψυχλῶ σε λύσε θεὸς κακότητ' ἀπάσις,  
 Θυμαλγές τ' ἀφελῶν κῆρας ἀλαλκε θεός.  
 Τῶν δὲ μάλιν' ἀναδημίαν κἀπὶ χ' αἰσιμον ἤμαρ  
 Ἡρκεσε γὰρ θάνατ' ὄρα λυσιτελέτ' ἄλλω  
 Ὅς γὰρ ἀφηρπάσθη θεὸς ὅς σέλας ὑπόθερ ἦσθα  
 Πρῆν κατασίλθερ ἐς βίωσιτα πικράμ.  
 Οθνεῖσις φά' ὄρα, ἀρχὸς ἐοῖς, πάντας δὲ δὲλ' ὄρα  
 Ἡ γλυκερὴ δ' αὐτὸν ἔχετο τῶ σόματι.  
 Πολλὰ καὶ αὐτὸς ἔρεξε ὀλύμπου ἄξια ἔργα·  
 Ἐργατα ἀμφ' αὐτῶν λάμπειο θάυμα ἰδ' ἄμ.  
 Ὅς δὲ κρατὺς χριστὸ πρόβολ' ὄρα, καὶ πῆμα σοφιστῶν,  
 Δοξοσόφοις κρηπός, τοῖς ἀγαθοῖσι φά' ὄρα.  
 Καρπερόχειρ ἀμάγνητ' ὄρα νῦν ἐτόδρόφρονας ἀνοσῶν  
 Τὸς ἀνθημδρινές μύθω ἔλεγε βαρεῖ.  
 Ἀλλ' ἰθὺς δ' ἐχθρῶν μὲν ἴε κρατὸς πεσοφός τε  
 Τὸν δ' ὕπατ' ὄρα μῆσας κηρός ἔλυσε κακῆς.  
 Ὅρα λυτῆρι ξυσοιχῶν πωσός Ἀχάτις,  
 Βίβλοισ ὄρα δὲ δεινῶ ἔκελ' ὄρα, ἦδε πῆρι.

Τῷ γε μὲν ἔρ τῷ θεαπεσίῳ τὸ διδάγμα λόγιοι  
 Τὸν πόρον ῥήσασιν : τίω δ' ἔχε θέε χάριμ.  
 Σοὶ δὲ πάλιν βελῶν τε θεὸς νάνυμον ὀπίσσω  
 Θῆκεν : ὅτ' ἀνθρώποις τοῖς μακάρεσι φίλθ'.  
 Ηἰδέ νωὶ νέου θάλλθ' ἔλθω, ὅδ' αὖτις ἀνάξει  
 Πυρσὸν ἐς ἄσβεστον ἔρθ' ἀπερχόμενον.  
 Τῷ καὶ χάρθ' ὅδ' ἐδίδαξεν, χορὸς τε μαθόντων  
 Οἴη σιωπᾶς νῶ σὲ σοιαχέσι κλυῖ.  
 Αἰ δὲ τύβιγγα, τ' ἔση σοφίης, καὶ πάτρια φῦλα,  
 Οἴη σὲ δ' φθέγγει, βρένλα θέε, μέλθ'.  
 Ηλικίη σέο πάσα μέρορ νεοπενθέ' ἔχουσα  
 Θυμὸν αἰ κλαίει, ἡμάτῃ πάντα γοᾶ.  
 Γενίθ' δὲ κ' ἡμῶν κύνθ' μελίγηρθ' ἀάδα,  
 Κυνῆα, φαλμάς, ἄσματᾶ δῶκερ εἰσῖ.  
 Εὐ ποιῶν γήρασκε φίλα φρεσὶ μέθεα εἰδῶς:  
 Σπέρμα λόγῳ θέε σῆθεϊ κῆμα φέρωρ.  
 Κάρτεϊ τῷ Χρυσοῖο πεπεθῶς, ἠγορέτε,  
 Μί σφιτέρη κυρὸς δέσματᾶ ῥῆξε κακῆς.  
 Πλήθει καὶ ἀνείη μινδῆρ συμβάμει ἄρισθ'  
 Εἴ μὴ δ' ἀνθρώπων θυμὸν ἄγῃ ὑπατθ'.  
 Ως ἔγχε καλῶς : θυήσων δὲ τὰ θραύματα Χρυσῷ,  
 Πῖσεθ' εἰσαίξας λάμπαδι ζῆσε θεῷ.  
 Νωὶ μὲν ᾧ φίλοι τῷ μινσώμεθα αἰληῆς,  
 Κυσσᾶ πῆριτομνῶς, ἀξόμενοι τε κλυῖ.  
 Κλυθὶ βροτῶν ἐπίκουρε θεός, καὶ δῶτορ εἰάωμ  
 Σένιο δυσμνέωρ τίω κακότητᾶ πιπρωῖ.  
 Δὲς πάτερ αἴερ ἐπιχθονίς τῆς ἔδορ ἰκέδθ.  
 Πῖσεθ' : ἐκ τῆς δ' αὖ ἔραγὸρ ἐρωῶ ἔχαρ, Αἰλῶ'.

## LATINA.

**H**eu mihi quàm fatum fatali ducitur hora,  
 Quàm fors hæc miseris nuncia dira venit.

Cætus eximij lumen, Princepsq; columna  
 Occidit, in quavis re mediocre tenens.  
 Mox isthæc sequitur post tristia funera funus:  
 Cætus nam cecidit firma columna pijs.  
 Quiq; fuit nobis Mæcenas fata tulerunt,  
 Tristia qui Musis lux veneranda fuit.  
 Ergo dolorem animos penetrantem & frigida membra  
 Noscite, vel quantum turba misella gemat.  
 Illa quidem cunctis res est male grata futura,  
 At tamen hanc mæstam convenit ire viam.  
 Hunc equidem Deus eripuit qui ornavit honestis  
 Mortales factis, Magnanimumq; virum.  
 Dux fuit Ætherei cætus vereq; Prophetæ:  
 Et pavit Christi sedulus ille gregem.  
 Gratus erat cunctis rutiloq; illustrior igne,  
 Mente docens hilari viuida verba Dei.  
 Magna operum fessus vi, magno robore mentis,  
 Suavis, mirandus principe in æde fuit.  
 Ergo animam verè vicio Deus abstulit omni  
 Dum curas mæstas, damnaq; cuncta tulit.  
 Maximè at exitio nostro dies ista Lyceo  
 Extitit, abrepto hoc, morte tremente, viro.  
 Is surreptus enim est aderat cui summus, ut esset  
 In vita hac tristi lumen, & orbis amor.  
 Lux alijs, dux iste suis, vtriusq; minister,  
 Hæsit iucundo vox sed in ore pia.  
 Multa quibus meritò fecit referatur ad astra,  
 Gestis resplendet, qui videt vsq; stupet.  
 Fortis erat Christi miles, formido Sophistis  
 Horrendus vanis, præsidiumq; pijs.  
 Magnanimus, constans, qui contra audentiorem ibat,  
 Indoctos carpens voce, styloq; gravi.

Sic prudens, sapiensq; hostes constanter adorsus,  
 Liber ope est factus consilioq; Dei.  
 Diuinum sectans Lutherum vt fidus Achates  
 Libris huic Magno par erit, aut melior.  
 Pro quo diuini docuit qua semina Verbi  
 Spargemus: merito hac gratia digna tuo est.  
 Teq; Deus merito generosa prole parentem  
 Auxit, quem sancte turba beata colit.  
 Ecce etenim ex ipsa germen radice resurgit,  
 Stirpi hinc crescenti gloria multa venit.  
 Sed merito & templi sedes, chorus atq; piorum  
 Te plorant multumq; teq; silere gemunt.  
 Heu Sophiæ sedes patrum genus atq; Tubinga  
 Vox quia diuini non sonat ista viri.  
 Flent tua fata viri, lugent iuuenesq; senesq;  
 Christi adum assidue turba misella gemit.  
 Atqui hic Cygnus adhuc carmen canit ore sonorum  
 Cygnaum, Psalmos, dum dedit ipse melos.  
 Officijs senuit, decretaq; prouida mente  
 Multa gerens, imo pectore verba Dei.  
 Solius ergo sui confisus robore Christi,  
 Conscidit horrenda vincula dura necis.  
 Robore quippe suo quicquam, nec viribus vllis  
 Nemo potest, has non si iuuet ipse Deus.  
 Sic certe vixit: Moriens sed vulnera Christi  
 Ipse fide aspiciens vixit abinde Deo.  
 Ergo senis nostri robur memorate colendi,  
 Et cole mortalis turba frequenter eum.  
 Audi sed nostrum auxilium, dator atq; bonorum,  
 Fac pereant hostes, turba maligna cadat.  
 O Pater o nobis limen tetigisse misellis,  
 Da fidei atq; illinc recta tenere Poli.

Doctifs. D. Magistri Iacobi Kauff-  
manni in Schola Studtgardiana supre-  
mi Collaboratoris Elegia.

**Ε**Ι ποτε χρισσοειδῶν χορὸς ἔχχει πικρὰ δικάϊας  
 Δάκρυα, νῦν πάντως κλαίμεν ὅβρι προπόμ.  
 Κάππεσε Ἰχρὶς σαλπικῶν ἐρηθ' ἀπάλλωμ  
 Βρῦλαθ', ἔς κροτάφους νιφόμηνθ' ἰουλαίς.  
 Ἐμπικς ἔκ ὀλοφυρέθ' ἀνπέρα μετριότηθ':  
 Ὡς ὄλθ' ἔθ' ἀνε ἄμ' ἔρανος' ἀλλά δ' ἔδν.  
 Δηλονότ' αὐτὰ ταφεῦς ὅσα μὲν σαθρὰ καίνυφες  
 Καὶ φθίμνον κ' γῆς σῶμα βέβηκε μόνον:  
 Πνεῦμα δ' ἔγνησοῦσας ἔς Ὀλυμποντ' αἰσδρέοντα  
 Οὐδ' ἄς ἀνέπῆσεν πωνδία τοιο θεῶ,  
 Αὐτόθι λαοσόφου ζῆ βιοῦ ἄφθιτον αἶψ,  
 Πανσάμηνθ' πλείων ἔς ὑπέφρησε, πόνων  
 Εὐθύδ' ἔφθθ' ἐπεσρέφθη χαλαπίς καμάτοισιν  
 Ιχθύων σκεθρῶς τὰς ἱεραῖς σέλιδας.  
 Ὡρ' ἐβλύτλα ἐρδηνίσας μεσίταο ποσαύτω  
 Γνώσιν ὅσῳ γε μόλις τις βροτέιο γένος.  
 Ταύτῳ πεδλυμδρῆς γράφας βιβλῶσε λόγασε  
 Ἰφι, δίδαξε δύσιντ' ἀντολίλυτε σαφῶς:  
 Οὐραίων θ' ἰχρὶ μελαθρώντ' ἐπιβαίνον ἀπάντας  
 Εὐγεγαῶτας Ἀδάμ ἀρχεγόνοιο πατρὸς  
 Τὸν φρασῆρ' ἔκ γῆς κ' Μῶν ἀντάξιον ἀμῶν  
 Ἠρπασε πωντοκράτωρ δώματ' ἔς αἰθια:  
 Ἡ μάλα δὴ τοῖς χριστιάδαις ἠρπασε βροτοῖσιν  
 Ἀρπάλιμον, καθαράς πρὸς κροάθισιν εἰσ.  
 Τοίνυ λιπαρώμεθα θεῶν δόμναι ἀνά ἀμῶν.  
 Αὐτ' αὐτῶν ἀνέρων ὄρχαμον ἐνοσεῖων  
 Ἰσ' ὅς μελίχιθ', ἀώφρων, περίδ' ἐθ' ἄπ' α  
 Ορθομαῖν ἱεραῖς σφουλίδασι, ἔκρη:



Καὶ ταλάων ἀλιτῶν ἠγάθ' ἔς ἕρανόν ἀνλ' ἦρ  
 Χρῖσόν κηρυτῶν ἠδ' θεόν.  
 Ὁς μόν' ἰλάξας μῆτιρ πατρὸς ἕρανίσι  
 Ἀμμι δικαιοσύνη τῆρ τελέων ἀνέδω.  
 Τὸτο ποτεὺς Χρῖσθ' ἐλεήμων ἔθεθ' ἀνύταται  
 Μέχρι βίοιο τέλει ἠμέας ἦρα λαβῆρ.

Optimi & doctifs. D. M. Simonis  
 Studionis, Collaboratoris quartæ Classis  
 in Schola Studtgardiana, Elegia.

**Q**uam sub flammigeri radiato sydere Solis  
 In varios luctus omnia rapta gemunt.  
 Cum vetus in tenues nondum diffugerit auras  
 Discrucians summè viscera nostra dolor.  
 Mox novus insinuat sese sine murmure mæror,  
 Ut mens perpetuis nostra sit aucta malis.  
 Vix iuuentis Princeps Eberardus, & integer aui,  
 Ex hoc luctifico mortuus orbe migrat.  
 Illicò Christophorus longè celeberrimus Heros  
 Innocuæ vitæ tempora functus obit.  
 Nec tamen istorum fati contenta quiescit  
 Ingluuiis mortis, terribilibusq; fames.  
 Sed fremitu diro debacchans proruit vltra  
 In nimium claros sanguinolenta viros.  
 Nam rapuit rursus misereri nescia nostri  
 Eximia magnum nobilitate virum.  
 Sub quo perpetuo, tanquam rosa verna, vigebat  
 VVirtenbergiaca Curia sancta domus.  
 Cum vix hic fuerit structam conclusus in vrnâ,  
 Intrat idem lethi Brennius æger iter.

Quem meritò luget pullis velata lacernis,  
 In madidis posthac Teutonis ora genis.  
 Imò, quem meritò mæstis Ecclesia signis  
 Sparsa per hæc mundi plurima regna gemit.  
 Nam sibi non solùm priuatos natus in vsus  
 Fudit in humanum commoda tanta genus.  
 Vt citius roseo Titan progressus ab ortu  
 Ad maris occiduas arduus iret aquas.  
 Quàm semel hæc, etsi dulcedine Nestora vincat,  
 Exprimeret dignis lingua disertæ modis.  
 En vbi iam geminos lustris cum quattuor annos  
 Natus ab excelsis prodijt ipse scholis.  
 Æthereæ cæpit conscendere rostra cathedræ  
 Inclÿta præconum lectus ab ore senum.  
 Ac pius ad mentem meliorem duxit ab astu,  
 Tartarei furtim pectora capta canis.  
 Quæ vomuit cæci mendacia plena veneni,  
 In Latia regnans perfidus arce pater.  
 Hæc grauium rerum nullo discrimine motus  
 E medio (vires Numine dante) tulit.  
 Et sua restituit diuinis lumina dictis,  
 Lumina Pontificum contenebrata dolis.  
 At quæ marmorei sacro sub fornice templi,  
 Christicolæ viua voce docebat oues.  
 Hæc eadem nitidis scriptis emisit in auras,  
 Vt quoq; vicinis cognitiora forent.  
 Nam quæ de prima nascentis origine mundi.  
 Legiferi scripsit dextera sacra senis.  
 Quæ venè Iessæi cœlestia barbita Regis  
 Psalmographis quondam personuère sonis.  
 Quæq; per ætates varias oracula vatam,  
 Sub tacitis olim concinuerunt notis.

Quae quoque scripserunt, qui facta potentia Christi  
 Historico filo complicuere, patres.  
 Haec dedit in vulgus claro dilucida sensu  
 Facta per immensos, conspicuosque libros.  
 Non sic in fuluum clausus Carbunculus aurum  
 Ex medio fulgens explicat orbe iubar.  
 Nec sic perspicuum lucente per aëra Phæbo,  
 Undique Crystalli lucida gemma nitet.  
 Ut nunc irradiant toto fulgentia mundo,  
 Sacra per hunc sanctum splendida facta senem.  
 At quae praeterea numerosa volumina scripsit  
 Extra vatidicos, Mosaicosque libros.  
 Praetereo. Nam per vicos, per claustra, per vrbes,  
 Haec numero tanto Teutona terra fouet.  
 Ve si quis iuuenum conscribere vellet in vnam  
 Massam sepositis omnibus illa moris,  
 Huic sua sufficeret vix vllis artibus atas,  
 Dum graue sub finem duceret aptus opus.  
 Heu quantis curis illi constabat ad vsum  
 Conueniens nostri temporis iste labor.  
 Vix vnquam rosei certus praeuunciis ortus,  
 Protulit alatos Lucifer albus equos.  
 Quin ipsum tacite conspexerit ante sedentem  
 Inter diuinos, aethereosque libros.  
 Saepè suos currus obscura nocte regebar,  
 Sera per vmbrosas rosida Luna vias.  
 Hunc tamen in teneris vix vnquam stertere plumis  
 Repperit, vt medium fessa peregit iter.  
 Nam vel tum summo diuina volumina xelo  
 Legit ad accensæ lumina sera facis.  
 Vel, calamum sacro flatu ducente, futuris  
 Olim Christicolis vtile scripsit opus.

Idq̄ frequens egit, cū iam sub limine mortis  
 Inficeret fuscas cana senecta comas.  
 Qua dedit in lucem, mox hac defendere cœpit  
 Coram Papicolis, Cæsareisq̄ viris.  
 Colloquijs sacris accitus sæpè patronus,  
 Emulus à vera relligione stetit.  
 Remq̄ piè cœptam tanta virtute peregit,  
 Sollicitos Christo discutiente metus,  
 Vt quoq̄ funesta suprema pericula mortis,  
 In tacito parui duxerit ipse sinu.  
 Nam v̄ eluti circum circà frendentibus austris,  
 Stant rata ventosi spume a saxa freti.  
 Sic stetit in cunctis constanti pectore dictis,  
 Sic grauis immoto perstitit vsq̄ gradu.  
 Nec sua suffusus reuocauit scripta lituris  
 Ob Latias diras, Cæsareasq̄ minas.  
 Cum rabidus tristi Schmalcaldica moenia bello  
 Militis vrgeret, Pontificisq̄ furor.  
 Tum satis illius pietas spectata per orbem  
 Claruit, & quauis firmior arce fides.  
 Coniugis aspectum mœstissimus antè reliquit  
 Exul, & afflicti pignora chara thori,  
 Quàm timida saluam doctrinam voce negaret,  
 Effugiens saevi fulmina dira Papæ.  
 Sicut in his ausis semper cœlestibus vsus,  
 Vera Christi adæ militis arte fuit.  
 Sic alijs donis virtutum floruit auctus  
 Ingenuo dignis, Christicolaq̄ viro.  
 Non sibi postposuit laudum splendore minores:  
 Omnibus ipsius commoda vita fuit.  
 Non minus agricolis vultu ridente salutem  
 Dixit, quàm nitidis nobilitate viris.

Penè prius cepit, quam mites ante fenestras  
 Funderet, attentam pauperis aure preces.  
 Illiusq̄ frequens, quantum decet, are leuauit  
 Vrgentemq̄ sitim, lethiferamq̄ famem.  
 Nam facilem dandi dextram durabile pondus  
 Nouit apud lenem semper habere Deum.  
 Cuius ad aspectum prodire per vltima lethi,  
 Funera flagrabat feruidiore siti.  
 Quàm gelidas riuus ceruus sicut aridus vndas,  
 Vt benè iam tutus languida membra riget.  
 Qui vehemens ardor fecit rugosa senectae,  
 Tempora sublato commodiora metit.  
 Nam, veluti portum spectans Nauclerus, ouabat  
 Se minimis fultum viribus esse senem.  
 Cum gelidae mortis prænuncia cana senectus  
 Certa sit: vt primi veris hyrundo comes.  
 Quare cum tacite propeperet vltima lethi  
 Hora, per arduentes sæpè petita preces.  
 Intrepidus perstat generosi more leonis,  
 Summaq̄ letanti pectore fata subit.  
 O lucem nimium dulcem, qua Præco salutis  
 Brentius æterni scandit ad astra throni.  
 Nunc peragit nullis languoribus obrutus auum  
 Inter cœlicolas, angelicosq̄ choros.  
 Nunc, que non hominum terrestria lumina cernunt,  
 Splendida supremi Numinis ora videt.  
 O lucem nimium tristem, qua Brentius auras  
 Deseruit mundi, terrigenumq̄ genus.  
 Nam benè de terris meritorum fata virorum,  
 Infaustum sub se sapius omen habent.  
 Aut reprobis mundo feralia bella minantur,  
 Aut tenebras Verbi, iustitiæq̄ famem.

Hæc mala tu queso clementi discute vultu  
 Summe parens, per quem statq; caditq; salus.  
 Vtq; per hanc vallem lachrymarum pace fruamur,  
 Hostica sublimi contere tela manu.  
 Æthereos sacri verbi largire ministros,  
 Et sine polluta prouehæ labe fidem.  
 Vt post hæc misera superata pericula vite  
 Calicolum sedes ingrediamur. Amen

Eximij viri D. M. Nicodemi Fri-  
 schlini, Poëseos in Academia Tubingen-  
 si Professoris doctissimi Carmen.

COnde tuos Titan obducto lumine vultus,  
 Conueniunt atro nubila mæsta polo.  
 Neccare, qui tacito ripam præterfluis amne,  
 Decolor & tristi labere tristis aqua.  
 Occidit illa sacræ fulgens pietatis imago  
 Brentius, antiquæ relligionis apex:  
 Vuirtembergiæ virtus & gloria terræ  
 Occidit, indignas solue elegia comas.  
 Solue elegia comas, Ecclesia solue capillos,  
 Confugiuntq; tuum præsidiumq; iacet.  
 Cultor & antistes diuini numinis, æuum  
 Qui triplex Pylis viuere dignus erat.  
 Namq; sacras tenero chartas sectatus ab æuo.  
 Qua potuit Christi profuit arte gregi.  
 Indolis & doctæ vires ad publica vertit  
 Commoda, nec diras fugit Auerne tuas,  
 Sedq; pio comitem præstanti mente Luthero  
 Præstitit, & verbo pauit ouile Dei:

Quando Euangelij redierunt lumina puri  
 Ante à Pontificum contemnerata dolis.  
 Multaq; cen fidus Christi in certamine Athleta  
 Pertulit, heu tanto non patienda viro.  
 Dum bene, deiectis Romana ritibus aula,  
 Monstrauit populo dogmata vera pio.  
 Edidit & chartas, exantlauitq; labores  
 Totq; inter scripsit seua pericla libros.  
 Penè quibus sacri proluxa volumina textus  
 Commentis fecit lucida tota suis:  
 Mentibus inuictus, calamo indefessus & ore  
 Strenuus, atq; styli dexteritate potens.  
 Pro quibus officijs multas Ecclesia grates  
 Debet, & aeterno tempore prompta feret.  
 Sed nunc ille iacet pietatis idoneus auctor  
 Brentius, immenso notus in orbe senex.  
 Cuius in electam tot sunt benefactæ cohortem,  
 Nesciat vt dignis vox celebrare modis.  
 Heu nihil humanis fas quenquam fidere rebus,  
 Quas labor & fati vis inopina rapit.  
 Mors ruit, heu furibunda ruit, totumq; per Orbem  
 Fulminat, & dubijs aduolat vsq; rotis.  
 Illustresq; viros, rerum capita alta, trucidat  
 Seu Politia tuos, grex pie siue tuos.  
 Sustulit hæc eadem Theodorum sanguine clarum,  
 Vuirtembergiaci lumen & arma soli.  
 Heu iacet & sacra non infima fama palestræ,  
 Raptus ab Abbiacis Paulus Eberus aquis,  
 Et cadit annosus maturo tempore Gallus,  
 Qui vigili celebrem reddidit ore Deum.  
 Ergo doles merito, meritoq; Ecclesia luges,  
 Ad istaq; tristificis sletibus ora rigas.

Namq; tui vigilant alti sine fine dolores,  
 Praeq; tuis foribus noxa timenda iacet.  
 Aut inuisa dijs carpis caelestibus auras,  
 Qui tua tam duro crimina fuisse domant.  
 Aut grauiora tuos expectant damna nepotes,  
 Aut nostrum laedent (omen abesto) caput.  
 Quicquid id est plorare decet, lachrymare decetq;  
 Largiter & nostris indoluiffe malis.  
 At tu sancte parens, caeli noua gloria, salue,  
 Cumq; tuo Christo gaudia vera cape.  
 Iam nihil obfuerit tibi detrectator Afotus.  
 Quiq; tuas obeunt teter Afote vices.  
 Nulla tuas vnquam laedent conuicia laudes,  
 Quae Suermorum liuida turba iacit.  
 Salue, salue iterum, caeli noua gloria, BRENTI  
 Cumq; tuo Christo gaudia vera cape.  
 Iamq; haec sufficiant: paulò post tempore vitam  
 Et mortem referent carmina nostra tuam.

## O D E

Funeris in obitum Reuerendi vi-  
 ri, de Ecclesia Christi, per annos 50. optimè me-  
 riti, D. Iohannis Brentij, scripta ab  
 Henrico Polano à Polans-  
 dorff, Silesio.

**B**renti vale Theologorum maximè,  
 Vale, DEI periculis  
 Viuens fuisse qui in malis amabile  
 Ecclesiae solatium.



Te pradicanda fidei Constantia,  
 Clarum per orbem reddidit.  
 Te nobilis Faridici regis liber,  
 Dedit perenni gloria.  
 At nunc dolis relictis hostium, DEI  
 Qui iusta fictis temperant  
 Traditionibus, Salutis pignora  
 Atq; vitiant sacrilegè,  
 Defunctus omnibus laboribus, polum  
 Victor petijsti lucidum:  
 Vbi salutis auctor alma gloria  
 Tuum coronat verticem.  
 Ergo vale, mei q; cultum carminis  
 Doloꝛe textum flebili,  
 Si quid beatos fragilis mortalium  
 Iuuat honor superstium,  
 Suscipe, sepulchro corporis ossa cubent:  
 Memoria duret Nominis  
 Non tristibus vnquam senectæ dentibus  
 Aeruginosæ obnoxia.  
 Donec redibit arbiter mundi DEVS  
 Vitæ daturus gaudia  
 Cælestis, omnibus sue Clementiæ  
 Fidentibus ex pectore. AMEN.

## IDEM.

**F**elix ð BRENTI cui cæli debita sedes  
 Optatæ donat dulce salutis opus.  
 LUTHERO fidus socius, charusq; PHILIPPO,  
 Et puræ vindex relligionis eras.  
 Concilium CHRISTI sancta nunc mente frequentas,  
 Cernis & in Triplici numine numen idem.

## In honorem sepulchralem clariss.

viri D. D. Ioannis Brentij.

Οἷο ὁ ἥλιος τέρψιμβροτος ἀλλασφεγγής  
 Λάμπη, καὶ πάντ' ἄστρα σελιώης τ' ὄμμα καλύπτει.

Καὶ μὴν λοιποῖσι μεταπέπει ὄσα πῶρ' ἄστρα

Εὐνυχιοὶ λαμπήρης ἐπ' οὐρανῷ ἀμφέρονται.

Ὡς οἱ μὲν λάμπροι μετ' ἄλλοις ἀθανάτοισι

Υψιφανῆ κατ' ὄλυμπον, ὅσοι λόγον ἔρανόδεικτον,

Εἰλικρινῆ, ἀκρητον, ἐπιχθονίοισιρ' ἀνοίξαμ.

Καὶ πῶμας σιζόμνοι θεοπεπέει φορβῆ

Ψυχὰς κερδίωναντο καὶ ἐλύμπα προίαφαμ.

Ὡς γὰρ ἔμαντύνοντο, θεόπροποι ἱεροὶ ἀνοήεις,

Χ' ὑψικράτωρ θεὸς αὐτῶς ὑπέστη καὶ κατείδουσε

Δώσειρ' τοῖον ἀπνομῶν ἑσπερῶν ἡρώσιρ' ἐδίσιρ'.

Αὐτὰρ ἐπεὶ σύ γε ΒΡΕΝΤΙ' ἀριστομάχων κλέος ἀνοσῶν,

Ανοσῶν οἱ Χραιοῖο θεοπεπέει πῶρι ἡμῆς,

Χφροῖσιρ' ἠδὲ πῶδεσσιρ' ἀμωμόμνοι ἐμάχοντο,

Πολλ' ἔπαυες καὶ πῶλόν ἀνέτλης ὄλαθε μόχθον,

Κηρύσων πεγράφωντε, καὶ ἀρῖα πράγμασ' ἔφπτες,

Αρῖεπῆς, ὑγιῆς μύθων ἑσπερῶντα θεῶν,

Καὶ τῶν ἐδ' ἰδαξας ἰδ' ὄρθιον οἶμον ἰδαξας.

Εὐσεβῆς, θρέψας πε βροτούς θεοτόρπει φορβῆ.

Βάσει' ἴθι, καὶ ἀπόλανε μετ' ἄλλοις ἀθανάτοισι

Τῶν ἀγαθῶν, τὰτ' ἐπῶμα κατ' ἔρανόν ἀφθονα κῆται.

Εὐθα' σὺ γυμνός ἐώρ' ἄχεο καὶ πῆματ' αἰνῶ,

Θεοχαρῆς, καὶ ἀνδοσ', ἀσώματ', αἰδορῆς πε

Τῆς ἡμῆς ἀμάραντον ἔχωρ' σέφειρ' ἠδὲ νπαθήσεις,

Τρισσοφῆ, μόνον ὄντα, σώζει, πνεύματ' εὐ' ἀγνῶ

Τὸν θεόν αἰατύποισιρ' ὀρώμελοσ' ὀφθαλμοῖσι,

Ερ πύττω πάρ χάσμα καὶ εὐφροσυνήν ἔτι πῶσα.

Τῶδ' ἡμῖν δάσιν Ολύμπι' αἰθέρολοισι.

Χαίροις ὦ φίλε ΒΡΕΝΤΙ' ἰδ' ἕρηνίοισι μετήης.

Συσκλώεις Οὐλικοῖσιν ὀμέσι' εἰλαπινάσῃς.

ΟΛΒΙ' ὅς νίκασας ἄχα βαρυαλγεία κόσμος,

Νικηθεὶς πῶρ, ἀγῶν δὲ ἡμῖν ἀτέλες' ὀπιοδερ.

Δείπεται' ἔτι ζώσιν ὑπὲρ Ζεῦσιν ἄεραρ.

Ἀλλὰ καὶ ἡμῖν δάσει θεὸς πρηνυθεῖα νῆλω.

W. F. N.

E C H O

**Austrimontana, obitum Reueren-**  
**di in Christo Patris, Domini Doctoris Iohannis**  
**Brentij, Theologi huius ætatis faciliè**  
**principis, deplorans.**

**V** *Virtembergæ tuis cur tundis pectora palmis?*

*Quid defles maesta voce colonus? Echo. onus*

*Christophori nondum luxisti funera patris?*

*Aut noua suppeditat parca seuera? Echo. fera.*

*Est fera quod fateor, parit at quid quaeso dolorem?*

*Quis iubeat clerum plangere rumor. Echo. amor*

*Spernere consuevit mundana, hiat alta Sacerdos.*

*Splendida res fuerit quam modo querit, Echo. erit*

*Fortè gemit fidum patrem nunc ægra trahentem*

*Corpora, Iohannem turba sacrata, Echo. rata.*

*Fata sinent longos superesse hunc Nestoris annos,*

*Hoc fulcrum patriæ, nam bene stabit, Echo. abit*

Iam fuge nec pergas mutilatos edere quæstus  
 Stabit non abiit, iam benè stabit, Echo. abit  
 Heu heu quid miserum turbas, extrema resultant  
 Verbi, quæ signant heu malè nomen, Echo. omen.  
**BRENTIVS** in superas vates dic cesserit auras  
 Dogma ubi Saluifico ritè probabit, Echo. abit  
 Iam iam neclentes fatalia pensa sorores  
 Incusare iuuat flere quæ grata, Echo. rata.  
 Ite decor, cadat ex humeris nunc splendida vestis  
 Quisquæ canat lachrymis funera cana, Echo. canat:  
 Echo habitans altos montes nunc tota remitte  
 Verba precor quæstus, Dux perit, Echo. heu perijt.  
 Tristia nunc tundat Germania pectora palmis  
 Nam pater huic credit Dux quoque gnauus, Echo. auus.  
 Disce mori quisquis superes iam sacra tuere  
 Mæroris redimas, vt tua valle, Echo. vale.

## CARMEN NUMERALE

in annum mortis.

Vt L Ibra tet Ig It pr I M as so L e C C e repente.  
 A C C e s s I t Brent II s p I r I t V s a s t r a p o L I

Aliud annos ætatis & mortis  
 annum continens.

Brent IV s appren D ens terq V I na en L V s t r a I o h a n n e s,  
 A C C e d I t C e l s o s, o C I a g r a t a, L a r e s

Andreas Fabricius Silesius.

Ad clarissimum atque amplissimæ  
dignitatis virum, D. Ioannem Brentium, Sacro-  
sanctæ Theologiæ Doctorem, inclytæ Academię Tubingensis Pro-  
fessorem sedulum, Mecœnatem suum summa animi obseruantia co-  
lendum: de obitu patris sui, viri celeberrimi, D. Ioannis Bren-  
tij, salutaris Euangelicæ doctrinæ propagatoris &  
propugnatoris acerrimi, nunc cum  
Christo æuum agentis.

Scriptum ab Augustino Fabritio Sylesio,  
gratitudinis ergo.

**V**Nà omnes pariter, matres pueriq; senesq;  
Fundite nunc lachrymas: luctus Heliconis alumnus  
Edite nunc tristes: miserandæ sortis iniquum  
Descentes casum. Nam suauis lumine cassus  
Brentius. Heu cultor pura pietate parentis  
Æterni, cuius nomen dispersit in orbe:  
Luci & restituit: tetrisk; eduxit ab umbris  
Carceris in tenebris, & cæca nocte iacentes.  
Monstrauitq; viam, cæli quæ ferret ad astra:  
Et CHRISTVM intrepide lingua esse calamoq; professus.  
Protulit inq; diem mansura volumina chartis  
Perpetuis, contra mendacia inania Papæ  
Dæmonis Ausonij: qui somniat esse potentem  
Se cæli, stygiq; lacus, amnisq; seueri  
Eumenidum. Brenti tu munere flaminis almi  
Fortiter hunc veritus non es contendere contra.  
Ergo posteritas lucis ventura sub auras  
Posteritas te fera canet: celebrabrere semper.

Semper honos, studijq; tui monumenta manebunt.  
 Sed mors cur rigida è viuis, hunc lege tulisti?  
 An non Nestoreo fuerat dignissimus auos:  
 Nonnè pater patriæ: patriæ decus occidit ingens?  
 Nonnè salutiferi tradentem dogmata verbi:  
 Abstulit atra dies & funere clausit acerbo?  
 Heu lugenda dies, nigrisq; notanda lapillis.  
 Funera namq; pij qui funera tristia Brentij  
 Immotis animis oculisq; arentibus haurit:  
 Is durum Silicem, indomitumq; adamantam rigenti  
 Pectore fert: genuit durisq; hunc cautibus horrens  
 Caucasus: Hyrcanæq; admôrunt vbera Tygres.  
 Quapropter mæstos animos, turbataq; cuncti  
 Pectora cadentes, ob tristia fata dolete.  
 Inprimisq; pio patri cui vix tulit ætas  
 Nostra parem mæsto miseris da pectore planctus  
 VVirttembergæ domus: fido es spoliata parenti.  
 Attamen immodicum frenis compeste dolorem,  
 Et cape dicta memor duri solatia casus.  
 An immortalẽ mortali egente putabis?  
 Falleris ô longè. Corpus mortale sepulchro  
 Tradidit: æthereas sed mens remeavit ad auras:  
 Exultans grauibus tandem defuncta periculis  
 En inuenta quies: En illa optata laborum  
 Viuenti toties est meta reperta parenti.  
 Ecce datur Domini moderamine cuncta regentis,  
 Imperij iusti, sanctos nunc cernere vultus.  
 O salue præclare pater, noua gaudia vitæ  
 Cælestis, Brenti, patriæ decus accipe summum.  
 O salue præclare, bonisq; fruare paratis.

## EPITAPHIUM

Clarissimi & sanctissimi viri D. Io-  
annis Brentij senioris, beatæ & celebris memo-  
riæ. Ioanne Sleifero Seruestano Authore:  
Ad Lectorem.

**H**Uc qui fortè venis, parumper asta,  
Et saluere pios iubeto Manes:  
Nam Mors pallida BRENTIO rapaces  
Iniecit Domino manus volente.  
Qui Christi docuit salubre verbum,  
Et contra fremitus dolosq; mundi,  
Ac ipsum Satanam, & Antichristum  
(Fidos vndiq; qui DEI ministros  
Et quoscunq; vident eum colentes  
Insanis odijs, fero furore,  
Occidunt, Stygio cani q; eradunt)  
Multos candidulos, piosq; libros  
Æterno madidos Cedri liquore  
In lucem dedit, & sacrauit orbi.  
Atq; nunc pro meritis tenet peregrine  
Cælum, lætitiãq; sempiternam.  
Huic ergo placidum precare somnum  
Pacem, molle solum, leuemq; terram.  
Donec tempus erit potente flatu  
Quando Numinis excitatus ille  
Cum felicibus ac pijs resurget.  
Tantum est quod volui: vale viator.  
ALIVD.

BRENTIVS æthereæ constans pietatis amator  
Hic cubat: at vasto nomen in ære volat.

Annus quo obiit.

Erept Vs CLa Vstro CarnaLI, personat astra  
BrentI Vs ILLe rel faMa theoLogI Cæ.

Annus & Mensis obitus.

Astra poLI(ah)InIlt LIBraM prope CynthIVs errans,  
BrentI Vs ILLe rel steLLa theoLogI Cæ.

GEORGIUS HALA.

In obitum Reuerendiss. viri  
D. Ioannis Brentij.

**Q**ui docuit Christum, Christoq; fidelis adhesit,  
Brentius, ingenio clarus & eloquio.

In Christo moriens, Christi super astra receptus.

Aurea se gaudet templa videre Dei.

Occidit eloquij viuens cum corpore virtus:

Ingenij nobis sunt monimenta super.

GEOR. OSTERMARIUS F.

Errata.

Facie 4. linea antepenult. dele, mihi. fac. 5. lin. 1. dele, hoc. facie 8.  
lin. 8. lege, deditit. fac. 18. lin. 9. lege, vulgi quoq;. fac. 22. lin. 12. lege,  
restatus est Eccius. eadem facie lin. 14. lege, omnimodo. fac. 38. lin. 2.  
lege, cum. fac. 46. lin. 10. lege, lychnus. ead. facie lin. 26. pro nauim,  
lege nouum. fac. 79. vers. 5. & 6. lege sic:

Rebus in ambiguís si quando noxius error  
Spargeret implicitis terra venena modis.



1826 Dec 20

12

Received of the Honble the East India Company  
the sum of Rs. 1000000

for the purchase of the  
Government of the  
Province of Bengal

in the name of the  
Honble the East India Company

of the sum of Rs. 1000000

for the purchase of the  
Government of the  
Province of Bengal  
in the name of the  
Honble the East India Company

Given under the  
Hand and Seal of the  
Honble the East India Company

Witness  
my hand and seal  
this 20th day of December  
1826

James Mackintosh  
Secretary to the  
Honble the East India Company

